Dunamelléki Református Egyházkerület Közgyűlésének Jegyzőkönyve
1948. november 25-i ülés

[Rögzítve 1995-97-ben OTKA támogatással T 18588 alapkutatás keretében.]

Kezdete 9 órakor

1. jkvsz

A közgyűlés tagjai eléneklik a LXI. zsoltár 1. 2. és 3. versét, ezután püspök úr felolvasása a Galácia-beliekhez írott levél 6. részét és buzgón könyörög Istenhez áldásért.

2. jkvsz

Réthey Ferenc dr. egyházmegyei gondnok, főgondnok helyettes az elnökség nevében az alábbi beszéddel nyitja meg az egyházkerületi közgyűlést.

Az utóbbi időben Isten rendelése folytán mint helyettes főgondnok több alkalommal töltöttem be a világi elnöki tisztet.

A legutóbbi hónapok egyházkerületünk életében is sorsfordulót jelentettek.
Egyházkerületünk sem maradhat a mozdulatlanság állapotában a környező világ nagy társadalmi és állami átalakulásának korában.

A lüktető élet hajtóereje egyházkerületünk belső életét is mozgásba hozta és folytonos mozgásban tartja.

Az "ecclesia semper reformari debet" elve egyházunk örökérvényő tétele.
Egyházunk összkormányzati-presbiterianus szervezetéből folyik, hogy a reformáció, - megreformálás - folyamata alulról felfelé, az alsó, közép és felsőfokú szervezetek munkáján történik. Nem egy felülről irányítottan megindult folyamat, mint a hierarchikus egyházakban.

Nálunk a test sejtjeiben végbemenő megújulás alakítja át a szervezet életmőködését.
Éppen ezért arra kell törekednünk, hogy az egyházi organizmus sejtjeiben is meginduljon egy erőteljes felfrissülési folyamat, szellemben és kivitelben.

Egyházunk nemzeti egyház! Így a nemzeti élet társadalmi és állami berendezését irányító erők értékének felmérése elől sohasem akart elzárkózni. Most nem óhajtja ezt.
Tudatában vagyok annak, hogy a nagyirányú egyházi átalakulási folyamat jegyében összeülő egyházkerületi közgyűlés megnyitásában van részem.
Isten segítségét kérem egyházkerületünk munkájára, minden egyes tagjára.

3. jkvsz

Az egyházkerületi lelkészi főjegyző a jelenlevők számbavétele céljából felolvassa az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjainak névsorát.
Jelen vannak:

A) Elnökség: Bereczky Albert püspök és dr. Réthey Ferenc egyházmegyei gondnok, főgondnokhelyettes.

B) Esperesek: Szabó Imre budapesti egyházmegyei, Benkő István pestkörnyéki egyházmegyei, Nagy Ákos felsőbaranyai egyházmegyei, Rúzsa József külsősomogyi egyházmegyei, Jóba József kecskeméti egyházmegyei, Ecsedy Aladár dr. pesti egyházmegyei, Tóth Lajos tolnai egyházmegyei, Füle József vértesaljai egyházmegyei esperes és Szabó Balázs egyházmegyei tanácsbíró, solti egyházmegyei espereshelyettes.

C) Egyházmegyei gondnokok: Réthey Ferenc dr. pestkörnyéki egyházmegyei, Teleki László dr. pesti egyházmegyei, Rácz Jenő dr. külsősomogyi egyházmegyei, Benkó Ferenc dr. budapesti egyházmegyei, Dobos Sándor dr. kecskeméti egyházmegyei, Gaál Dezső dr. tolnai egyházmegyei gondnok és Kenessey Aladár dr. felsőbaranyai egyházmegyei gondnokhelyettes.

D) Egyházkerületi tanácsbírák:

Lelkésziek: Göde Lajos, Szabó Balázs, Muraközy Gyula, Berkes József, Okos Gyula, Victor János de., Demjén István, Nyáry Pál, Budai Gergely dr., Kovács Bálint, Kováts J. István dr.

Világiak: Szabó Béla dr., Kolosváry Bálint dr., Jalsoviczky Károly dr., Boér Elek dr., Kelemen Kornél dr., Pataky Tibor dr., Teleki József, Kis Roland, Miklós Géza dr., Jékely Lajos dr., Kiss József dr., Szászy István dr., Paál István.

E) Egyházkerületi tisztviselők: Muraközy Gyula lelkészi főjegyző, Borsos Endre egyházkerületi világi főjegyző, Hörömpő Dezső és Pap László dr. egyházkerületi lelkészi jegyzők: Harsányi György dr. egyházkerületi világi jegyző; Benedek Tamás dr. egyházkerületi ügyész; Nagy Sándor egyházkerületi tanácsos és levéltáros; Deák Béla Egyházkerületi számvevő és vagyonkezelő.

F) Egyházmegyék képviselői:

1) Budapesti egyházmegyéből: Kutas Emil, Takáts Károly, Haypál Béla lelkészi, Gergely István, Csécsi Nagy Imre, Lázár Ferenc dr. világi képviselők.
2) A felsőbaranyai egyházmegyéből: Kovácsy József lelkészi képviselő.
3) A kecskeméti egyházmegyéből: Halasy Miklós, Paczolay György, Ván Benjámin lelkészi, Gusztos Károly dr., Pásthy Sándor, Révész László dr. világi képviselők.
4) A külsősomogyi egyházmegyéből: Bács László dr. világi képviselő.
5) A pesti egyházmegyéből: Deme László lelkészi, Szilágyi László dr., Dabasi Halászi Mihály dr. világi képviselők.
6) A pestkörnyéki egyházmegyéből: Mády Gyula dr., Kiss Ernő lelkészi, Séllyei Ferenc, Seres László dr. világi képviselők.
7) A solti egyházmegyéből: Tóth Pál dr., Nagy Kálozi Balázs dr. lelkészi, Écsy László dr., világi képviselők.
8) A tolnai egyházmegyéből: Kiss Ferenc világi képviselő.
9) A vértesaljai egyházmegyéből: Boross László lelkészi képviselő.

G) A fő- és középiskolák képviselői:

1) A budapesti theol. akadémia képviseletében: dr. Pap László theol. akad. igazgató.
2) A budapesti ref. kollégium fiúgimnáziuma képviseletében: Kondói Kiss József dr. gimn. igazgató, a ref. kollégium leánygimnáziuma képviseletében: Ványi Ferenc dr. l.gimn. igazgató.

A közgyűlési tagok közül Szőts Gedeon dr., Kardos János dr., egyházmegyei gondnokok, Hörömpő Ferenc, Patay Pál dr., Kardos János dr. egyházkerületi lelkészi, Gesztelyi Nagy László és Kiss Gyula egyházkerületi világi tanácsbírók, Makkai László dr. világi jegyző, Szabolcska László dr. budapesti egyházmegyei lelkészi, Vargha Károly dr. felsőbaranyai egyházmegyei világi, Simon József külsősomogyi egyházmegyei lelkészi, Demeter József pesti egyházmegyei lelkészi, Sántha Aladár dr. solti egyházmegyei világi, Palcsó László tolnai egyházmegyei lelkészi és Szőts Elemér dr. vértesaljai egyházmegyei világi képviselők részben betegségük, részben hivatali elfoglaltságuk miatt távolmaradásukat jelentették be.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a távolmaradók indokait méltányolva és távolmaradásukat sajnálattal tudomásul véve a határozatképességet megállapítja.

4. jkvsz

A jegyzőkönyv hitelesítésére vonatkozóan az elnökség kihirdeti, hogy az az egyházkerületi szabályrendelet értelmében

(H) a határozatoknak az előadók részéről való aláírásával történik. A közgyűlés által módosított határozatokat az előadók a másnapi ülés elején, illetve a közgyűlés végén felolvassák és aláírják.

5. jkvsz

A folyó évi szeptember hó 28-án tartott egyházkerületi rendkívüli közgyűlés 9. és 10. számú határozatával kiküldött szavazatbontó bizottság bemutatja az 1948. évi november hó 19-én és folytatólagosan november hó 20-án tartott üléséről felvett jegyzőkönyvét, mely szerint

(H) a) az egyházkerületi főgondnoki tisztség betöltésénél Szabó Sándor egyházközségi főgondnokra 182, Cseh-Szombathy László dr., budapesti presbiter, Bethesda kórházi főorvosra 113, Kiss Roland honvédelmi államtitkár, egyházkerületi tanácsbíróra 50, Karácsony Sándor dr. egyetemi professzorra 30, Dobos Sándor dr. kecskeméti egyházmegyei gondnokra 14 szavazat esett, a töredék szavazatok nyolc más jelölt között oszlottak meg:

b) az egyházkerületi lelkészi tanácsbírói tisztségre a beérkezett 413 érvényes szavazatból B. Szabó János tabajdi lelkipásztorra és Záborszky János paksi lelkipásztorra 323-323, Papp Géza szabadszállási

lelkipásztorra 312, Halász Imre gordisai lelkipásztorra 302 szavazat esett, a töredék szavazatok nyolc más jelölt között oszlottak meg.

c) Az egyházkerületi világi tanácsbírói tisztségre beérkezett szavazatokból Bús Lajos dr. egyházmegyei tanácsbíróra 330, Varga Károly dr. felsőbaranyai egyházmegyei tanácsbíróra 301 szavazat esett, a töredék szavazatok mintegy 25 más jelölt között oszlottak meg.

d) az egyházkerületi lelkészi jegyzői tisztség betöltésénél Deme László péceli lelkipásztorra 283 szavazat esett, a töredék szavazatok 10 más egyén között oszlottak meg.

e) az egyházkerületi világi jegyzői tisztség betöltésénél Simon Sándor dr. miniszteri tanácsosra 330 szavazat esett, a töredék szavazatok 10 más egyén között oszlottak meg.

f) A zsinati lelkészi rendes képviselőségre Ravasz László dr. ny. püspök 410 szavazatot, a zsinati világi pótképviselőségre Teleki László dr. pesti egyházmegyei gondnok 378, Batiz Dénes dr. orvos 342 szavazatot nyert. A töredék szavazatok számos más jelölt között oszlottak meg.

A szavazatbontó bizottság megállapítja, hogy

1) az egyházkerületi főgondnok tisztség betöltésénél a szavazatok általános többséget egyik jelölt sem kapta meg, így az 1948. évi szeptember hó 28-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 9. számú határozatának értelmében a bizottságnak a legtöbb szavazatot nyert két jelölt: Szabó Sándor és Cseh-Szombathy László dr. között pótszavazást kellene elrendelni. A bizottságnak hivatalosan tudomására jutott az a körülmény, hogy a pótszavazásnál szóba jöhető mind a két jelölt olyan nyilatkozatot terjesztett be az egyházkerületi elnökséghez, amely szerint egyiküknek sincs módjában a főgondnoki tisztségnek vállalása és mindketten ezt a megtiszteltetést a leghatározottabban elhárítják maguktól.

Erre való tekintettel, s tekintettel arra is, hogy az egyházkerületi közgyűléstől csak pár nap választott el, a bizottság az ügy érdekében állónak tartotta azt, hogy erről a körülményről az egyházkerületi közgyűlésnek jelentést tegyen, s a főgondnok választás ügyének további menete tekintetében az egyházkerületi közgyűlés döntését, illetve utasítását kérje.

2) Javasolja a szavazatbontó bizottság, hogy B. Szabó János tabajdi, Záborszky János paksi, Papp Géza szabadszállási és Halász Imre gordisai lelkipásztorokat nyilvánítsa az egyházkerületi közgyűlés lelkészi tanácsbírákul;

3) Bús Lajos dr. tolnai egyházmegyei tanácsbírót és Varga Károly felsőbaranyai egyházmegyei tanácsbírót egyházkerületi világi tanácsbírákul;

4) Deme László péceli lelkipásztort egyházkerületi lelkészi jegyzőül és Simon Sándor dr. miniszteri tanácsost egyházkerületi világi jegyzőül;

5) Ravasz László dr. Budapest-Kálvin-téri lelkipásztort, nyugalmazott püspököt igazolja zsinati lelkészi rendes képviselőül;

6) Teleki László dr. pesti egyházmegyei gondnokot és Batiz Dénes dr. budapesti presbitert igazolja zsinati világi pótképviselőül.

(H) 1) Egyházkerületi közgyűlés B. Szabó János tabajdi, Záborszky János paksi, Papp Géza szabadszállási, Halász Imre gordisai lelkipásztor egyházkerületi lelkészi tanácsbíróul; Bús Lajos dr. egyházmegyei tanácsbíró és Varga Károly felsőbaranyai egyházmegyei tanácsbíró egyházkerületi világi tanácsbíróul; Deme László péceli lelkipásztor egyházkerületi lelkészi jegyzőül; Simon Sándor dr. miniszteri tanácsos egyházkerületi világi jegyzőül történt megválasztását megerősíti és nevezetteket az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjaiul igazolja.

2) Dr. Ravasz László Budapest-Kálvin-téri lelkipásztort, nyugalmazott püspököt zsinati lelkészi rendes képviselőül, Batiz Dénes dr. budapesti presbitert és Teleki László dr. pesti egyházmegyei gondnokot zsinati világi pótképviselőül igazolja s erről az országos zsinat elnökségét értesíti.

3) Az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi főgondnoki tisztségre vonatkozó bizottsági jelentést tudomásul veszi, az egyházkerületi főgondnoki tisztséget megüresedettnek nyilvánítja és arra szavazást rendel el. A szavazatok 1949. évi február hó 10-ig küldendők be az esperesi hivatalokhoz, amelyek 1949. február 28-ig továbbítják azokat a püspöki hivatalhoz.

A szavazatok eredményének megállapítására Dobos Sándor dr. egyházmegyei gondnok elnökletével szavazatbontó bizottságot küld ki, amelynek tagjaiul Budai Gergely dr. és Victor János dr. lelkészi tanácsbírákat, Kolosváry Bálint dr. és Kiss József dr. világi tanácsbírákat, jegyzőjéül pedig Hörömpő Dezső egyházkerületi lelkészi jegyzőt jelöli ki.

Az egyházkerületi közgyűlés megbízza a szavazatbontó bizottságot, hogy amennyiben a főgondnoki tisztség betöltésénél senki sem nyerné el a szavazatok általános többségét, pótszavazást rendeljen el.

6. jkvsz

Dr. Simon Sándor miniszteri tanácsos, értesülvén arról, hogy az egyházkerület világi jegyzőjéül választott meg, a feléje nyilvánult bizalomnak hálás elismerése mellett sajnálattal jelentette be a püspök úrhoz intézett levelében, hogy az egyházkerületi jegyzői tisztségre szóló megválasztását nem áll módjában elfogadni, miután más egyházkerületek hasonló kérését is elhárította.

(H) Egyházkerületi közgyűlés sajnálattal veszi tudomásul e bejelentést és a megüresedett egyházkerületi világi jegyzői tisztségre szavazást rendel el. A szavazás lefolytatására vonatkozóan az pontban foglalt rendelkezést állapítja meg és az eredmények megszámlálására az ugyanezen pontban kiküldött bizottságot jelöli ki.

7. jkvsz

Záborszky János, Papp Géza lelkészi tanácsbírák, dr. Bús Lajos világi tanácsbíró, Deme László lelkészi jegyző

(H) az egyházkerületi közgyűlés színe előtt az esküt leteszik. Püspök úr meleg üdvözlő szavaira Papp Géza tolmácsolja a megválasztottak köszönetét az egyházkerület bizalmáért.

8. jkvsz

A vértesaljai egyházmegye 5. számú határozatával jelenti, hogy B. Szabó János esperes lemondásával megüresedett esperesi tisztségre az egyházmegye presbitériumai Füle József bicskei lelkipásztort választották meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a vértesaljai egyházmegye megválasztott új esperesét, Füle Józsefet meleg szeretettel szolgálatára Isten áldását kívánva köszönti, megválasztását tudomásul veszi és őt az egyházkerület alkotó tagjai közé beiktatja.

9. jkvsz

Püspök úr felolvassa az alábbi jelentését:

Püspöki jelentés 1948. november 25.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Nincs még két hónapja, hogy az egyházkerület presbitériumainak döntése következtében ezen a helyen püspöki székfoglaló beszédemet megtartottam. Mindazokban a lényeges elvi kérdésekben, amelyekről püspöki jelentéseinknek - sokszor iránytszabó módon - állást kell foglalni, megtettem, ami tőlem tellett. Az azóta eltelt idő egyrészt túl rövid, másrészt olyan kevés még a személyes tapasztalás és ügyismeret, hogy egyenlőre elnézést kell kérnem azokért a hiányokért és gyengeségekért, amelyek ezt az első jelentést kétségtelenül jellemezni fogják.

Két hónappal ezelőtt részletesen szóltam az egyház és állam viszonyáról, bizonyságot téve arról az őszinte békességre igyekvésről, amely egyházunkat az új magyar demokrácia életében vezette és vezetni fogja. Isten színe előtt való jó lelkiismeretünket most is hangsúlyozva, emlékezzünk meg itt is örömmel arról, hogy az egyezmény - amely akkor még csak zsinatunk határozata volt - a minisztertanács határozata alapján október 7-én a kultuszminisztériumban a magyar kormány és református egyházunk képviselői részéről aláíratott. Ez az egyezmény olyan útmutatás az egyház számára is, az állam részére is, a jó és egészséges jövendő munkálására, amiben most már mindkét részről hátsó gondolatok nélküli bizalom és a lelkiismeretes végrehajtás szükséges. Legyen meg erre a mi részünkről is, a kormányzat részéről is a kézség ezután is.

Egy év telt el ismét, amiben több történt, mint máskor évtizedek alatt. Hiszen mi a sűrített történelem idejét éljük. Néha mély lélekzetet kell venni, hogy a váratlansággal és meglepetéssel teljes életben megnyerhessük a helyes látást és el tudjunk igazodni. Mély lélekzetet venni - a mi nyelvünkön azt jelenti, hogy a Szentlélek világosságát az imádság csendjében elkérni és elfogadni. Két rendkívüli közgyűlésünk volt ez évben s mindkettőt, hiszem, hogy az egész egyházkerület az imádság halk és csendes magábaszállásával őrzi a szívében. Az egyikben RAVASZ LÁSZLÓ-tól, a püspöktől búcsúzott nemcsak a Dunamellék, hanem az egész magyar református egyház és minden magyar református ember.

Valamennyi egyházmegyének közgyűlésén végighullámzott az a mély megindultság, hála, szeretet és tiszteletadás, amelyet nyugalombavonuló püspökünk - Istennek hála - közöttünk maradt és a legtisztább keresztyén alázatossággal továbbszolgáló személye iránt éreztünk és mindig érezni fogunk. Bölcsen állapították meg sokan, hogy Ravasz László püspöki szolgálatának egyháztörténelmi jelentőségét nem mi vagyunk hivatva megállapítani s erre a feladatra én magam még az utolsók között sem vállalkoznék. De, amikor egy év összefoglaló képét ebben az első jelentésemben igyekszem megadni, nekem magamnak is meg kell állani egy pillanatra a "nagy elődd" személye és öröksége előtt, a magam hálája és szeretete egyszerű szavakban való kifejezésével. Nélküle ma nem lennék itt s ha volt is és van is látásunkban és felfogásunkban nem egy különbség, külön megköszönöm Istennek azt a nagy ajándékot, hogy a vele való személyes baráti kapcsolatom soha, egy pillanatig törést nem szenvedett, a bizalom és a szeretet közöttünk mindig változatlan volt, amiben nyilván nekem szinte semmi, neki szinte minden része megvan. Köszöntjük őt azzal a boldog reménységgel, hogy lelkipásztori munkájában is, jövendő lelkésznemzedékünk nevelésében is, irodalmi tevékenységben is gazdagon megáldja Isten aranyló napsugárral hátralevő - reméljük - hosszú éveit.

Eligazodásunk

A gyorsan változó időben az egyház két kísértés között jár a keskeny úton. Egyik kísértése az, hogy az idők jeleit fel nem ismerve őrizni, vagy védeni akar olyant, amit Isten megítélt, a másik az, hogy az idők változásához úgy alkalmazkodik, hogy feláldoz olyan értékeket, amelyeket Isten reá bízott. "Tartsd meg, ami nálad van, hogy senki el ne vegye a te koronádat." Van egy biztos mértékünk az eligazodásra: az Ige. Az Ige számunkra nem egyszerűen a Bibliát jelenti, amelyből sokszor az ember a maga gondolatai számára keres igazolást, hanem azt, amit a Heidelbergi Káté éppen az egyházra vonatkozó tanításaiban így fejez ki: "Igéje és Szentlelke által". Az egyház nem statikus, befejezett és már lezárt keret, hanem élő folyam, szünetlenül levésben van, az Ige és a Szentlélek szüntelenül teremti és építi az egyházat. Ez az egyház még nem az Úr visszajövetelében győzelemre és teljességre jutott egyház, hanem küzdő, zarándokló egyház; egyrészt más, mint a világ, másrészt benne van ebben a világban. Ez a helyzet adja azt a feszültséget és szolgálatot, amelyben az egyház élete itt és most az ő Urától és egyedül az ő Urától megszabottan végbemegy. Az egyház tudja és a Szentlélek hatalma alatt elhitte, hogy "uralkodik az Úr, a mi Istenünk". És már itt és most hitben megvallja azt, amit a Jelenések Könyvében ama "nagy sokaság": "igazak és igazságosak az ő ítéletei". A mi eligazodásunk alapja ebben az Igében van. A mi Urunk nemcsak az Ő anyaszentegyházának a feje, hanem a mindenség és a történelem Ura és ebben a világban soha sehol semmi nem történik az Ő akarata nélkül. És, amit Ő cselekszik, az mindig igaz és igazságos. Reánk nézve ez kíméletlen pontossággal azt jelenti, hogy mindaz, ami velünk történt, történik, történni fog, a mindeneken uralkodó Úr Isten akaratából történik és az Ő akarata szent, igaz és jó. Ha lesújtott, akkor porbaalázkodó bűnbánattal mindig csak azt vallhatja az Ő népe: "igazak és igazságosak a te ítéleteid". Ez a hit. Ahol a hitnek ez a porbaalázkodó bűnbánata hiányzik, ott az út nem keskenyre szűkül, hanem bezáródik. A Szentírásban magát kijelentő Isten minden üzenetében az egyetlen parancs, az egyetlen Isten szerinti magatartás: az alázatos odahajlás Istennek hatalmas keze alá. Csak az ilyen bűnbánó magatartás előtt nyitja meg Isten a kegyelem új - mindig új - ajtaját, azt az ajtót, amit senki be nem zárhat. Sok szenvedésen mentünk keresztül. Minden szenvedés célja - egyéneké és kollektív szenvedésé egyaránt - mindig az, hogy Isten keresi a bűnbánatban felé forduló szívet, Jeremiás kemény szava szerint: "Háttal vagytok felém és nem arccal!" Isten pedig azért fordult a Jézus Krisztusban az ő véres arcával felénk, hogy mi is arccal forduljunk felé. Istennek van egy feltétele, amelyen Ő nem változtatott soha: életet és kegyelmet ígér és ad annak, aki megtér hozzá. Ez a feltétel nem változhatik, mert "Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz". A panasszal, kétséggel, vagy kétségbeeséssel hozzáfordulók számára az Ő válasza ma is, nekünk is, ugyanaz, amit Jézus, a Pilátus és a siloámi torony áldozatain felháborodottaknak mondott - pedig reánk a siloáminál nagyobb torony szakadt és többen maradtunk alatta tizennyolcnál -: ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképpen elvesztek.

Aki Istennek igazat ad és igazságos ítélete alatt meghajlik, annak abban a csodában van része, hogy az ítélet átszelídül próbatételre, mert más az egyik és más a másik. Az egyik a meg nem engesztelt, bűnbánatban nem keresett Isten haragja, akinek "keze még felemelve van", - a másik a vályúig jutott tékozló fiúnak talán még általa sem tudott, de biztosan készenlevő atyai könyörület, mert könnyben ázó szennyes arcára "mikor még távol van", már láthatatlan sugárzással lés minden mágneses erőnél hatalmasabb vonzással rásugárzik a feléje néző atyai arc.

Mi alatt vagyunk? Mi, a református egyház? ítéletben élünk, vagy próbatételben? Kavarog bennem sok benyomás, elvonulnak előttem arcok, gyülekezetek. Végigolvasom egyházmegyéink jelentéseit s közben mindig az Igére figyelek. Ha jól látom, egy felfedezést kezdünk tenni: a Szentlélek szele felismerhetően és érezhetően fúj - néhol még csak a port kavarja fel, néhol az ébredés tüzeit gyújtja már - s mi ámulva látjuk, hogy a gyülekezetek élednek, lelkipásztorok ébrednek, az Evangélium újra Isten hatalmának bizonyul éppen ezekben az időkben. Úgy látom, az egyházra nézve a kegyelemnek látszó idők az ítéletidők, mert olyankor elalszik, elmerül a világban s úgy gondolja a világ szerint való jólét napjaiban, hogy "sok javai vannak sok esztendőre elítélve". Azt hiszi, hogy bölcs és előrelátó, Isten pedig ilyenkor azt mondja neki - amit a példázatbeli gazdag hallott egy félelmes éjszakán -: bolond! Különös ellentétképpen az ítéletnek látszó idők valójában a kegyelem idői lehetnek. Áldott jelek azt mutatják, hogy lesznek is. De erős a meggyőződésem, hogy csak akkor lesznek, ha az ítélet alázatos elfogadása és a valóságos, konkrét bűnbánat magatartása mélyebben meggyökerezik és egyházunk szélesebb rétegét fordítja arccal a kegyelmezni akaró Isten felé. Ha valamitől félek, az éppen az, hogy nem értettük még meg elég mélyen és alaposan, hogy amit Isten nem helyesel, amit ő már megítélt, azt időben kell lebontani és egészen másképpen csinálni. Az Isten nem késik el lebontani és egészen másképpen csinálni. Az Isten nem késik el soha, az Ő ideje az örökkévalóság, de az egyház sokszor késik és néha egy bizonyos konkrét történelmi keretben élő egyház el is késhet végzetesen. Az új idők - ahogy egyik esperesünk mondotta - új embereket kívánnak s az új embereknek új szívet. Még egyszerűbb s számomra megdöbbentő kifejezést adott ennek egy egyszerű parasztember nem rég valamelyik szolgálatom után, amikor így foglalta össze azt, amit az igehirdetésből tanult: megértettük, hogy Istennek van ítélete és van kegyelme és tőlünk függ, melyik lesz a miénk.

Az egyház helyzetének ilyen látásából világosan következik elsősorban egy nagy belső, de ennek következményeképpen a szervezeti és szerkezeti életünk külső részének reformációja is. Az így reánkváró feladatok közül most csak egyetlenegyre irányítom a közgyűlés figyelmét: az egyházkerület szerkezetének és anyagi életének kérdéseire.

Az egyházkerület szervezeti kérdései

Szeretem a nyílt beszédet. Tudom, hogy az egyházkerületi adminisztráció ellen sokfelől az a kifogás merült fel, hogy "túlméretezett". Magam a lehető legegyszerűbb és leggyorsabb adminisztrációt tartom jónak, ami azt jelenti, hogy az ügyek elintézésének lehető jól és gyorsan kell történnie. Ehhez az kell, hogy olyan emberek és annyi ember dolgozzék, amilyen és amennyi kell a munka jó és gyors elvégzéséhez. Két hónap elég volt arra, hogy meggyőződjem: a dunamelléki püspöki hivatalban valóban olyanok és csak annyian dolgoznak, ahányra a mai nem könnyő és az élet komplikáltságától terhes helyzetben szükségünk van. Bizonyságot teszek arról, hogy kevés hivatal van, ahol olyan sok volna a munka és olyan sokféle, mint nálunk. Amíg a dolgok úgy vannak, ahogy vannak, személyi tekintetben úgy kell minden munkásunk, mint a falat kenyér. Sőt az a helyzet, amiben az új püspök él, szükségessé tette a régebben is volt püspöki titkár munkába állítását. Bizonyára senkinek sem szükséges magyarázni, mennyi olyan bizalmas feladat van - például közhivatalokban elintézendő ügy -, ami személyes utánjárást igényel és amit a püspök maga akkor sem intézhet, ha erre nagyon alázatosan elszánná magát, mert ő is csak egy ember, - s a levelezés néha csak olyan értékő, mint az őszi falevélhullás. Az egyházkerület anyagi megterhelése nélkül biztosítani tudtam ennek a munkaerőnek a beállítását, persze csak segédlelkészséggel s erre a munkára dr. Finta István készséggel vállalkozott, rendes lelkészi állásáról lemondva, a hit és engedelmesség szent kockázatával. Tudom, hogy nem várja, de nekem jólesik megköszönni és köszöntő szót mondani neki.

Az ügyek intézésének komoly veszélyeztetése nélkül - és ezek az ügyek nem akták, hanem emberek, sokszor sorsok, nem egyszer gyülekezetek életérdekei - nem tudnék belemenni személyi téren az úgynevezett túlméretezés megváltoztatásába. Annál inkább időszerőnek látom dologi kiadásaink egészen új rendezését. Költségvetésünk tervezete az eddigi helyzet alapján készült s nem az én feladatom most, hogy ennek részletkérdéseivel foglalkozzam. Természetesen foglalkoztam és többszörösen átgondoltam minden részletét is, mert nem szeretem az olyanfajta nagyvonalúságot, amelyik egy ház tervét csak általánosságban gondolja el. A mi "házunk" részletei között van egy, amiben lényeges változtatásra gondolok. Áldottemlékő Baksay Sándor a kunszentmiklósi paróchiáról intézte az egyházkerület ügyeit. Tudom, hogy csak egyszerő demagógia, ha valaki azt az óriási változást el akarná felejteni, ami az első háború előtti patriarkális kor viszonyait a két háború közötti és utáni idők bonyolult életviszonyaitól igen nagyon megkülönbözteti. De számunkra nagyon komoly kérdés, vajon most,

természetesen az új idők parancsolta munkaerőkkel és munkakészséggel, tehát nem a patriarkális korban való teljesen meddő visszasiránkozással, az utunk nem ebbe az irányba visz-e vissza? Nem azt mondja-e a nagyranőtt egyházi szervezetnek az Úr: vissza! Ahogy az egész egyháznak létparancsává lett, hogy vissza a gyülekezetbe, ugyanúgy az egyházkerület központjának: vissza a paróchiára. Erre a lehetőség most is megvan, de akárki lesz a püspök, annak mindig lesz gyülekezete és paróchiája s a holnap gondját bízvást ráhelyezhetjük erre az ábrahámi szóra: az Isten majd gondoskodik! A dunamelléki egyházkerületnek ma már nincs az a vagyona, földbirtoka, amely a múltban szükségessé tette egy egyházkerületi központi székház fenntartását és ma már nincs is miből fedezni ennek a kiadásait. Kész vagyok itt elkezdeni a "reformot".

Azért vagyok erre kész különösen, mert ezzel első lépést tehetünk abba az irányba, ami felé a református egyháznak haladnia kell. Gyülekezet - egyházmegye - zsinat: ez véleményem szerint a mi egyházunk életének - a valóságos életének - hármas formája. Természetes, hogy a zsinatnak kell az állandó és a naponként felmerülő ügyeket intéző jól működő központi szervének (egy tanácsnak és egy adminisztratív irodájának) lenni, az elnöke pedig igazán fölösleges, hogy "kettős" legyen, mert lehet hol egy lelkészi, hol egy nem-lelkészi választott elnöke.

Rosszul érezném magam, ha legalább ennyit - gondolkoztatóul - itt el nem mondtam volna.

Egyházlátogatásaim

A püspökség értelme elsősorban a missziói élet szolgálata. Legyen szabad először eddigi rövid időmnek erről a munkájáról beszámolnom.

Felsőbaranyába, a lelkipásztorok 5 napos konferenciájára vitt az első utam. Minden egyházmegyében elsősorban a lelkipásztorok ilyen együttlétét tartom a legelső és legfontosabb feladatnak. Néha egyenesen azért is érzem ezt sürgetőnek, mert gyülekezeteink a lelki ébredésben nem egy helyen előbbre jutottak, mint lelkipásztoraik. És a mi egész mai helyzetünkben gyülekezeteink megéledésének valóságos kulcskérdése lelkipásztoraink hitben és szolgálatban való megújulása. A felsőbaranyai lelkipásztori csendesnapokon baráti és testvéri közösségben, reggeltől estig való komoly lelki munkában töltöttük el napjainkat, hálát adva Istennek, hogy lelkipásztoraink többsége igényli és várva-várja az ilyen alkalmakat. Dr. Victor János és Farkas József barátaimmal együtt végeztük a szolgálatokat. Felhasználtam ezt az időt arra is, hogy gyülekezeteket és lelkipásztori otthonokat felkeressek. Egyik este Harkányban hirdettem az Igét, másik esetén a siklósi gyülekezetnek szép régi templomában nagy reformátor őseink hitéhez visszatérő buzgóságában épülhettünk egymás hite által. Aztán Nagyharsányt látogattam meg, örvendezve különösen az ifjúság építő vágyán - ifjúsági otthonuk erejüket meghaladó építéséhez nagy odaszánással hozzáfogtak -, végül a felsőbaranyai esperes otthonában tölthettem az utolsó estét, meglátogatva közben Pécsett Nyáry Pál lelkipásztort és családját s hazafelé jövet, betörve Dunántúl területére, a kaposvári egyház vezetőségével is töltöttem néhány órát.

Baranyából hazatérve a gyáli gyülekezet örömében osztoztam, vasárnap délelőtt hirdetve az Igét. Ugyanaznap délután a kultuszminisztérium hathatós támogatásával megépült szadai új lelkészlakást avattuk fel, hatalmas templomi gyülekezetben épülve együtt Isten Igéjéből és a környező gyülekezetek nagyszámú küldötteivel találkozva.

Őrszentmiklóson presbiteri konferencián és istentiszteleten szolgáltam, megszemlélve a nagy lehetőségekkel rendelkező őrszentmiklósi szeretetházat, amelyben egyházunk megújulásának és lelki szolgálatának szép központja alakulhat ki. Meglátogattam Tahiban a Sionhegye tábort, ezen a gazdag lelki aratású nyáron olyan sok lélek boldog Jézusra-találásának helyét. Nagyon fájlalom, hogy az ott folyó igen-igen szükséges építkezés munkáját a tetőzésnél abba kellett hagyniok, mert nem tudtunk rá tízezer forintot szerezni. Pedig annak az épületnek meg kell épülni!

Soroksáron, a hirtelen nagyranőtt telepes egyházunkban Benkő István esperessel egy mélyen megindító templomalapkőletételi ünnepélyünkön prédikáltam szabadtéri istentiszteleten. Közben Székesfehérváron lelkészi evangélizáción és gyülekezeti imaórán szolgáltam, - kisebb elfoglaltságot jelentő szolgálataim végén Gödöllő szép áldozattal megújított templomában hirdettem az Igét s köszönthettem 25 éves hitoktatói szolgálata évfordulóján Garaczi Imrét, a hő munkást és jó barátot.

Budapesti szolgálataimról és munkámról (konventi, zsinati elnöki tanács, állami hatóságokkal tárgyalás, előadások stb.) nem tartom szükségesnek részletezve megemlékezni

Tulajdonképpeni püspöki vizitációim a négy alföldi nagy gyülekezetben mentek végbe: Cegléden, Nagykőrösön, Kecskeméten és Kiskunhalason. Sajnálom, hogy több helyre nem tudtam eljutni; talán ennél is jobban sajnálom, hogy ezeken a helyeken kevésnek bizonyult az a két nap, amit ott tölthettem

munkatársaimmal. Pedig a két napot végsőkig igyekeztem kihasználni. Mindenütt elsősorban presbiterekkel, de ifjúságunkkal, férfiakkal, nőkkel, külön a volt református iskoláink pedagógusaival s az esti istentiszteleteken az egész gyülekezettel is találkoztam. Mindenütt szenteltünk egy csendes órát arra is, hogy a temetőkben az elődök sírját felkeressük s letettem néhány szál virágot - hadd említsem meg itt neveiket - a következő előttünk járók poraira: Nagykőrösön: Helmeczy István, Filó Lajos, Bakó József, Patonay Dezső, Hegyi Sándor, Benkó Imre, Mészöly Gáspár, Dóczy Imre, Márton Barna, Halász József és a Jalsoviczky-család sírjaira. Kecskeméten: Hetessy Kálmán, Vass Vince, Mészáros János, Polgár Mihály sírjára. Cegléden: Czeglédy Sándor, Takáts József, Dobos János, Haraszti Benjámin, Gál Mocsy Mihály sírjára. Kiskunhalason: Tormássy János, Szekér Pál, Szekér Sándor, Szilády László, Szilády Áron, Pataky Dezső, özv. Szathmáry Sándorné, özv. Végh Istvánné sírjára.

Érdekes benyomást kelt az emberben ennek a négy nagy gyülekezetnek a közvetlen szemlélése. Három közülük még lélekszámban is majdnem azonos, de a gyülekezet is összetételében, külső és belső adottságaiban annyira hasonló, hogy az embert meglepi, mennyire más mégis mind a négy. Eszébe jut az embernek az a hét gyülekezet ott Kisázsiában, akik egyugyanazon korban, azonos körülmények között éltek s mégis mindegyiknek mást mondott az ő Ura. Mi is ennek az egy Úrnak mindig ugyanazt és mindig másként mondó üzenetét kerestük együtt, hogy Ő feddjen, ítéljen és vigasztaljon. Mind a négy gyülekezet iskoláink államosításával nagy lelki megrendülésen ment át; mind a négy tekintélyes vagyonát már előbb elvesztette. A nagy lecke fel van nekik adva: elég-e a kegyelem, meg lehet-e hitből élni? A kegyelem elég - a hívőnek. És ezekben a gyülekezetekben mindenütt - más-más színekben, a mi gazdag Istenünk változatosságot szerető ajándékai szerint - újulás és éledés van. Nehézségeik bőven vannak és nem is oldhatók meg egycsapásra. Be voltak rendezkedve a tömeggyülekezetek nagy egységére, a vagyonukhoz mért központi adminisztrációra, ehhez szabott személyi garnitúrára; nem könnyő ebből az új helyzetben új utakra térni. De milyen világos, hogy ami nehéz, azt éppen a keresztyéneknek találták ki és ami "embereknél lehetetlen, az Istennél lehetséges". Milyen bölcs útmutatás volt az ötezer léleknél nagyobb egyházak felosztása, - és milyen kár, hogy legalább akkor, amikor ez a felismerés már kötelező erejő határozat volt, sietve meg nem csinálták mindenütt. Világosan mutatja ezt Cegléd példája, ahol a három egyházrész már berendezkedett a külön lelki otthonra s csak egy lépésnyire vannak a három önálló gyülekezet megvalósításától. Ahol ezt nem kezdték el időben, vagy nem folytatták elég szorgalmatosan, ma nehezebb hozzákezdeni, de félek tőle, később még nehezebb lesz. Pedig bármilyen igaz, a nagyszerően fejlődő pestkörnyéki egyházmegye, esperesének az a megállapítása, hogy a gyülekezeti élet egészséges kialakulása nem csupán a kisebb egységekre való osztódástól, hanem a hajóban levő motor erejétől függ s nagyobb hajóba nagyobb motor kell, jól tudjuk, hogy éppen a lelki élet és a lelkipásztori szolgálat szab egy határt, amelyiken túl nem lehet motor intenzitásának növelésével a gépezet mozgását biztosítani. Ceglédnek még sok akadályt kell leküzdenie, de talán még ők maguk sem tudják, mennyi áldás és friss életerő fog felfakadni a három önálló gyülekezet életéből. Meglátogattam a nyugati egyházrész templomát, ahol fejünk felett még az égboltozat volt a mennyezet s énekeltünk, imádkoztunk benne. Átmentem a most új lelkipásztort nyert déli egyházrész szép gyülekezeti házába s bár ezek a látogatások csak épületmegtekintésre voltak szánva, mindenütt falak helyett gyülekezet várt s mindenütt istentiszteletet tartottunk. Abban foglaltam össze látásom végén ceglédi benyomásaimat, hogy sok bajuk van, de az irány, amiben haladnak, jó. - Nagykőrösön a gyülekezeti élet megújulásának friss áramai vannak. Minden összejövetelen a Lélek jelenlétét tapasztaltuk. Fő kérdésük: elég erős-e ez a kétségtelen belső megújulás arra, hogy a gyülekezet okos megosztásáig és a lelki munka tervszerő folytatásáig lendítse őket. Lelkipásztoraik helyükön vannak; presbitereik és férfiaik között nagyszerő ígéreteket találtam; ifjúságunk gyönyörő serege tele van biztatással; női munkájuk, mint mindenütt lelkesedéssel és áldozatkészséggel dolgozik. - Kecskemét régi és jó tanyai munkáját ebben az évben öt új önálló tanyai lelkészség felállításával építette tovább - de még újabbra is gondol. A belvárosi terület kettéosztásának tervei is nagyjából készen vannak. Itt a sok régi jó magvetés is, az evangélizáció új lelki áramai is erőteljes belső életet hoztak létre: a gyülekezeti misszió szervek ki vannak építve, az a kérdés van előttük, hogy a jól kialakult gyülekezeti keretek a mindig friss Evangéliummal legyenek tele és az a másik, hogy a különböző látású lelki csoportok tudnak-e együtt imádkozni és együtt dolgozni? Kérdezem: mikor tudnak, ha most nem? Kecskeméten volt alkalmam két tanyai egyházunkat meglátogatni: Lakitelket és Szentkirályt. Sajnos, többre nem tellett az időből s a "sajnos" itt nem üres szó, mert sehol olyan mélyen nem éreztem a gyülekezet örömét, mint itt a tanyákon. A mi otthonunk mégsem a dóm, hanem a fehérfalú kicsi templom. - Halas is a Lélek szele járásában él. Az a régi kép, amire emlékszem, hogy a templom

szinte üres volt, a piac tele - hála Istennek - a múlté. Meglepett és megörvendeztetett, hogy itt volt a legnagyobb és legfigyelőbb férfiösszejövetelünk, de minden összejövetel mutatta itt is, mint a többiekben a komoly igehirdetés és lelkipásztori munka jó gyümölcseit. A gyülekezetekben mindenütt imádkozó csoportok vannak, akik hordozzák az egészet Isten előtt s Halason is azt éreztem, hogy ez az imádkozó közösség megnyerte az alázatosság ajándékát. Ahol a bírálgatás helyett a hívők imádkozó közössége ezt az ajándékot megkapja, ott lelkipásztorok és gyülekezetek szíve nyitott ajtó - nem a közösségek, hanem az Úr Jézus Krisztus előtt. Senki se féljen ezektől az imádkozó csoportoktól, csak ezek a kis közösségek maguk gondoljanak "félelemmel és rettegéssel" arra, hogy nemcsak imádkozva, hanem vigyázva és imádkozva őrizkedjenek a farizeusok kovászától.

Szolgálataim végén nagy lelki örömmel hirdettem az Igét Budapest legújabb gyülekezetének, a Klauzál-téri missziói egyházának új, kis, meleg otthonában, amelynek felavatásán belső és külső jeleit éreztük az első keresztyén gyülekezetek levegőjének. Növekedjenek, mint ahogy növekedni is fognak, csak azt adja meg nekik az Úr, hogy külső kereteik együtt és egyszerre nőjenek a belső élettel.

Ébredés és egyház

A múlt év két nagy eseményét én is ugyanúgy egymás mellé helyezem, ahogy egyik esperesünk tette. Ha hellyel jelölöm a két ügyet, így mondhatom: Amsterdam és Monor.

A múlt év hozta meg évtizedes nagy erőfeszítések és emberileg szinte leküzdhetetlennek látszó akadályok legyőzése után a világkeresztyénségnek egy olyan találkozóját, amilyen méretű és talán jelentőségű konferenciája kétezer év óta nem volt a keresztyén egyháznak. Messze túlnőne ennek a jelentésnek a keretein, ha méltatására vállalkozni próbálnék, de nagyon messze meghaladná az én képességeimet is. Lehetetlen azonban nagyon mély hálát nem éreznünk az egyház Ura iránt, aki az Ő szétszórt, ellentétekben és ellentmondásokban élő népét mégis egy ilyen nagy találkozóig engedte jutni. Amsterdamot túlzott várakozások és túlzott félelmek előzték meg. Azt hiszem, velem együtt sokan különösen hálásak Istennek azért, hogy sem a túlzott várakozásokat, sem - az egyébként emberileg nagyon indokolt - félelmeket nem váltotta valóra ez a világgyűlés. A túlzott várakozás nem teljesedett, mert Amsterdam nem volt világzsinat. Az Ökumené vezető emberei világosan látták a kísértést és egészen előzetes munkájuk során meg is tették mindazt, amit tenniök kellett, hogy Amsterdamban ne akarjanak a földkerekség egyházaira kötelező erejű határozatokat hozni s ne kíséreljék meg egy protestáns jellegű Vatikán létrehozását. Az aggodalom: politikai aggodalom volt. Hiszen egy nagy világfeszültség napjaiban, éppen a moszkvai tárgyalások idején folyt az amsterdami gyűlés, - sokakban élt az aggodalom, hogy a Nyugat-Kelet közötti feszültség valamilyen egyoldalú politikai állásfoglalásra viheti rá a világkeresztyénségnek ezt a nagy összejövetelét. Kétségtelen, hogy ennek a feszültségnek a villámai sokszor megjelentek Amsterdamban is, de Isten nagyon kegyelmes volt és feltárta a résztvevők előtt az aktuális problémák mögött levő mély gyökérkérdéseket úgy a szociális, mint a nemzetközi viszonylatok problémái mögött és győzelmesen felragyogott az a nagy igazság, hogy az egyház mindenütt elsősorban maga legyen igazán egyházzá és a rábízott Igét hirdesse úgy a ma emberének, hogy annak gyümölcseként az emberi társadalom és a nemzetek közötti együttélés fenyegető kérdései feleletet és megoldást találjanak. A fiatal egyházak, az úgynevezett színesek friss keresztyénsége, életereje és aktivitása sok nehéz órán segítette át Amsterdamot. A világkonferencián két hétig tartó kemény és komoly munka folyt. A világ és az élet valóságos problémáival nyíltan és bátor őszinteséggel foglalkozott a gyűlés s megszületett az egyház bűnbánó üzenete: valóban a Lélek egységében és a szeretet kötelékében. Átéltük ott a világkeresztyénség dicsőségét és szégyenét. Az, hogy együtt tudtunk lenni, hogy valóban minden népből, ágazatból és nyelvből az Isten népe együtt énekelt, együtt imádkozott és együtt tett vallást hitéről az ő egy Urában, élő jele és áldott kóstolója volt az Una Sanctának. Ugyanakkor azonban a felejthetetlen nagy úrvacsorai istentiszteleten az ezerötszáz delegátus közül csak ezerszáz tudott egy kenyérből enni és egy pohárból inni. A másik résznek - ott, ahol a bűnösök egy asztalhoz ülhetnek le az ő Urukkal - theologiai okokból külön asztalt terítettek.

A világkeresztyénség nagy szervezete, az Egyházak Világtanácsa, ezen az ülésen formálisan is megalakult. Sok szenvedő és a háborútól erősen megpróbált egyház között álljunk meg mi is egy hálás köszönő szóra az Egyházak Világtanácsának segítő szeretete előtt, bizonyságot téve arról, hogy az Ige szerint "nem szóval és nem nyelvvel, hanem cselekedettel és valósággal" szerettek minket. Lelkipásztoraink, egyházi munkásaink, gyülekezeteink háborús összeomlásunk óta szakadatlanul tapasztalták a világkeresztyénség szeretetszolidaritásának valóságot és áldását.

Szeretetük nemcsak anyagi segítség nyújtásában mutatkozott meg. Személyes érdeklődésük jeleivel állandóan találkozunk. Az elmúlt évben az Ökumené küldötteinek egész sora látogatott meg minket, szolgált közöttünk és imádságával segített nekünk. Ilyen testvéri látogatóink voltak: Bush, Leber, Josephsohn, az Egyházak Világtanácsa kiküldöttei, Hellstern svájci lelkész, Cockburn, az Egyházak Világtanácsa elnöke, Visser't Hooft, az Egyházak Világtanácsa főtitkára, Hromadka, a prágai egyetem dékánja, Goebel, az amerikai Presbiteri Egyház elnöke, Baker, a Messenger szerkesztője, Barth Károly báseli egyetemi tanár, Knoppers holland lelkész, Mrs. Moser, az amerikai presbiteri egyház nőszövetségének elnöke, Miss Friesen kanadai misszionáriusnő, Forster kanadai presbiteri misszió tanács főtitkára, Takaró Géza és Dienes Barna amerikai magyar lelkészek.

De nemcsak ezekben mutatkozik meg a világkeresztyénség érdeklődő szeretete egyházunk iránt. Az új helyzet, amelyben élünk - és élünk! - világszerte a legkomolyabb figyelmet ébreszti és utunkat az ő távolból is reánktekintő szeme figyeli. Boldog vagyok, hogy e tekintetben két világos megállapítást tudok tenni. Az egyik az, amit a Presbiteri Világszövetség Amsterdamot megelőző genfi konferenciáján Ravasz László mondott a világ református egyházainak győlése számára. Kettőt kért tőlük, mint mondotta: bizalmat és imádságot. Senki sem tudná egyszerőbben és világosabban megmondani, mi az, amire mi a világkeresztyénség minket szerető és értünk sokszor aggódó egyházaitól és keresztyén embereitől várunk. Ebből következik az, amire Amsterdamban az első napok csüggedése után, szinte a felfedezés örömével rájöttünk: milyen jó, mondottuk egymásnak, hogy nekünk sohasem lesz egy olyan szuperegyházunk, ahol majd megmondják nekünk és másoknak, hogy mi az egyház helyes, Isten szerint való magatartása, hanem minden egyház csak közvetlenül az ő Urától kaphatja meg az éppen neki szóló parancsot és az éppen neki szóló erőt és vigasztalást, ahogy azt az ő helyzetében az ő Ura mondja és adja.

Világszerte a legnagyobb érdeklődést a magyarországi református egyházban megindult lelki ébredés kelti. Sokunknak volt az az érzése, hogy közöttünk járó külföldi testvéreink túl jó véleménnyel vannak rólunk, az ébredés drága életjelenségeit látják, - de vajon látják-e a nagy pusztaságokat, amelyekben sokszor mi, magunkat tépve, alig vesszük észre az új életnek ezeket a virágzó szigeteit. Semmi okunk nincs kétségbevonni, hogy amit ők látnak, egy éledő és magáraeszmélő egyház életjeleit, azok valóban vannak. Hálátlanok lennénk Isten iránt, ha ezeket mindennap meg nem köszönnénk neki nagy örvendezéssel. De éppen olyan hiba lenne - és erre sincs semmi okunk -, ha az elbizakodás kísértése megejtene bennünket. Valami elkezdődött, - s döntő: a folytatás -. Jó imádság és nekünk való a Dánielé: "Tied, Uram, az igazság, mienk pedig orcánknak pirulása". A magyar lelki ébredésnek megújító folyamai a református egyházban két kísértés: a hálátlanság és a magával megelégedés közötti keskeny úton vezet. De ezen vezet maga az Úr az Ő ébresztő Lelkével. Gyülekezeteink, - ahol az egyház él - mindig jobban ráeszmélnek arra, hogy nem a felületen kell megújulniok, hanem az életük centrumában és a megújulásnak Isten adta feltétele pünkösd óta, hogy akiket Isten az Ő evangéliumának szolgálatára beállított, "egy akarattal együtt legyenek".

Ezért tartom a legnagyobb lehetőségnek - egyelőre nem mernék többet mondani róla - az Országos Református Missziói Munkaközösség megalakulását. Kezdete Debrecen, ahol az evangélizáció ügyében több mint 300 gyülekezet küldöttei igyekeztek egy akaratra jutni, felismerve Istennek nekünk és most adott nagy ajándékát, az evangélizációit. Világossá vált, aminek sohasem lett volna és lenne szabad elhomályosodni, hogy az evangélizálás charizmatikus ajándék. Csak az végezhet evangéliziációs szolgálatot, akit Isten erre elhívott és felruházott. Világossá vált az is, hogy nekünk különösképpen gyülekezeti evangélizációt ajánl és kínál az Úr, a magyar református egyház gyülekezeteinek a Jézus Krisztus keresztjében bőnbocsánatot nyert és megújult lelkek által való megelevenedését. Tisztán kialakult, hogy az evangélizációnak van előfeltétele és van utómunkája, ha azt akarjuk, amit hitünk szerint Isten akar, hogy az evangélizáció gyülekezeteink épülését szolgálja, tehát a gyülekezetben, a gyülekezet által és a gyülekezetért való szolgálat legyen. Debrecen után Sárospatak volt a fészek, ahová az evangélizáció és a missziói munka szinte minden csoportja elküldte képviselőit és a Szentlélek csodálatos egységre tudta hozni az egymástól meglehetős nagy lelki távolságban élő és dolgozó csoportokat. Ott már megalakult a Misszió Munkaközösség, mint alázatos szolgálatra és segítségre hivatott szerve a magyar református egyháznak. Monoron, az évi hivatalos egyetemes missziói konferencián, a Missziói Munkaközösség létrejöttét, szolgálatra való magafelajánlását és a református egyház testében végzendő munkáját Isten iránti hálával fogadta el a konferencia. Nagy ígéret, nagy felelősség adatott benne; sok veszélyes kísértés leselkedik rá; minden attól függ, hogy ezt az új ajándékot mennyi bizalom és főleg imádság veszi körül. Nem szabad tőle azt várni, amit nem adhat, tudniillik, hogy

elvégezze a munkát mások helyett és csodaszert nyújtson azok számára, akik az Egyetlen Csodát, a Jézus Krisztusban való újjászületés és a megtéréséhez illő gyümölcstermés csodáját nem akarják magukon végbemenni engedni. "Az aratnivaló sok, a munkás kevés", ez a magyar református lelki ébredés és Missziói Munkaközösség alapigéje. Ha lesz bizalom és imádság, akkor lesz áldozathozatal is, amire Isten áldással szokott felelni.

Búcsúzások és üdvözlések

Mielőtt az egyházmegyék életének rövid összefoglaló képére áttérnék, néhány szívünk szerint való kötelességet teljesítünk. Elbúcsúzunk a magyar református lelkipásztori kar legáltalánosabban szeretett emberétől, az ORJÓ vezetőjétől. Egerházy Lajos kedves bátyánktól. Amsterdamban tanultuk Barth Károlytól, hogy éppen nekünk reformátusoknak szakítani kell azzal a rossz szokással, hogy embereket dicsérjünk s ezért inkább befelé érezzük, mint kifelé hangoztatjuk azt a szeretetet és megbecsülést, amivel az ő személyét és mindent szolgálatra mindig kész egyéniségét baráti szívvel körülvesszük. Áldás legyen élete alkonyán!

Egyben itt köszöntjük az újjáalakult Orjót és annak élén azt az utódot, akit megint az jellemez, hogy mindenki szereti: Gaál István törökszentmiklósi esperes. Kívánjuk neki, hogy elnyőhetetlen munkaereje és munkakedve ebben az új szolgálatban is jó gyümölcsöket teremjen.

Esperesi karunkban is változás van. Egészségi állapotának meggyengülése miatt megvált a vértesaljai esperesi széktől B. Szabó János, akitől nem búcsúzunk el, mert minden reménységünk megvan arra, hogy egyházkerületünk tanácsbírái között továbbra is hasznosítani fogja közöttünk tapasztalatait és élvezhetjük szeretetét. Köszöntjük a helyébe lépett Füle Józsefet, kívánva számára Isten Szentlelkének világosságát, szelídségéhez és alázatos természetéhez a bölcsségnek és bátorságnak Lelkét.

Sajnos, nem köszönthetjük az egyházkerület új főgondnokát, mert a választás eredménytelenül végződött. Az üggyel a tárgysorozat rendjén foglalkozik majd a közgyűlés. Én egyet kérek gyülekezeteink vezetőségétől: önvizsgáló komoly imádkozást. Meg kell kérdeznünk a mindent intéző bölcs és irgalmas Úr Istentől: mi az Ő panasza ellenünk, mi az a hitetlenség, vagy engedetlenség bennünk, amitől meg kell tisztulnunk? És meg kell kérnünk Őt, egyházunk Urát, hogy az Ő akarata szerint való utat mutassa meg nekünk, hogy azon járjunk. - Akinek ez nem elég "reális" beszéd, azzal el kell kezdetni a Medgyesi Pál háromszáz évvel ezelőtt írt "Lelki ABC"-jét.

Szívből köszöntöm az új egyházkerületi tisztségviselőket, szolgálatukra Isten áldását kérem. Egyházi lelkészi tanácsbírákká választattak: B. Szabó János tabajdi lelkész. Záborszki János paksi lelkész, Pap Géza szabadszállási lelkész. Halász Imre gordisai lelkész. Világi tanácsbírákká választattak: Bús Lajos dr. és Varga Károly. Az egyházkerület lelkészi jegyzője: Deme László péceli lelkész, világi jegyzője: Simon Sándor dr. lett. Az egyházkerület zsinati rendes képviselőjévé Ravasz László dr. ny. püspököt zsinati világi pótképviselővé Teleki László dr-t és Batiz Dénes dr-t választották meg.

Testvéri szeretetünk egész melegével fordulunk az evangélikus egyház felé, ahol Kapi Béla 31 évi püspöki szolgálata után nyugalomba vonult. Sokat tanultunk tőle és sokszor megirigyeltük azokat az évi missziói munkaprogramokat, amelyekkel az egyházkerület lelkipásztorait és gyülekezeteit a lelki munkába elindította és állandóan inspirálta. Legyen áldás a végzett munkán és nyugodjék meg az áldás a hő munkáson!

Egyházmegyéink élete

Gazdag, érdekes és változatos esperesi jelentéseken haladtam végig. Egyelőre sokszempontúak ezek a jelentések s alig egy-kettő halad az új kérdőív vezérfonala szerint. Tegyük első helyre itt azokat, akik elmentek közülünk.

Halottainkra emlékezzünk! Egyetlen Igében szeretném halottainkra való megvígasztalt emlékezésünket összefoglalni: "Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg mostantól fogva. Bizony, azt mondja a Lélek, mert megnyugosznak az ő fáradságuktól és az ő cselekedeteik követik őket" (Jel. 14:13). Ilyen megvígasztalt emlékezéssel gondolunk mindegyikükre: Hatolkay Kázmér Budapest-Kőbányai lelkipásztorra, Bod László vallástanárra. Kovács Szilárd balatonöszödi lelkipásztorra, Szőke József fülöpszállási vallástanárra és Józan Sándor katádfai lelkipásztorra.

Köszöntjük az új egyházi szolgákat. Megint egyetlen Igében szeretném áldáskívánó szeretetünket összefoglalni, - ahogy Bengel mondotta, az újszövetség legnagyobb ígéretével -: "Boldogok azok a szolgák, kiket az Úr, mikor haza megy, vigyázva talál: bizony mondom néktek, hogy felövezvén magát, leülteti azokat és előjövén, szolgál nekik" (Luk. 12:37). Nagy Gyula, Pestszentlőrinc-Erzsébettelep, Hegyaljai György, Pesthidegkút, Hézser Zoltán, Pestszentlőrinc-Ganzkertváros, Csiszár Attila, Csepel II.

ker., Szalay István, Rákoshegy, Parragh Sándor, Csepel I. ker., Gonda Balázs, Belvárdgyula, Szigethy Gyula, Kurd, Egri Ervin, Siófok, Tóth Kása Sándor, Etyek, Seregélyesi János, Pátka, Biczó Károly, Fülöpszállás, Gyarmathy László, Szabadszállás, Konkoly Iván, Budapest missziói, Kiss József, Lápafő, Kővágó János, Nagypall, László Tibor, Kajdacs, Majsai József, Zengővárkony, Orgoványi György, Budapest, Szenczy Győző, Újpest (biblia-társulat), dr. Békési Andor, Ócsa, Nagyajtai Imre, Budapest-Rákosfalva, Kulifay Albert, konventi missziói, Sima Sándor, Kecskemét-szentkirályi, Berzétey László, mátraházai missziói otthon intézeti lelkészeket.

Köszöntjük az új gyülekezeteket. Isten nagy ajándéka, hogy ezekben a nehéz időkben sokféle anyagi próbatétel között új anyaegyházak létesültek. Ezt az áldott sort, az új gyülekezetek gyöngy-főzérét azzal az Igével köszöntjük, amit Péter ír az "elszéledt jövevényeknek": "Ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokkal áldozzatok, amelyek kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által" (I. Pét. 2:5). Kurd-Csibrák, Siófok, Maglód missziói és Isaszeg missziói egyházközségek.

Nemcsak új anyaegyházak, hanem - hangozzék el innen is egy hálás elismerő szó a kormányzat komoly segítségéért - új építkezések, vagy komoly helyreállítások folytak ebben az évben. Megemlítem ezek közül: Kölked, Siklós, Harkány, Nagyváty, Cegléd-Nyugati egyházrész, Kiskunhalas, Kápolnásnyék, Aba, Bia, Bicske Csabdi, Felcsút, Lovasberény, Sukoró, Seregélyes, Perkáta, Alsónémedi, Gyál, Gödöllő, Gyöngyös, Szada, Tahitótfalu, Újpest-újváros, Kispest-Rózsatér, Wekerletelep, Csepel I. stb. egyházközségeket.

Idesoroljuk az éppen csak megindult építkezéseket is: Soroksár - amely hirtelen nagy és komoly gyülekezetté nőtt - templomépítését, az isaszegi templomépítést, megjegyezve, hogy e kettőhöz a kultuszkormány igen nagy összegő segítséget nyújt.

Az esperesi jelentésekből néhány általános jellemző dolgot emelek ki. Az egyik az egyháztagsági nyilatkozatok ügye. Nagy itt a gyülekezetek és egyházmegyék közötti egyenetlenség. Általánosságban megállapítják, hogy az egyháztagsági nyilatkozat bevezetése mindenütt, ahol komoly lelki előkészítéssel végezték - és a zsinat ezt nagyon gondosan elő is írta - megmozgatta a gyülekezetet, talán elsősorban azért, mert megmozdította a lelkipásztorokat, sőt sok helyen a presbitereket. Új és kívánatos szolgálati alkalmat teremtett. Végig kellett látogatni a családokat, amit eddig is kellett volna és ezután is kellene. Az egyháztagsági nyilatkozat csak kezdet a hitvalló egyháztagság felé. De hol vagyunk attól, hogy ezt mindenütt megértették volna s hol leszünk akkor, ha ennél a szerény nyilatkozatnál sokkal életbevágóbb hitvallásra lesz szükség. Nem egy helyen megállapították, hogy a nyilatkozatot túlságosan könnyen írták alá s jobb lett volna kevesebb a soknál. A rosta ráz s mi még nem eléggé érezzük Isten rázását. Ahol ez a munka még mostanig is elmaradt, tessék számonkérni, mert annak az időnek radikálisan véget kell vetni, amikor határozhat zsinat vagy egyházkerület, amit akar, a lelkipásztor, a presbitérium egyszerűen elereszti a füle mellett. Nagyon kérem az egyházmegyéket, vegyék komolyan az Istentől nyújtott alkalmat az egyháztagsági nyilatkozat zsinati útmutatás szerint való végrehajtásában s ahogy azt sok gyülekezet megtehette, tegye meg mind és használja fel az időt "amíg nappal van".

A jelentésekből végig az derül ki, hogy az egyházi élet általában elevenedőben van, a templomlátogatók és az úrvacsorázók száma növekszik. Ha ehhez hozzáveszem az áttérési és kitérési statisztikát, meg kell állapítanom, hogy az a suttogó propaganda, amely széltében terjesztette, hogy a református egyházból ilyen vagy olyan okok következtében tömeges kitérések vannak, teljességgel alaptalan. De ez csak negatívum. Igazat adok a solti esperesnek, hogy a templomlátogatás statisztikáját a beírt számokból nem mindig lehet egészen hitelesnek tartani s ő távolról jobban meg tudja állapítani a valódi számot, mint akik beírják. Falusi gyülekezetekben - mondja - a perselypénz jelenlevő személyenként körülbelül 20 fillért tesz ki (Elég keveset!) Ha elosztjuk a fillérekben kifejezett évi perselypénzt hússzal, annyi volt egész évben a templomlátogatók száma. Aki azt mondja, nálunk sokkal többen járnak templomba, annak az a válasz, hogy elég szomorú, mert akkor nálatok átlag 20 fillérnél is kevesebbet tesznek a perselybe. Aki viszont azt mondja, hogy nálunk sokkal többet tesznek, annak meg azt kell mondani, hogy akkor még kevesebben járnak a templomba. A persely a legkomolyabb dolgok, ott mutatkozik a gyülekezet élete. Igaza van az esperesi jelentésnek, amikor megállapítja, hogy riasztó jel, hogy az évi kiadásokra a persely csak 6,4%, az adomány 6,9% fedezetet nyújt. Lehet néhol valamivel jobb, lehet valamivel még rosszabb a kép. De nagyon nyomatékosan hívom fel a figyelmet arra, hogy a persely és a gyülekezeti célokra szóló adomány kimutatását ezután minden egyházmegye gondosan készítse el, mert ha a számok nem mutatják is mindig a lelket, valamit elárulnak belőle.

Másik feltőnő jelenség a pogány- és zsidómisszió iránti nagyon gyenge, szinte alig mutatkozó érdeklődés. Van olyan jelentés, amelyik megállapítja, hogy a gyülekezeteknek erről alig van mondanivalójuk. Nem hiszem, hogy a zsidómissziót el lehet intézni azzal, hogy a "falusi gyülekezetek nagyon messzire valónak érzik maguktól"; se a pogánymissziót azzal, hogy "a legtöbb helyütt legalább egy istentiszteleti keretben vagy vallásos estén megemlékezés és perselyadakozás történik". Nagyon jól tudom, hogy milyen mély fájdalommal vettek búcsút gyülekezeteink iskoláiktól, de nagy hiba, ha egyenesen úgy hasonlítjuk össze a dolgokat, hogy mi ilyen iskolaegyház voltunk, úgyszólván egyedül az egész keresztyén világban s megállapítjuk, hogy "nekünk Istenünk ezt a munkateret jelölte ki, ahogy egy másik egyházban talán a pogánymissziót állította az Úr előtérbe". Alázatosan meg kellene látnunk végre, hogy a misszió nem a fölösleg bőségében élő egyháznak szinte fényőzésszerő szolgálata, hanem az Úr világos és félreérthetetlen parancsa, az egyház életének, vagy halálának döntő jele. Áldott elődöm évtizedeken át mondta, hadd mondjam én is újra: a misszió ügyét az első helyre! Nem szegényedünk, hanem meggazdagodunk általa.

Mind komolyabban és mind szélesebb körben látják egyházunk szolgái, hogy milyen döntő ügyünk a presbitereket és általában a férfiak hívő élete és szolgálata. Sajnos, a jelentések egyöntetően azt állapítják meg, hogy a legjobb esetben is a kezdetén vagyunk a férfiak evangélizálásának és a presbiterek gyülekezetépítő munkájának. Magam is tapasztaltam, amit egyik esperesi jelentés kiemel, hogy a presbiterek majdnem mindenütt öregek. Isten őrizzen attól, hogy a bölcs öregek jó szolgálatát és hőségét meg ne becsüljük, de idézem helyesléssel az egyik esperesi jelentésből: "szeretném az öreg kor iránt való minden tiszteletem mellett hangsúlyozni, hogy a presbiteri tisztség nem egyenlő az öregség jutalmazásával, hanem az a Szentlélek hívó szavának engedelmesség s azt, ha fiatalabbhoz szól is, meg kell hallani el kell fogadni". Megdöbbentő kevés helyen vannak presbiteri bibliaórák. Van olyan egyházmegye, amelyik azt jelenti, hogy csak egyetlen helyen az egész egyházmegye területén. Elképzelhetetlennek tartom, hogy ahol a lelkipásztorban lélek és élet van, ne tudná legalább havonként, pl. egy vasárnap istentisztelet után, vagy vasárnap este a presbitereket az Ige köré összegyőjteni és ebben már adva van - ha van - a férfikör, a férfiak találkozása az Élő Igével. A női munka mindenütt kiemelkedik. Bizonyára nem azért, mintha ebből sok lenne, mert magában véve még ezen a téren is kevés a munkánk, hanem azért, mert a többihez arányítva tőnik fel soknak. Megragadó útmutatást ad itt a pestkörnyéki egyházmegye nagy és aktív asszonyserege, ahol megállapították, hogy virágzó és tevékeny női munkájukat maguk az asszonyok betegnek minősítik, addig, amíg rajtuk keresztül a férfiak is ott nem lesznek az Ige mellett.

Végül általános jelenségként ki kell emelnem az egyházmegyék anyagi helyzetéről szóló, szinte egyöntetően siralmas jelentést. Mindenütt nagyon sok a hátralék; az egyházmegyék pénztára üres és sok helyen még az esperesi hivatal portóköltségét is kénytelen az esperes a saját zsebéből fizetni. Természetesen tisztában kell lennünk azzal, hogy súlyos háborús károkat szenvedett gyülekezetek és egy nagyfokú elszegényedés komoly teherpróbájával is számolnunk kell. Gyülekezeteink közül néhány teljesen otthontalan, mert leégett, rommá lett temploma helyén egészen újat kell építeni, ami nem egy gyülekezetnek, hanem mindig az egész református közösségnek közös áldozatát várja és igényli. Az az anyagi segítség, amit ismételt köszönettel, a magyar kormányzattól kaptunk, csekély töredékét elégíti csak ki a nagy szükségletnek. Komoly erőfeszítésekre van szükség és olyan tervszerőségre az adakozásban, amelyik meg tudja hozni a legnehezebb helyzetben levő gyülekezetek számára a hajlék megépítését. Az esperesi jelentések közül nem egy utal erre a közös áldozathozatalra. Van szép példaadás is nem egy. (Pl. a szigetszentmiklósi teljesen elpusztult templom újraépítésére Kiskunlacháza 2.500, Ráckeve 1.165, a más egyházmegyében tartozó Alsónémedi 2.118 forintot juttatott.) De azt hiszem, hogy a legtöbb kárt szenvedett Vértesalja, amelyben egy kivételével minden gyülekezet legalább 3 hónapig közvetlen harctér volt, mutatott rá a helyes útra, amikor az egyházmegye gyülekezeteit arra hívta fel, hogy évi költségvetésük 25%-át biztosítsák a legtöbb veszteséget szenvedett többiek számára. Azt hiszem az egész Dunamellék számára érvényesítenünk kell ezt a felhívást.

Utoljára hagytam, de a nyomaték kedvéért, theol. akadémiánkat. Hálás vagyok érette, hogy theologiánk igazgatója felkereste az egyházmegyéket s mindenütt nyitott szívekre és áldozatra való készségre talált. A theologia élete és fenntartása az egyház szívügye. Az egyházkerület nem más, mint a dunamelléki gyülekezetek összessége, amelyben együtt hordozzuk a nagy közös ügyet, a theologiát, állandó imádságban és állandó áldozatban. Ha a gyülekezetek költségvetésükben megtalálják a helyét,

amiről az imént szóltam, a szinte mindenüket vesztett gyülekezetek újjáépítésében való segítségnek, akkor meg kell találni az állandó és rendszeres hozzájárulásnak a módját a theológiára is.

A Pestkörnyéki egyházmegye esperesi jelentését első helyre teszem a felsorolásnál. Megérdemli ez a jelentés, mert 35 oldalas és hasonlít egy kitőnő filmhez. De első helyre kell tennem annál a komoly oknál fogva, mert Pestkörnyék ezévi közgyűlésén tíz éves jubileumát tartotta. Jó együtt hálát adnunk az Úrnak, hogy ez az egyházmegye tíz évvel ezelőtt megalakult s tíz év alatt a legelevenebb egyházmegyénk lett. Tíz évvel ezelőtt tizennégy anyaegyház és hét fiókegyház volt, ma huszonnyolc anyaegyház és egy fiókegyház, tehát tizennégy új anyaegyházat szerveztek. Volt 14 lelkipásztora és 15 vallásoktató lelkészi állása, összesen 29; ma van 28 lelkipásztora és 20 vallásoktató lelkészi állása, összesen 48. Lélekszáma 55 ezerről 75 ezerre emelkedett; nyolc új templom, illetve imaház épült. Ezek mögött a számok mögött gyülekezeti közösségek alakultak, az új presbiterek és gyülekezeti munkások száma már nem tízes, hanem százas és ezres rendekben mozog. A számoknál is jelentősebb, amire az esperesi jelentés is súlyt helyez, a mögöttük levő lélek, amiről valóban legjobb bizonyság, hogy tíz év előtt lelkészeik körében nem lehetett közösségről beszélni, ma van lelkipásztori közösségük, megalázkodni tudó hívő, testvéri közösség, amely havonként összejön, főleg igetanulmányozásra és közös imádságra. "A lelkipásztorok közül csak kettőt tudnék megnevezni, akik csak elvétve és akkor is bekukkantva vettek részt, mert ha éppen eljöttek is, mindig igen sürgős dolguk volt másutt - rendesen a kultuszminisztériumban. Mit szóljak hozzá? Mindenki oda megy, ahonnan az igazi segítséget várja!" Kiemelendő a gyülekezeti élet integrálódásának az a világos meglátása, amit Pestkörnyék tervszerően igyekszik megvalósítani: a könnyen betokozódó kis közösség és az elsilányodó, úgynevezett egyháztársadalmi munka felett van valami egészen más út. Jellemző az Alliance és az ökumenikus jelenség széleskörő megjelenése a Pestkörnyéken, aminek nagy előnyeit és veszélyes kísértéseit egyformán tisztán látják. - A reverzális küzdelem, amit a római katolikus egyház teljes kíméletlenséggel folytat, itt is, mint mindenütt: - a gyülekezeti élet sokoldalúsága, amelyik szinte sejthálózattal szövi át lassan a gyülekezeteket; - s mindezek és még egyebek nyomán, az önkéntes adórendszer, amelyet Pestkörnyéken 1945 óta bevezettek, de bizonyos norma szerint, a jövedelem 1%-ának hangsúlyozásával: íme ilyen jelek vannak. Érdekes tapasztalat, hogy ebben a nagyrészt munkás- és kistisztviselő gyülekezetkoszorúban, a Pestkörnyéken, a jövedelemmel bíró egyháztagoknak 70%-a önkéntes adófizető, évi körülbelül 30 frt fejenkénti átlaggal. Összes bevételükből egy lélekre jut több mint 10 forint. - Lehetőséget kellene keresni, hogy ez a jubileumi esperesi jelentés minél előbb megjelenjék nyomtatásban.

A Budapesti egyházmegye az evangélizáció nagy áldásairól tud beszámolni. Az az evangélizáció, amely ez év tavaszán először 15 helyen, majd a következő héten át a fasori templomban és minden hozzá kapcsolható helyiségben folyt, valóban ezreket mozgatott meg. Az utca hallotta az éneket, amint az evangélizációról áradt a még utcán is éneklő nép. Közel egymillió röpcédulát osztogattak heteken át a fővárosban. Csak az volt a nehézség, hogy nem volt tíz-húszezer ember befogadására alkalmas helyiség. Nagy súlyt helyez az egyházmegye a presbiterek és presbitériumok mozgósítására. Vannak nagyon biztató jelek és persze nehézségek és akadályok. "Sok presbitériumnak megfiatalodásra van szüksége, soknak pedig, hogy munkaprogramot adjanak nekik és legyen tervszerő gyülekezeti munka hónapról-hónapra." Az egyháztagsági nyilatkozatok egybegyőjtése a fővárosi viszonyokhoz képest komoly eredménnyel járt (40-50%), van egyház, ahol 80%-a az egyháztagoknak tette meg a nyilatkozatot. Nagy gondja Budapestnek, hogy népszámlálási lapokat most már nem kap s a gyülekezet szerveivel kell minden lakáscímet és adatot megszereznie. Megindultak a tömeg gyülekezetek újabb osztásának munkálatai is. A Kálvin-téren, Kelenföldön és Józsefvárosban, máshol is vannak ilyen törekvések, de amíg istentiszteleti helyről nem tudnak gondoskodni, addig nehéz el is indulni. Bár a Klauzál-tér példája biztatás és buzdítás.

A Pesti egyházmegye szintén nagy gondot fordít lelkipásztorai és hívő gyülekezeti munkásai közösségére és lelki erősítésére. Nagy áldás az egyházmegyének a tahi-i telep, amely bizony nemcsak az egyházkerületnek, de az egész magyar református egyháznak féltett kincse és áldásforrása kell, hogy legyen. Az evangélizációs szolgálatot erősen felkarolják, de vannak "nehéz" gyülekezetek, amelyekkel sok gondjuk-bajuk van. Igaza van az esperesnek, hogy sokszor nem lehet időben hozzányúlni egy elromló gyülekezet ügyéhez, mert ú.n. fegyelmi vétség még nincs, mire azután lesz, igen nehéz a gyógyítás. Hitoktatásukban új feladat elé kerültek, de hol lehetne ebben jobban megtalálni az új munkaerőket és módszereket, mint éppen abban az egyházmegyében, amelyik a gyermekmisszió központja.

Felsőbaranya az egyháztagsági nyilatkozatot és a missziói munkaközösség megalakulását emeli ki egyetemes jelentőségő ügyként, - az iskolák államosítása nagy eseménye mellett. Megállapítja, hogy ahol statisztikára dolgoztak - s ez volt a legtöbb - a konfirmált egyháztagok nagy része aláírta a nyilatkozatot. Az eredmény: néhány hónapig nőtt a templomlátogatók és úrvacsorázók száma, aztán minden folyt a régi mederben tovább. Jegyezzük meg, hogy a meder a víznek való, az élő víznek, s a száradó meder elmocsarasodik. Néhol a külső munkát is elhanyagolták, ahol viszont Lélek szerint végezték, az eredmény is a Lélek gyümölcsében mutatkozott. - Az iskolák államosításával egy kapu becsukódott az egyház előtt, de ugyanakkor kinyílt egy másik ajtó. Eddig se volt elzárva, de ma már a vaknak is látni kellene, hogy ez a megnyílt ajtó az evangélizáció és a gyülekezetépítés nagy alkalma. Ebben nagy segítségnek látja a megalakult missziói munkaközösséget s bízik abban, hogy minden egyházmegyében minden munkaágnak lesz majd egy hivatásos lelki munkása. - Az áldozatkészség sok helyütt meghatóan megerősödött. Kiemeli Kölkedet, ahol önkéntes adakozásból húszezer forintos költséggel renováltatták a templomot. A nagyharsányi gyülekezetben az ifjúság eleven és erőteljes munkával hozzákezdett egy nagy ifjúsági otthon építéséhez. Erejüket meghaladó feladat és éppen ezért reméljük, hogy a hit vállalkozása. - Telepes gyülekezetekkel buzgón foglalkozik az egyházmegye vezetősége s Isten mindenütt ad kegyelmesen lelkészi és nem-lelkészi munkaerőket, akik odaszentelik magukat a sokszor semmiből való gyülekezetépítés munkájának. Van olyan kurátor, aki most másodszor renováltatja a templomot, minden munkában és áldozatban maga járván elől jó példával. A telepes egyházak itt is több helyütt részesültek komoly segítségben: Németbólyban 2 ház és 30 hold föld, Majsaházán 10 hold föld, Gercsánydobokán 10 hold föld, Lánycsókon ház és 15 hold föld járult hozzá a gyülekezetek anyagi megalapozásához. Személyes tapasztalat alapján is hadd erősítsem meg az esperesi jelentés megállapítását: Tóth Imre lelkésztársunk a megyei telepítési kormánybiztosságnál eredményes és általánosan megbecsült munkát végzett. Természetesen egyes római katholikus plébánosok nem mulasztották el pártösszeköttetések felhasználásával is gáncsolni munkáját tudomásom szerint nagyobb kártevés nélkül. Szaporodási statisztikájuk szívszorítóan szomorú: 492 születéssel szemben 544 halál, veszteség 52. Igaz, hogy a mullt évihez képest a veszteség kevesebb 62-vel. Bár itt is megmutatkozna az ébredés gyümölcse!

A Kecskeméti egyházmegye Dunamelléken Budapest mellett a nagy gyülekezetek egyházmegyéje. Egyházlátogatásaimról szóló beszámolómban ezekről külön megemlékeztem. A jelentésből úgy látszik, hogy a presbiterek a gyülekezeti munka majdnem minden ágában részt vesznek, ami Isten iránti hálára indító drága jelenség, csak a valóságos tapasztalat arra figyelmeztet, hogy egy egész egyházmegyében valóban így van, tehát össze lehet válogatni ma már egy egyházmegyéből egy egészen jó presbitériumot. - Az egyházmegyének nagy háborús kárai vannak, statisztikájuk szerint több mint 6 millió forint. (Vannak sokkal súlyosabb érintett egyházmegyéink!) A gyülekezetek között hasonló körülmények mellett nagy aránytalanságok mutatkoznak a legfontosabb életjelenségeknél, pl. a perselypénznél. Az egy személyre eső átlag 76 fillér, de van gyülekezet, ahol 12 forint 27 fillér. Az adományoknál ugyanez az eset, az átlag 1,48 frt, de van, ahol a 12-t meghaladja. A lelkipásztori látogatások és a házi istentiszteletek számának nagy emelkedését mutatja - a statisztika. Az Úr minden gyülekezet angyalának különbözőt üzen, de egyet egyformán mond mindegyiknek: "Tudom a te dolgaidat". Szívesen tekintjük jó jelnek, hogy a gyülekezeti fegyelmezésnél kerülik a bírói eljárást és keresik a szeretet pásztori módszerét - ha ez nem a metsző és szükség esetén operáló késtől való irtózást jelent. Ki kell emelni a kecskeméti egyház által létrehozott szikrai tábort, ahol már harmadik nyáron rendezik egyre eredményesebb konferenciáikat s ebben az évben kb. 8000 ember fordult meg itt különböző alkalmakon. A telepet télen-nyáron használható lelki otthonnak szánják s szívből kívánják, hogy Isten ezt adja meg nekik.

A Külsősomogyi jelentés bizakodással beszél a jövendőről, mert a lelki ébredének máris vannak látható eredményei. Az a fölismerésük, hogy az iskolai terhek lehullásával együtt kell járni a missziói munkáért való több áldozathozatalnak. Férfi munkásokat is óhajtanak beállítani. De ma már kevés, sőt nagyon kevés arról beszélni, hogy “a lelkészeknek maguknak is el kell kezdeni a bibliaköri munkát". Vajon mikor? Vagy: "el kell jönni annak az időnek, mikor a presbitérium majd megérti, hogy nem anyagi ügyek rendbetételéért van csupán", - de ez az idő már most van! Biztató jel a perselyadakozásnak egészen lényeges emelkedése. Nagy nyeresége az egyházmegyének a balatonszemesi otthon, ahol különösen a lelkipásztorok csendesnapjain sok erősödést kaptak. A telepes gyülekezetek itt is különös felelősséget róttak az egyházmegyére. Örömmel jelentik, hogy már kialakultak a telepes központok és mindenütt lelkipásztorok gondozása alatt állnak. Egyes gyülekezetek megnőttek a telepesekkel. Kb. 4400 telepes

reformátussal szaporodott az egyházmegye. Itt is, mint mindenütt felvidéki telepes testvéreink buzgósága, egyházszeretete és építő készsége a kiemelkedő. A nagyobb telepes gyülekezetek itt is kaptak az államtól 10-30 hold földet, házat, úgy, hogy ma Belecskán, Diósberényben, Kocsolán, Ecsenyben, Komlón, Kurdon, Mágócson, Szalatnakon, Mucsiban, Mekényesen, Sásdon, Pariban többnyire imaháznak is megfelelő gyülekezeti otthonaik vannak. Tegyük ide most az előbb említett Tóth Imre lelkésztársunk mellé Erdős István lelkésztestvérünk nevét, aki ezekben a munkákban hőséggel és eredménnyel szolgált.

Solti egyházmegyénk élete, úgy látszik, kezd megint hasonlítani Baksay Sándor korához, a csendes és békés munka egyházmegyéje, amiből annál inkább kirí egy-egy gyülekezet lelkészválasztás körüli hosszú harca. Valóban valami komoly hiányosságnak kell lenn egyházi törvényünkben, vagy a végrehajtásban, hogy lehetséges egy-egy lélekválasztásnak évekig tartó elhúzódása, a gyülekezeti élet mérhetetlen kárára. Az egyháztagsági nyilatkozatok letételével kapcsolatosan igyekeztek becsületes mérleget csinálni s éppen ezért meggondolkoztató következtetésekre jutottak. A nyilatkozatot megtevők száma jóval alatta maradt az évi úrvacsorázók számának, pedig az úrasztalának vendégserege nagy százalékban minden alkalommal azonos s ha nem is a hat úrvacsorai alkalom alapján 6-tal, de 3-mal elosztják, kitőnik, hogy a nyilatkozattevőknek fele sem él úrvacsorával. - A szigetszentmiklósi gyülekezet nagy templomépítő terhét igyekeznek együtt is hordozni. Ebben az egyházmegyében is aggasztó jel, hogy több egyházközségnek növekszik az adóssága, állami adóban, egyháztagsági járulékban, javadalmasok fizetésében. Az áldozatkészségnek csaknem általános hanyatlásával szemben bíztató jelenségek is vannak. 10-20.000 forintos áldozatkészségig is eljutott egy-egy gyülekezet, temploma és egyházi épületei javítására. Szaporodási statisztikájuk: 1126 születés, 887 halál, ami mintegy 4 ezrelékes természetes szaporodást jelent, ami azonban csak a halálozási arányszám kedvező voltának köszönhető. Esperesük 6 heti svájci üdülésre ment, hadd szálljon feléje innen is lelki-testi megújulásáért imádkozó szeretetünk.

Tolna relatív stabilitást mutat. A gyülekezetek nagyobb részében a bevételek fedezték a szükségleteket. De nagyon helyes, hogy az esperesi jelentés nyomatékosan mutat rá némelyik gyülekezetnek a terhes adósságára a lelkipásztorok fizetése terén. Bár terhelné úgy a gyülekezetek lelkiismeretét, mint amilyen terhes a nagyon szőkre szabott jövedelem meg nem kapása a lelkipásztoroknak. - A születések száma 708, a halálozásé 573, a szaporodás nem éri el a 4 ezreléket. Viszont éppen a Sárközben az az örvendetes jelenség mutatkozik, hogy néhány gyülekezetben a születések száma végre meghaladta a halálozását. A telepes gyülekezetek itt is a figyelem előterében vannak s itt is a felvidékiek tőnnek ki a belföldi telepesek fölött. Most van folyamatban a telepes gyülekezetek háztartásának berendezése. Jó nyomokban látszik meg az elavult és élettelenné vált munkamódszerek helyett újak keresése (reggeli könyörgés helyett esti áhítat, pásztori jellegő vallásoktatás, stb.) Bátran kell az ilyen vonalokon tovább haladni. Egyházmegyei utazó diakonisszájuk szolgálatát nagy elismeréssel vették körül, kár, hogy egyelőre nincs fizikailag is elég erős munkaerejük erre. Az élet inkább a férfimunkások beállítása felé mutat.

Vértesaljai egyházmegyénkre mindig úgy kell gondolnunk, mint a legsúlyosabban megpróbált és így a legtöbb szeretetünkre és áldozatunkra rászoruló közösségre. A 7 összeomlott vagy leégett templom közül Csabdi, Mány, Seregélyes, Sárkeresztes tető alá hozta templomait az idén, Aba lerakta a fundamentomából kifordított régi temploma helyén az új templom alapjait, Csákvár, Lovasberény, Pátka teljesen üres templomaiknak belső berendezést szereztek részben állami támogatással, de sok önkéntes munkával és áldozathozatallal. Nem szabad elfelejteni, hogy ezen a területen nemcsak a gyülekezet épületei pusztultak el vagy sérültek meg, hanem a gyülekezet tagjai is sok pusztulást szenvedtek. Az ébredés mozgató erőit erősen érzik, a feszültségeket, néha szinte szakadékokat szorongó lélekkel viselik. Szomorúan említi az esperesi jelentés, hogy az egyházmegyében csak egyetlen presbitériumban van rendszeres bibliaköri összejövetel. Nagy áldások forrása Alcsúton a Lelki Szolgálat Háza. A százakat s néha ezreket mozgató konferenciákon maga az egyházmegye nem vesz eléggé részt. A jelentés panaszolja, hogy Tiszántúl legtávolabbi szegletéből sokan eljöttek a 3000 ifjúból álló nagy konferenciára, de a közvetlen környék csak szórványosan volt képviselve.

A kép, amit adtam, nem festmény, hanem fénykép, annak is fogyatékos. Valamit mégis megmutat az egyház életéből, éledéséből és épüléséből. Befejezésül két ügyre irányítom még a közgyűlés figyelmét.

A telepes új gyülekezetek vagy szórványok ügye az egyik. Nem élte át elég mély megrendüléssel a magyarság hajlékát, otthonát, templomát, földjét elvesztett s most itt mindent elölről kezdo felvidéki testvéreink sorsát. Magunk felé: rázza meg Isten lelkiismeretünket, hogy többek, sokkal többet tegyünk értük, mint eddig, - áldás azokra, akik eddig is híven szolgáltak nekik. Feléjük pedig most, amíg Isten

alkalmat nem ad arra, hogy hozzájuk mehessek és személyesen hirdessem a mindig új és mindig elég evangéliumot, szeretném megírni azt a fajta levelet, amilyent Jeremiás írt a könyve 29. fejezetében.

A másik befejező gondolatom egyházunk kormányzásának és igazgatásának alapvető kérdéseire tér vissza. Jelentésem elején igyekeztem megmutatni azt a keskeny utat, amely ígéretes, mert az Úrtól való. Lényege ennek az, hogy magyar református egyházunk a zsinat félreérthetetlen döntése szerint elutasította magától azt a kísértést, hogy egy politikai akciót egyházi mezbe öltöztetve magára vállaljon, amit - őszinte sajnálatunkra - úgy a keresztyénség ügyének, mint a magyarságnak kárára és veszedelmére a római katholikus egyház - úgy látszik - magára vállalt. Ugyanakkor, amikor ezt a kísértést magunktól elhárítottuk, megőriztük belső függetlenségünket és evangéliumi szabadságunkat. Az egyház kormányzásának és igazgatásának ezen az egyetlen vonalon lehet és szabad tovább folynia. Azzal az őszinte reménységgel és imádsággal vállaltam az őrhelyre állíttatás szolgálatát, hogy mi, az egyház, egységesen és bátor bizakodással megyünk azon a számunkra világossá lett úton, amelyről jelentésem elején "Eligazodásunk" cím alatt szóltam. Egyházunk élete - emberileg szólva - attól függ, vajon divergens erők nyomorult küzdőtere vagyunk-e, leszünk-e, vagy az Isten ítéletes kegyelmét teljes alázatában elfogadó, jövőbenéző és hitből élő Isten népe? A felelet Istennél készen van: Jézus Krisztus meghalt értünk, föl is támadt a halálból, él és uralkodik mindörökké, el is fog jönni ítélni élőket és holtakat. Az mi feleletünk vajon az-e, ami e jelentés írásának napján az Igéből Igém volt: "Ámen, bizony jövel, Uram Jézus!"

(H)Az egyházkerületi közgyűlés egyházunk nagy kérdéseit felmutató, egyházkerületünk külső- és belső képét feltüntető jelentésért köszönetet mondva a püspöki jelentést tudomásul veszi és vele kapcsolatban a következő határozatokat hozza:

1. Helyeslléssel fogadva a püspöki jelentésnek az egyházkerület dologi kiadásait rendezésére vonatkozó figyelmeztetését, felkéri az egyházkerületi elnökséget, hogy kerületünk megváltozott anyagi helyzetében a gazdasági, takarékossági, ügyviteli szempontoknak megfelelő javaslatot tegyen püspöki hivatal elhelyezésére vonatkozóan az egyházkerületi tanácsnak.

2. Szeretettel emlékezik meg az egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki, a legfiatalabb egyházmegyei fennállásának 10. éves jubileumáról. Átérezve azokat a folyton súlyosabb és sokszor egészen különleges feladatokat, amelyek a pestkörnyéki egyházmegyére várnak, az egyházmegye eddigi sáfárkodásának jó bizonyságtétele alapján reménységgel és imádsággal néz további szolgálatai elé.

3. Isten iránti hálával emlékezik meg a kerületi közgyűlés a vértesaljai egyházmegye volt esperesének B. Szabó Jánosnak példaadó vezető és egyházigazgató munkájáról, s egyben örvendezve köszönti, őt újonnan megválasztott tanácsbírói között. Örömmel fogadja a helyébe lépett Füle József új esperest, kívánva, hogy áldott pásztori munkája kiterjedésével, megnövekedésével Isten kegyelme erősítse és vezesse tovább.

4. Örvendezve veszi számon a közgyűlés, hogy a legutóbbi választások eredményeképpen új munkatársakat köszönthet tagjai sorában: új lelkészi tanácsbírákat: Záborszky Jánost, Papp Gézát, Halász Imrét; világi tanácsbírákat: Bús Lajos dr-t és Vargha Károly dr-t, az egyházkerület lelkészi jegyzőjét: Deme Lászlót. Áldást mondva rájuk, teszi vállaikra az új szolgálat terhét. A régi szeretettel köszönti a közgyűlés Dr. Ravasz Lászlót az egyházkerület volt püspökét, akit presbiteriumaink egyhangú szavazással mint zsinati tagot küldenek ki a zsinat tanácskozásaira. Reménységgel tekint a zsinatba küldött pótképviselők: Teleki László dr. és Batiz Dénes dr. szolgálataira.

5. Köszönti a kerületi közgyűlés az egyházi szolgáknak azt a népes és ígéretes seregét, amelyet ez alkalommal szentel fel az egyházkerület püspöke által az egyház Ura elhívása szerinti szolgálatra: Nagy Gyulát, Hegyaljai Györgyöt, Hézser Zoltánt, Csiszár Attilát, Szalay Istvánt, Parragh Sándort, Gonda Balázst, Szigethy Gyulát, Egri Ervint, Tóth Kása Sándort, Seregélyesi Jánost, Biczó Károlyt, Gyarmathy Lászlót, Konkoly Ivánt, Kiss Józsefet, Kővágó Jánost, Lászlót Tibort, Majsay Józsefet, Orgoványi Györgyöt, Szenczy Győzőt, Békési Andor dr-t, Nagyajtay Imrét, Kulifay Albertet, Sima Sándort, Berzétei Lászlót, és dr. Vincze Ferencet.

Fájdalmas szívvel, Isten akaratát látva és alázatosan megismerve életben és halálban, emlékezik vissza az egyházkerület kedves halottaira, akik a legutóbbi gyűlés óta eltávoztak: Hatolkay Kázmérra, Bod Lászlóra, Kovács Szilárdra, Szőke Józsefre, Józan Sándorra. Emlékezetüket áldja és szeretteikre kéri Isten Lelkének vigasztalását.

6. Az egyházkerületi közgyűlés abból az alkalomból, hogy Egerházy Lajos, az ORJÓ vezetője e tisztéről megválik, kifejezi háláját és köszönetét a hőséges sáfár sok, egyházunkra nézve áldott szolgálatáért. Őszinte bizalommal köszönti utódját, Gál István törökszentmiklósi esperest.

7. Egyházkerületi közgyűlés szeretettel emlékezik meg Kapi Béla evangelikus püspökről, aki 31 évi szolgálata után nyugalomba vonult s akinek hőséges áldott igehirdetői, pásztori, egyházkormányzói szolgálata messze világított, buzgón kéri Isten áldó kegyelmét személyére további lelkipásztori munkájára.

8. A lelki édesanya örömével fordul az új anyaegyházközségek felé: Kurd-Csibrák, Siófok, Maglód, és Isaszeg gyülekezetei most induló közös munkáját nemcsak áldással, hanem az anyagi szeretet mindig kész segítségével is kíséri.

Az egyházkerületi közgyűlés a püspöki jelentést megküldi az egyházkerület minden presbiteriumához azzal, hogy lehetőleg a gyülekezeti munkások bevonásával tárgyalják meg.

10. jkvsz

Az egyházkerületi tanács az E. T. I. t.c. 142.§. 4. bekezdése értelmében évről-évre újból választandó.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a 16 egyházkerületi tanács tagnak titkos szavazással való választását elrendeli. A titkos szavazás idejéül november hó 26. reggel 9 óráját, helyéül a közgyűlési teremmel szomszédos tanári szobát jelöli ki.

(H) A szavazatszedő bizottság tagjaiul Nagy Ákos esperes elnöklete alatt kiküldi Szabó János és Jalsoviczky Károly egyházkerületi tanácsbírákat.

11. jkvsz

Az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság az E. T. II. t.c. 43. §-a értelmében évről-évre újból választandó.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bizottság egy lelkészi és egy világi rendes, egy lelkészi és egy világi póttagjának választását az egyházkerületi tanács választásával egyidejőleg megejti, titkos szavazást rendel el, s a szavazatok összeszámlálására ugyanazt a bizottságot küldi ki, mint az egyházkerületi tanácsnál.

12. jkvsz

Egyházkerületi főjegyző jelenti, hogy megüresedett az állandó számszékben az alelnöki tisztség és egy számszéki tagsági hely, amelyet az egyházkerületi közgyűlés titkos szavazással tölt be.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az állandó számszék megüresedett alelnöki és egy tagsági helyének betöltésére titkos szavazást rendel el. A szavazatok összeszámlálására ugyanazt a bizottságot küldi ki, mint az egyházkerületi tanácsnál.

13. jkvsz

Az egyetemes konventi tagok megbizatása 1948. december 31-ével lejár, ezért az 1949-1951. évi ciklusra a konventi tagok újból választandók.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés titkos szavazást rendel el a konventi tagsági helyek betöltésére. A szavazás idejéül november hó 26-ának reggel 9 óráját tőzi ki. A szavazatbontó bizottság tagjaiul pedig az 10. pontban kiküldött bizottságot jelöli ki.

14. jkvsz

A megüresedett bizottsági tagsági helyekre egyházkerületi közgyűlésünk a következő tagjait választja meg:

1) Belmissziói bizottságba: Előadóul: Farkas József lelkipásztort, tagokul Vargha Tamás solti esperest és Záborszky János egyházkerületi tanácsbírót.

2) Egyházkerületi közalapi bizottságba: elnökül: Benkő István esperest.

3) Filadelfia diakonissza intézeti alapítvány igazgató tanácsába: Dr. Ravasz László ny. püspököt.

4) Gazdasági albizottságba: Papp Géza lelkészi és Miklós Géza dr. világi tanácsbírákat.

5) Jogügyi bizottságba: Kiss József dr. és Miklós Géza dr. világi tanácsbírákat és Halász Imre lelkészi tanácsbírót.

6) Közigazgatási bizottságba: Muraközy Gyula egyházkerületi lelkészi főjegyzőt és Vargha Tamás esperest.

7) Lelkészvizsgáló bizottságba: póttagul Békési Andor dr-t ócsai lelkipásztort.

8) Madas Árvaház igazgatótanácsába: Patay Pál dr. egyházkerületi tanácsbírót.

9) Pénz és gazdasági bizottságba: Kiss József dr. egyházkerületi tanácsbírót.

10) Püspöki iroda és levéltár ügykezelését vizsgáló bizottságba: Nagy Ákos esperest.

11) Segélyelosztó bizottságba: előadóul: Domján János dr. lelkipásztort.

12) Tanügyi bizottságba: főiskolai szakosztályba: Benkő István esperest, középiskolai szakosztályba: Jékely Lajos dr. világi tanácsbírót.

15. jkvsz

A közigazgatási bizottság előterjesztésére

(H) az egyházkerületi közgyűlés a népfőiskolai, árvaházi és egyke bizottságot megszünteti és tekintettel egyházunkban mind jobban megerősödő szeretet munkák fejlesztésére, szükségesnek tartja azt, hogy az egyházkerületi közgyűlés ilyen ügyeinek előkészítésére szociális és szeretetmunka bizottság alakíttassék. A bizottság elnöksége az egyházkerületi elnökség, alelnökéül: Benkó Ferenc dr-t, előadójául Kovács Bálintot, tagjaiul: Victor János dr., Ecsedy Aladár dr., Nyáry Pál, Pap László dr. lelkészi, Benkó Ferenc dr., Jékely Lajos, Szászy István és Jalsoviczky Károly dr. világi közgyűlési tagjait választja meg.

16. jkvsz

Egyházkerületi elnökség

(H) az egyházkerületi bíróságnak november hó 26-án, pénteken délután 3 órakor tartandó ülését nyílt ülésben meghirdeti.

17. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés színe előtt a november hó 25-én, csütörtökön este 6 órakor a Kálvin-téri templomban tartandó lelkészszentelésre a következő megválasztott és fel nem szentelt lelkészek jelentkeztek:

1) budapesti egyházmegyéből: Konkoly Iván egyetemi missziói lelkész, Orgoványi György egyetemi missziói lelkész, Kulifay Albert konventi missziói lelkész, Nagyajtai Imre Budapest-rákosfalvai lelkipásztor és Szenczy Győző Magyar Bibliatársulati lelkész.

2) felsőbaranyai egyházmegyéből: Gonda Balázs belvárdgyulai lelkipásztor.

3) kecskeméti egyházmegyéből: Sima Sándor Kecskemét-szentkirályi lelkipásztor és dr. Vincze Ferenc kiskőrösi lelkipásztor.

4) külsősomogyi egyházmegyéből: Egri Ervin siófoki, Kiss József lápafői és Szigethy Gyula dr. kurdi lelkipásztor.

5) pesti egyházmegyéből: dr. Békési Andor ócsai lelkipásztor és Berzétei László, a Mátraházai Missziói Otthon intézeti lelkésze.

6) pestkörnyéki egyházmegyéből: Csiszár Attila Csepel II. kerületi vallásoktató lelkész, Hegyaljai György pesthidegkúti lelkipásztor, Hézser Zoltán Pestszentlőrinc-ganzkertvárosi lelkipásztor, Nagy Gyula Pestszentlőrinc-Erzsébet-telepi lelkipásztor, Parragh Sándor Csepel I. kerületi vallásoktató lelkész és Szalay István rákoshegyi lelkipásztor.

7) solti egyházmegyéből: Biczó Károly fülöpszállási és Gyarmathy László szabadszállási vallásoktató lelkész.

8) tolnai egyházmegyéből: Kővágó János nagypalli, László Tibor kajdacsi és Majsai József zengővárkonyi lelkipásztor.

9) vértesaljai egyházmegyéből: Seregélyesi János pátkai és Tóth Kása Sándor etyeki lelkipásztor.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy a felsorolt lelkipásztorok, missziói lelkészek, vallásoktató lelkészek és intézeti lelkészek felszentelésre való jogosultságukat igazolták. Bekebelezi őket egyházkerületünk lelkészei sorába, a mai istentisztelet keretében felszentelésre bocsátja őket s az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjait a lelkészszentelésen való megjelenésre felkéri.

18. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése 24. c. szám alatt felterjeszti határozatát, mely szerint a világi pályán lévő lelkész képesítéső egyén, akinek lelkészi képesítését az egyházkerületi közgyűlés az E. T. II. t.c. 7. §-a alapján hatályban fenntartotta, köteles legfeljebb havonként egy esetben lakóhelyén kívül is, az egyházmegye területén bárhol, minden olyan lelkészi szolgálatot elvégezni, amire az esperes esetenként kirendeli és a jövőben ilyen tárgyban folyamodók kötelesek kijelentetni, hogy ennek a kötelezettségnek teljesítésére készek. Az ilyen értelemben lelkészi szolgálatra kirendelt lelkészképesítéső egyének készkiadásainak megtérítését attól az egyházközségtől kérhetik, amelyben szolgálatot végeznek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegye határozatát - annak egyéb rendelkezéseit elfogadva - akképpen módosítja, hogy az ilyen lelkészképesítéső egyének zsinatunk határozata szerint is nemcsak saját egyházközségükben kötelesek havonta legalább egyszer igehirdetői és lelkigondozó munkát végezni, hanem őket az egyházmegye esperese a szükséghez képest valamelyik szomszédos egyházközségbe is kirendelheti.

19. jkvsz

A solti egyházmegye 24. számú határozatával küldi fel Illésy Károly lelkipásztor javaslatát egyházmegyei központi pénztár felállításáról. Az egyházmegye a zsinati tanácshoz kéri a javaslatot felterjeszteni.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot felterjeszti a zsinathoz.

20. jkvsz

A solti egyházmegye 34. sz. határozatával elutasította a szalkszentmártoni presbitérium arra irányuló kérését, hogy a vallásoktató lelkészi állás szüneteltesék, mivel a bizonytalan jövedelmet képező egyházi adóból annak megélhetését biztosítani nem tudja. Az egyházmegyei közgyűlés fegyelmi felelősség terhe mellett kötelezte a presbitériumot a vallástanítói lelkészi állás azonnali betöltésére, mert a közel háromezer lelkes szalkszentmártoni gyülekezet szolgálatát, benne a vallásoktatást, egy lelkész egyedül elvégezni nem tudja. Az anyagi nehézséget az egyházmegyei közgyűlés nem vette figyelembe, mivel a vallástanítás költségeiről egyrészről jelenleg a kormányzat gondoskodik, másfelől a bizonytalanná váló egyházi adó minden lelkészi
állás fenntartását bizonytalanná teheti, végül pedig veszedelmes precedensül szolgálhat a megszervezett lelkészi állások be nem töltésére. A szalkszentmártoni presbitérium az egyházmegye határozatát megfellebbezni azzal, hogy ezt az állást 1942-ben az egyházmegyei közgyűlés felhívására abban a jó reménységben szervezték és töltötték be, hogy a fizetést az állam fogja folyósítani. Mivel ez nem történt meg, a vallástanítói, lelkészi állás megüresedéséig a vallástanítói díjlevélben foglalt javadalom kérdésében áldatlan harcok, viták és panaszok keletkeztek. A vallástanítást jelenleg a gyülekezet lelkipásztora látja el. Az egyházközség anyagi helyzete a saját kezelésbe vett egyházi adózás folytán ma még rosszabb, mint a múltban volt.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a solti egyházmegye határozatának indokai alapján a szalkszentmártoni presbiterium fellebbezését elutasítja és a solti egyházmegye vonatkozó határozatát jóváhagyja.

21. jkvsz

A kiskunhalasi egyházközség azon kéréssel fordult az egyházkerületi közgyűléshez, hogy a megszervezett második lelkipásztori állás betöltésétől tekintsen el, illetve ezt az állást szüntesse meg. Egyben kéri ahhoz való hozzájárulását, hogy a kiskunhalasi egyházközség egy tanyai lelkipásztori állást szervezzen, és ennek betöltésére az egyházkerületi közgyűlés adjon egy esztendei haladékot. A kérés indokolásában az egyházközség felhozza, hogy a város belterületén 4915 református lélek lakik, a többi 3283 a tanyákon él szétszórtan. A halasi egyházközség két lelkipásztori állást nem tudna fenntartani. Javadalmi földjeit is elvesztette, az egyháztagok vagyoni állapotában nagyarányú elszegényedés következett be. Emellett nagy terheket viselt az egyházközség a hitoktatás körül, a városi iskolákban 107 heti hittanóra van, a tanyavilágban 22 iskolában kell végezni a hitoktatást. A tanyai lelkipásztori állás sem lehet helyhez kötött lelkészi állás, városban lakó, inkább tanyai szórványmissziói lelkipásztor beállításáról volna szó. Az egy lelkipásztor fizetését is csak egyharmad értékben tudja jelenleg megadni az

egyházközség. A kecskeméti egyházmegye közgyűlése a kérelmet indokoltnak és méltányosnak tekinti, pártolólag terjeszti fel az egyházkerületi közgyűléshez.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés csak részben ad helyet a kiskunhalasi egyháztanács kérésének. A második lelkipásztori állás megszüntetésére és egy tanyai lelkipásztori állás szervezésére vonatkozólag, megállapítja, hogy a tanyai lelkigondozás szükségleteit egy ilyen új lelkipásztori állás úgy sem tudná kielégíteni és a tanyai lelkipásztori állás díjlevele sem lehetne jelentősen kisebb összegő, mint a második megszervezett lelkészi állás díjlevele, tekintettel azokra a nagyon fontos szolgálatokra, amelyek egy ilyen tanyai lelkipásztorra várnak. Felhívja az egyházkerületi közgyűlés az egyházközséget a második lelkészi állás betöltésére és arra, hogy az I. t.c. 20. §-a alapján az egyházközséget ossza két olyan egyházrészre, amelyben a lelkipásztorok a tanyai hívek gondozásában is kötelességszerűen közösen résztvegyenek. Ugyanis maga presbiterium állapítja meg, hogy egy lelkész a szétszórt tanyák gondozását ellátni semmiképpen nem tudja. Amennyiben ezek folytán a két lelkészi állás átszervezése szükséges, a presbitérium ezt is hajtsa végre, ez esetben teljesíti az egyházkerületi közgyűlés a kiskunhalasi egyházközségnek azt a kérését, hogy a második lelkipásztori állás betöltésére egy esztendei haladék adassék. Az egyházkerület határozatát azonban 1949. szeptember 1-jéig végre kell hajtani. Természetszerűleg a tanyai lelkigondozás és szórványmissziói munka rendes elvégzéséről az egyházközségnek ezen időtartam alatt is gondoskodni tartozik.

22. jkvsz

Egyházkerületi közgyűlésünk 22/1947. sz. határozatával felhívta az egyházmegyék espereseit a zsinat vonatkozó utasítása alapján, hogy sürgősen állapítsák meg, melyik egyházközséghez tartozó tagok száma van 5000-ren felül, melyikben hány lelkipásztori állás szervezése szükséges. Továbbá hívják fel az egynél több lelkipásztori állással máris bíró egyházközségeket arra, hogy az egyházrészekre oszlás helyett a lelkipásztori állások száma szerint önálló egyházközségekre tagozódjanak. A zsinat elrendelte, hogy az egyházkerületek indítsák meg a szükséges munkálatokat és erről tegyenek jelentést a zsinathoz. Az egyházkerületi határozatra a pestkörnyéki egyházmegye jelentése szerint a rendelkezésre álló adatok szerint ilyen egyházközség az egyházmegyében nincsen; ugyanezt jelenti a vértesaljai egyházmegye; a solti egyházmegye esperese jelenti, hogy csak a szabadszállási egyházközség lélekszáma haladja meg az ötezret, ezen egyházközség presbiteriumát a megfelelő intézkedésre felhívta.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés megismételve múlt évi e tárgyú határozatát, felhívja azon egyházmegyék espereseit, amelyek jelentést még nem adtak, hogy ez év december 31-ig válaszukat küldjék be, a zsinathoz készítendő jelentés teljesítése végett.

23. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 28. sz. határozatával felterjeszti az egyházkerülethez további megfontolás végett a pécsi egyházközség presbiteriumának azon kérését, mely szerint Pethő László pécsi önálló hitoktató lévita lelkésszé minősíttessék és számára a pécsi egyházközség területén a palástviselési jog megadassék. Pethő László 19 éve látja el a vallástanítást és teljes megelégedéssel van segítségére a gyülekezet lelkipásztorának. Az egyházmegyei közgyűlés kimondta, hogy a kérés az egyházi törvényeink világos rendelkezéseivel szemben nem teljesíthető. Pethő László igehirdetési szolgálatának a törvényben megszabott kereteken belül ezután sincs semmi akadálya. A palástviselési jog megadása veszedelmes precedensül szolgálna.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a felsőbaranyai egyházmegye határozatát jóváhagyja. Mivel azonban a lévita lelkészség szervezésére vonatkozólag zsinatunk ilyen irányú javaslatok megtételére a theológia főiskolákat felhívta, a kerületi közgyűlés ez ügy iratait, mint adatot és adalékot, a zsinathoz felterjeszti és reá az illetékes zsinati bizottság figyelmét felhívja.

24. jkvsz

A kecskeméti egyházmegyei közgyűlés 20. sz. alatt elfogadta a kecskeméti presbitérium javaslatát, melyben kéri a felettes egyházi hatóságokat, hogy az egyháztagsági nyilatkozat tételét már 18 éves korú egyháztagoknak tegye lehetővé, mert éppen a nősülési és férjhezmenési korban levőknek van szükségük a konfirmációi fogadalom megújítására. A kecskeméti egyházmegye javasolja, hogy a választói korhatár is 20 éves korra szállíttassék le.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegye javaslatát a zsinathoz terjeszti fel.

25. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 19. sz. alatt tárgyalta a kecskeméti egyházközség presbitériumának beadványait, melyekben egyháztagok külön folyamodásai és indítványai alapján kéri, hogy a felettes egyházi hatóságok tegyenek lépéseket az úgynevezett reverzális törvény eltörlésére. Az egyházmegyei közgyűlés tudatában lévén annak, hogy az egyházi hatóságoknak állandó törekvése a törvény megszőntetése, csupán mint a reverzális törvény elleni küzdelem adalékait terjeszti fel az egyházkerületi közgyűléshez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vonatkozó indítványokat a zsinat elnökségéhez terjeszti fel, mint a reverzális elleni küzdelem adalékait.

26. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség 13 óra 45 perckor az ülést felfüggeszti és annak folytatását délután 16 órára kitőzi.

27. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség délután 16 órakor az ülést megnyitja. Az elnöki széket Szabó Imre esperes és Réthey Ferenc dr. egyházmegyei gondnok foglalja el.

28. jkvsz

Lelkészi főjegyző előterjeszti, hogy a segédlelkészelhelyező bizottság 1948. évi november hó 24-én ülést tartott, amely alkalommal a szükségnek megfelelően a segédlelkész elhelyezést megejtette. A segédlelkész elhelyező bizottság határozata és püspök úrnak időközben történt rendelkezései szerint a segédlelkészek jelenlegi beosztása a következő:

I. Budapesti egyházmegye

a) püspök mellett: Dr. Finta István segédlelkészek: Vilma királynő út: Czanik Béla, Szabó Gyula, Frangepán utca: György László, Baross tér: Hatolkay Árpád, Szabadság-tér: Sütő István, Józsefváros: Alföldy Boruss Dezső, Kálvin-tér: Borzsák Sándor, Lukáts József, Kelenföld: Szabó Imre, Kőbánya: Szemenyei Sándor, Külsőjózsefváros: ifj. Tóth József, Pozsonyi út: Szántay Ede, Külső-Üllői-út: Csákay Gyula, Óbuda: Sebestyén János, Tisztviselőtelep: Fazekas László, Zugló: Halasi Gábor, Buda: Horváth György, Szudy Nándor, Budahegyvidék: Jászay Gyula, Pasarét: Kiss Lajos.

b) vallásoktató segédlelkészek: Rigó István, Vizaknai Tamás, Tótpál Márton, Mező Ferenc, Baksay László dr. Eötvös Ferenc, Pintér Jenő, Barczán Endréné, Huszti Aranka, Bálint Erzsébet, Beliczay Angéla, Boleményi Erzsébet, Csutora Ibolya, Erdélyi Ilona, Farkas Eszter, Magi Erzsébet, Morandi Ilona, Parragh Lajosné, Paksay Ilona, Pintér Jenőné, Csiszár Ilona, Pruzsinszky Irma, Sajó Margit, Soltész Judit, Szabó Viktorné, Vargha Zoltánné.

c) missziói segédlelkészek: S.D.G.: Kulifay Gyula, K.I.E.: Füstös István, Orsz. Ref. Ifj. Munka: Hajdú Péter, Leánytitkár: Szabó Éva

II. Felsőbaranyai egyházmegye

Dunaszekcső: Tóth Imre men., Katádfa: Balla István men., Lánycsók: Bajusz Ferenc , Nagyváty: Benkó Balázs, Németboly: Székely Sándor men. Pécs: Szabó László, Papp Ferencné, Virágos, Nagy István men.

III. Kecskeméti egyházmegye

Cegléd: Csapó András, Szalay György, Jászberény: Csutak Károly men., Jászkisér: Achs Károly, Kecskemét: Mező Gábor, Kelebia: Mike Lajos, Kiskunfélegyháza: Tóth Zsolt men., Kiskunhalas: Kolozsváry Kiss László, Nagykáta: Gulyás László theol., Nagykőrös: Soós László, Bogdán Gyula, Ókécske: Ókécske, Soltvadkert, Szank: Tarcal András, Szolnok: Tóth János, Somogyi Ernő, Tápiószele: Katona Miklós theol., Törtel, Vezseny: Osváth Viktor.

IV. Külsősomogyi egyházmegye

Ádánd: Gál Kálmán, Diósberény: Szabó Lajos men., Dombóvár, Komló: Máthé Elek, Látrány-Balatonlelle: Labanc László, Mucsi: ifj. Eőri Szabó Dezső, Sásd: Billédi Ferenc, Szárazd-Belecska: Ignácz István men., Tamási: Farkas Miklós, Mágocs: Cserhalmi István.

V. Pesti egyházmegye

Alsódabas-Inárcs-Kakucs: Balogh A. Sándor, Gyöngyös: Szabó Andor, Hatvan: Gombos Lajos, Nyáregyháza: Főző László men., Pécel: Tóth Béla theol., Pomáz-Csobánka: Dr. Földessy József men., Tahitótfalu: Kántor Ervin, Vác: Csuka István.

VI. Pestkörnyéki egyházmegye

Budafok: Kovács Kálmán, Csepel II., Mátyásföld: Csáji Pál men., Pesthidegkút: Agyagássy Károly men., Pestszenterzsébet-Klapka-tér: Mezey Mihály, Pestszentlőrinc-központ: Málnássy Sándor men., ifj. Mányoki Sándor, Pestszentlőrinc-Szemeretelep: Abód László, Pestújhely: Sallay Gergely dr., Rákospalota-Óváros: Rákospalota-Újváros: Bölcskei Géza, Rákosszentmihály: Kurucz Gyula, Soroksár: Vörös Benő, Újpest-Belsőváros: Fejérváry Zoltán, Újpest-újváros: Szenthe Péter theol., Törökbálint: Czibor József men.,

VII. Solti egyházmegye

Csátalja: Dr. Fábián László, Kóczán Mór men., Dömsöd: Kovács Gábor, Dunavecse: Szamosközy István, Jánoshalma: Nagy Kolozsvári István theol., Kalocsa-Hajós: Koppány Sándor men., Kiskunlacháza: Kovács László men., Kunkerekegyháza: Dr. Gál Ferenc, Kunszentmiklós: Márton István.

VIII. Tolnai egyházmegye

Bátaszék: Székely Dezső men., Györköny: id. Eőri Szabó Dezső, Hercegfalva: Doboly István, Kölesd-Murga: Selmeczy Árpád, Palotabozsok: Fatay Gyula men., Szekszárd: Pánczél Zoltán, Erdős István, Tolna-Mözs: Kincses Zoltán, Véménd: Szabó István men.

IX. Vértesaljai egyházmegye

Aba: Lengyel József men., Biatorbágy: Bakonyi László, Bicske, Budakeszi, Fónagy Zoltán, Érd: Szívós István, Nagylók: Diószeghy Károly men., Pusztaszabolcs: Vida András men., Sárbogárd: ifj. Kiss Dániel, Seregélyes: Csavar Ernő men., Szabadegyháza: Szabó Sándor men., Tök-Zsámbék: dr. Árkossy Jenő men., Vértesboglár: Pünkösti Sándor men., Alcsút: Kelemen Kálmán men.

Külföldi tanulmányon vannak:

Ábrahám Dezső: Glasgow, Benkő István: Zürich, Csordás Gábor: Amerika, Tóth Péter: Edinburgh, Tüski István: Hollandia, Vargha Sándor: Hollandia.

Lelkészjellegő egyének:

Bánki Mihály tanító, Balatonendréd, Becske Lajos ált. isk. igazgató, Kispest, Bíró Sándor tanár Budapest, Boldizsár Endre, tanító, Nagykőrös, Boda Péter tanító, Kazsok, Boros Ferenc tanító, Kispeterd, Enghy Sándor tanító, Úny., dr. Falussy Dezső t.ü. fogalmazó, Ferenczy István tanító, Szedres, dr. Földes Papp Károly, Budapest, Gálos Alajos polg. isk. tanár. Szentendre, Gyányi Károly tanító, Nagyszékely, dr. Halmy János tud. egyetemi tisztviselő, Újpest, Hamar (Hettesheimer) Péter tanító, Harta, dr. Jakab László tanfelügyelő, Szolnok, Karsay Sándor gimn. tanár, Kiskunhalas, Máté Elek dr. min. tanácsos, Budapest, Péteri Ferenc tanító, Markóc, dr. Ratkó István t.ü. s. fogalmazó, Kecskemét, ifj. dr. Ruzsás Lajos pécsi egyetemi könyvtár ig. Siklós, Szabó József tanító, Drávapiski, Szabó Lajos tanító, Tázlár, Szalay Károly tanító, baja, Szokolay Miklós tanító, Soltszentimre, dr. Nagy László tisztviselő, Tök, Tóth Béla tanár, Kecskemét, Tasnádi Vilmos tanító, Kiskunlacháza, dr. Várnagy Mihály t.ü. fogalmazó, Kecskemét, Vörös Kálmán tanár, Szentlőrinc, P. Nagy Dénes OTI tisztviselő

Hadifogságban levő segédlelkészek

Tunyogi Csapó András.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a segédlelkészelhelyező bizottság és püspök úr rendelkezéseit tudomásul veszi.

29. jkvsz

Az egyetemes konvent 109-1948. számú határozatával felkérte az egyházkerületeket, hogy az önkéntes egyházi adózás terén eddig szerzett tapasztalatokat gyűjtsék be, dolgoztassák fel és értékeljék ki. E felhívás alapján az elnökség az egyházmegyéktől a jelentéseket bekérte s azok feldolgozására és kiértékelésére háromtagú bizottságot kért fel. E bizottság jelentését a következőkben foglalja össze:

Két egyházmegye, a budapesti és a pesti egyházmegye nem adott jelentést, amiből arra lehet következtetni, hogy ez a két egyházmegye, illetve annak gyülekezetei nem foglalkoztak az egyházi adózásnak az egyháztagok önkéntes megajánlása által való megoldásának a jövő szempontjából olyan nagy fontosságú kérdésével.

A felsőbaranyai egyházmegye nemleges jelentést ad, illetve jelentésében azt mondja, hogy az egyházi adót a presbiteriumok kivetik s az egyházi adózás annyiban önkéntes, hogy a befizetés önkéntes, mert a közigazgatás az egyházi adó behajtásához nem nyújt segítséget.

A kecskeméti egyházmegye arról jelent, hogy néhány gyülekezet, közöttük Cegléd is megpróbálkoztak az önkéntes egyházi adózásra való áttéréssel. Cegléd 1948. őszén tért át az önkéntes egyházi adózás rendszerére. Fontosnak tartja azt, hogy az egyháztagok az önkéntes adózás rendszerében is tájékoztatva legyenek arról, hogy az egyházközség zavartalan anyagi életének biztosításához mi az a minimális hozzájárulás, amit az egyes egyháztagoktól a presbiterium elvár. Kerekegyháza bevezette, de mert megfelelő eredményt nem hozott, visszatért a kivetés útján történő kötelező egyházi adózásra. Kiskőrös bevezette s kedvező eredményt vár tőle. Kecskemét-Méntelek egyházközség arról a tapasztalásról tesz jelentést, hogy a munkás, iparos, tisztviselőréteg szívesen fizeti az önkéntes egyházi hozzájárulást, a földmívelő réteg nem. Alapos előkészítő lelki munka után esetleg ott is megvalósítható az önkéntes adózás.

Szolnok az inflációs időkben kért és kapott önkéntes egyházi adó hozzájárulásokat. Soltszentimre azt jelenti, hogy 1946-ban áttértek az önkéntes egyházi adózásra. Akkor lelkésztanító és kurátor házról házra járva kocsival felkeresték az egyháztagokat s ahova betértek, ott kaptak, ahova nem, ott nem. A hozzá tartozó Tázláron, de mert nem keresték fel a híveket, mindössze két egyháztagtól folyt be önkéntesen fizetett egyházi adó.

A külsősomogyi egyházmegye azt jelenti, hogy néhány balatonvidéki fiókegyházközségben volt önkéntes egyházi adózás, ha nem csalódunk, az inkább az ott üdülő vendégek támogatása volt, egyébként azt a véleményét nyilvánítja, hogy az önkéntes egyházi adózás eredményesnek nem tekinthető.

A solti egyházmegye arról jelent, hogy a Dunavecse 1946-ban és 1947-ben az önkéntes egyházi adózásra tért át, az önkéntesen befizetett egyházi adó az évi 6-7000 forintot nem haladta meg, 3000-en felüli lélekszámú gyülekezetben ez igen szerény összeg. Gara és Katymár telepes egyházközségek is kísérleteznek az önkéntes egyházi adózással de igen sovány eredménnyel.

Tolna nemleges jelentést ad, az önkéntes egyházi adózást nem vezették be.

A vértesaljai egyházmegye két gyülekezetből, Érdről és Budakesziről jelent önkéntes egyházi adózást. Igen értékes az érdi lelkipásztori jelentése, amelyből kiviláglik az, hogy lelkileg jól gondozott gyülekezetben az önkéntes egyházi adózás nemcsak bevezethető, hanem eredményes is. Érd egy 12 km szélességben kiterjedő hatalmas település, ahol nagy szétszórtságban élnek az egyháztagok. De ezekben az egyháztagokban ébren van tartva az egyházhoz tartozás és az egyházért való felelősség tudata. Körzetgondozó presbiterek az élő láncszem az egyháztag és a gyülekezet, az egyháztag és a lelkipásztor között. Gondoskodás történik arról, hogy az egyháztagok összessége az egyház minden közérdekő kérdéséről s így az anyagi kérdésekről állandóan tájékoztatva legyenek. Amellett gondoskodnak arról is, hogy a havonta esedékes egyházi járulék beszedése végett az egyháztagokat az egyház megbízottai felkeressék. Így az önkéntes egyházi adózás nemcsak hogy meghozza, hanem meg is haladja a költségvetésben előre kontemplált eredményt. Az önkéntes egyházi adózás megoldása, eredményes megoldása tehát, éppúgy missziói feladat, mint egyházi adminisztrációs feladat is.

Ugyanezt erősíti meg nem egy gyülekezetre, de az egész egyházmegyére vonatkozóan a pestkörnyéki egyházmegye jelentése. Ennek az egyházmegyének a gyülekezetei már évek óta az önkéntes egyházi adózás rendszerére tértek át. Hogy ez a rendszer, illetve erre az új rendszerre való áttérés az egyházmegye egyetlen gyülekezetében sem idézett elő anyagi megrázkódtatást és mindenütt felülhaladta a várakozást, ez azt mutatja, hogy lelkigondozás és pásztorolás tekintetében ezek a gyülekezetek kaptak valamit, ami bennük az egyházért való felelősség gondolatát megnövelte, az áldozatkészség tüzét fellobogtatta s ugyanakkor ezek az egyházak arról sem feledkeztek meg, hogy az önkéntes egyházi adózásra való áttérés nem menti fel a gyülekezeteket az egyházi adókezelés adminisztrációs feladatai alól, sőt még pontosabb és odaadóbb ilyen tevékenységet kíván meg. A pesti egyházmegye gyülekezetei már kezdettől fogva gyakorolták azt, amit Cegléd fontosnak lát, hogy az egyháztagokat tájékoztatták arról, mily összegő önkéntes hozzájárulás fedezi az egyház költségvetésileg megállapított szükségletét. Gondoskodtak alkalmakról és lehetőségekről, hogy az egyház anyagi helyzetéről és feladatairól a hívek megfelelő tájékoztatást nyerjenek. Nem estek abba a hibába, mint Soltszentimre és Tázlár, hogy tévesen azt tételezték fel, hogy az önkéntes egyházi adózás azt is jelenti és magába foglalja, hogy az egyháztagok az önként megajánlott hozzájárulás maguk be is viszik a lelkész vagy gazdasági hivatalba. Igen erőse és igen pontos adminisztratív munkával fáradoztak azon, hogy a leginkább hónapokra szóló önkéntes

megajánlás lerovása érdekében akár gyülekezeti munkások, akár jutalékos részesedéssel honorált adóbeszedők az egyháztagokat rendszeresen felkeressék. Igen értékes az egyházmegye esperese által készített táblázatos kimutatás az egyházmegye gyülekezeteiről. Ez a kimutatás beszámol arról is, hogy alig van az egyházmegyében gyülekezet, amelyben az önkéntesen befizetett egyházi adó összegének 50-100 %-át kitevő összeg egyéb önkéntes adományok címén be ne folyt volna. Vannak ezekben a gyülekezetekben is kivétel nélkül olyan egyháztagok, akik az egyházi közteherviselés alól így is kivonják magukat, de a megragadott s az Ige erejével és hatalmával az egyházhoz odafőzött szent kisebbség annál fokozottabban s ezek helyett is kiveszi részét az áldozatokból és elöljár a teherhordozásban.

Ennek az egyházmegyének egyháztagjai főleg munkásokból, tisztviselőkből, iparosokból, kereskedőkből állanak s nagyon kis töredékbe földmívelőkből. Ezen körülmény megerősíteni látszik a ménteleki lelkipásztor azon tapasztalását, hogy az egyháztagok között ez az elem fogékonyabb az önkéntes egyházi adózás iránt. Leginkább földmívelőkből adódó egyházmegyéinknek az önkéntes egyházi adózástól való húzódozása és félelme pedig másfelől megerősíti ugyanennek a lelkipásztornak azt a nagyon helyénvaló megállapítását, hogy nagyon erős pásztori felvilágosító munka kell ahhoz, hogy a földmíves református magyar szent kötelességének s ugyanakkor Istentől kapott kedves kiváltságának tekintse azt, hogy egyházért önként és szíves készséggel meghozza a tőle várt és tőle megkívánható anyagi áldozatot. Az idő sürget, félő, hogy el is késtünk vele, hogy ezt a munkát megkezdjük s ezért a munkáért egyetemlegesen érezzük a felelősségünket. A jus advocatiae ez idő szerint még hozzátartozik egyházunk államjogi biztosítékai közé. De hogy meddig tartozhatik még hozzá, azt ki tudná megmondani és még inkább biztosítani. Nagy komolyan fel kell készülnünk arra, hogy a kötelező egyházi adószolgáltatás a legrövidebb időn belül megszűnik. És ha Soltszentimrén és Tázláron - csak típuspéldákat hozunk fel - elmulasztották a második évben felkeresni azokat az egyháztagokat, aki az első évben önként és szívesen adtak, amikor ezért náluk bezörgettek, akkor magunk segítettünk oltogatni ezzel a lélekben kigyúlt drága tüzet. Ezért mi, az egyház vagyunk felelősek a sikertelenség jelentékeny részét nem az indolena hívek számláján, hanem a magunk élhetetlenségének vagy tunyaságának a számláján könyveljük el.

Sok földművesekből álló s főleg törpegyülekezet előtt megoldhatatlan problémaként áll az önkéntes egyházi adó kérdése. Nem megoldhatatlan pedig! Csak meg kell találni az ébresztés módját és eszközeit. A magyar ember adót sohasem fizetett szívesen, mert kényszerből kellett fizetnie. De úgy van formálva, hogy az utolsó ingét is képes odaadni annak, aki azt szépen kéri tőle. Tanuljuk meg ennek a szépen kérésnek a bibliai nyelvét s tanítsuk meg földműves református véreinket arra, mennyivel drágább lesz minden áldozatunk, ha azt az Isten iránti hála s az egyház iránti szeretetük szent elkötelezettségével hozzák meg.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés nyomatékosan kiemelve az egyházmegyék és a gyülekezete felé az önkéntes egyházi adózás kérdésének időszerűségét és nagy fontosságát a jelentést az egyetemes konventre felterjeszti.

30. jkvsz

Egyházkerületi tanácsunk f. évi szeptember 27-én tartott ülése 13. számú határozatával az iskolák államosítása következtében beállott változott körülményekre tekintettel az egyházközségek szavazatszámának számértékét megállapította. Erre vonatkozó határozatát azzal közölte az egyházmegyékkel, hogy azok észrevételeiket a megállapításra vonatkozóan jelen közgyűlésünkig tegyék meg. E felhívásnak a külsősomogyi egyházmegye nem tett eleget. A budapesti és pestkörnyéki egyházmegye esperesei pontos kimutatást terjesztettek fel arról, hogy kebelbeli gyülekezeteik hány díjleveles vallásoktató lelkészi állást tartanak fenn.

Az egyházmegyék előterjesztése alapján a fent hivatkozott kerületi határozat módosításának szüksége mutatkozik.

A pestkörnyéki egyházmegyében Budafok szavazata számértékének megállapításánál, mert ezt az egyházközség csak egy díjleveles vallásoktató lelkészi állást tart fenn, lélekszáma 3000-et nem haladja meg, s így szavazatainak számértéke nem 3, hanem 2.

A pesti egyházmegyében fel kell venni egy-egy szavazatszámértékkel Isaszeg és Maglód egyházközségeket.

A solti egyházmegyében fel kell venni egy-egy szavazatszámértékkel Csátalja és Hajós egyházközségeket s kettőről háromra kell emelni Dunavecse és Solt szavazatainak számértékét, mert vallásoktató lelkészi állást tartanak fenn s lélekszámuk a 3000-et meghaladja.

A tolnai egyházmegyében fel kell venni egy szavazatszámértékkel Nagypall egyházközséget.

A vértesaljai egyházmegyében Sárbogárd szavazatának számértékét egyről kettőre kell emelni, mert lélekszáma a 3000-et meghaladja.

Nem lehetett figyelembe venni a felsőbaranyai egyházmegyének Pécs szavazata számértéke felemelése tárgyában tett előterjesztését, mert a második (nő) hitoktatója nem díjlevéllel megszervezett vallásoktató lelkészi álláson működik: a kecskeméti egyházmegye előterjesztését Cegléd, Kecskemét és Nagykőrös szavazata számértékének felemelése tárgyában, mert az egyházi törvények II. t.c. 23 §-a világos rendelkezései szerint a 3000-en felüli lélekszám címén az egyházközség szavazatának számértéke csupán 1-el emelkedik és nem annyi egységgel, ahányszor a gyülekezet lélekszámában a 3000 benne foglaltatik, ami abból is világos, hogy a hivatkozott törvényszakasz szerint a lelkészi állások száma és a 3000-en felüli lélekszám kettős jogcímen a szavazat számértéke maximálisan hatra emelkedik; a pesti egyházmegyének előterjesztését Gödöllő és Rákoscsaba szavazatának felemelése tárgyában, mert az 1941. évi népszámlálás hivatalos adatai szerint a lélekszámuk 3000-en alul marad. De nem lehetett figyelembe venni a Vác szavazata számértékének felemelése tárgyában tett előterjesztését sem, mert a váci fegyintézeti lelkészi állásnak nem a váci egyházközség a szervezője és fenntartója, s annak az egyházközséggel semmi szerves kapcsolata nincsen.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a folyó évi szeptember 27-i tanácsülése 13. sz. határozatát az előterjesztésben előadottak szerint módosítja s ennek megfelelően állapítja meg kebelbeli gyülekezetei szavazatának számértékét.

31. jkvsz

A zsinati és konventi elnökségi tanács 1948 július 2-án tartott ülése 19 számú határozatával arra tekintettel, hogy a zsinati tanintézeti rendes és pótképviselők közül többen állami szolgálatba kerültek s ezzel megszűntek a zsinat tagjai lenni, felhívta az egyházkerületek elnökségeit, kik azok, akiknek zsinati képviselői megbizatása az iskolák államosításával megszűnt és hány zsinati tanintézeti rendes, illetve pótképviselői hely maradt betöltetlenül.

E felhívásra egyházkerületi elnökség f. évi augusztus hó 17-én 2758/1948 szám alatt jelentette a zsinat elnökségének, hogy az egyházkerületünkből dr. Váczy Ferenc nagykőrösi tanítóképző intézeti igazgató, Nagy János, gödöllői népiskolai tanító, Kiss Ferenc kölesdi népiskolai tanító zsinati tanintézeti rendes képviselők, továbbá Hatvani Lajos kecskeméti tanítóképző intézeti vallástanár és Szüle Zoltán foktői népiskolai tanító tanintézeti zsinati pótképviselők megbizatása szűnt meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés amikor az elnökség bejelentését tudomásul veszi, a maga részéről is megállapítja, hogy Dr. Váczy Ferenc, Nagy János, Kiss Ferenc tanintézeti zsinati rendes, továbbá Hatvani Lajos és Szüle Zoltán tanintézeti zsinati pótképviselőinek ezen megbizatása az iskolák államosítása s a nevezetteknek állami státusba kerülése folytán megszűnt s amikor nekik ezen megbízatásukban végzett munkájukért köszönetet mond, tőlük testvéri szeretettel vesz búcsút.

32. jkvsz

Egyetemes konventünk 107/1948 számú határozatával foglalkozott a magyar pénzügyminiszter 129, 400/1948. VII. számú rendeletével, amely rendelettel a pénzügyminiszter a pénzügyi hatóságoknak megtiltotta azt, hogy az egyházi adók az állami adókkal egységes kezelésbe vegyék. Az egyetemes konvent ugyanakkor, amikor a pénzügyminiszterhez sürgős előterjesztést tett az iránt, hogy esetleg tárgyalások során megállapítandó átmeneti időre az egyházi adók együttes kezelésbe vételét tovább is engedélyezze, szükségesnek látta, hogy az egyházközségek figyelme az egyházkerület útján felhívassék arra, hogy az egyházi adónak saját kezelésbe vételét készítsék elő s az egyházi szükségletek kielégítésére szolgáló fedezet biztosításáról gondoskodjanak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyék útján figyelmezteti azokat az egyházközségeket, amelyek eddig az egyházi adó behajtásáról az állami kezelésbe bekapcsolódás útján gondoskodtak, hogy sürgősen szervezzék meg az egyházi adónak saját kezelésükbe való átvételét s az egyházi adó kivetése és megfelelő módon történő beszedése körül olyan körültekintő gondossággal járjanak el, hogy az egyházi

szükségletek fedezete s ezek között az egyházi felsőbb közigazgatási hatóságok és egyházi közintézményeink fenntartásához kívánt hozzájárulás fedezete biztosítva legyen.

33. jkvsz

Egyetemes konventünk 85/1948. számú határozatával a pestkörnyéki egyházmegyének kerületi közgyűlésünk 33/1946. számú határozatával támogatott indítványára foglalkozott az egyházi kölcsönkönyvtárak létesítésének az ügyével. Az indítványt magáévá tette s felhívta az egyházkerületeket, hogy az egyházközségi könyvtárak megszervezésére célszerű intézkedéseket tegyenek. Ugyanakkor Muraközy Gyula elnöklésével egy háromtagú bizottságot küldött ki, amely bizottságnak feladata lesz az egyházi könyvtárak számára beszerezhető könyvek jegyzékének összeállítása, e jegyzék évről-évre való kiegészítése.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk az egyetemes konvent fenti határozatát az egyházmegyék útján közli az egyházközséggel s nyomatékosan felhívja a figyelmüket arra, hogy az egyházközségi kölcsönkönyvtár megszervezésével nyújtsanak lehetőséget arra, hogy egyháztagjaik a református öntudatot kiformáló, a tiszta erkölcs, az élő hitbuzgóság, a református kegyesség szép példáit felmutató megfelelő olvasnivalóhoz hozzájussanak.

Az egyházközségi kölcsönkönyvtár megszervezéséről és működéséről az egyházközségektől az egyházmegyék útján 1949 március 1-jéig jelentést kér.

34. jkvsz

Ócsai László kémesi lelkipásztor előterjeszti az egyetemes konventhez benyújtott s ugyanakkor a felsőbaranyai egyházmegye lelkészegyesülete és közgyűlése elé is beterjesztett memorandumát az anyagi összeomlás előtt álló törpegyülekezetek s azok lelkipásztorainak vígasztalan anyagi helyzetének sürgős megsegítése tárgyában.

A törpegyülekezetek anyagi helyzetének a megrendülése a memorandum szerint kapcsolatban van a búzaföldadó, az illetékegyenértéki adó magas adókulcsának s az illetményadónak a bevezetésével, másfelől az adócsökkentési segély formájában nyújtott állami támogatás megszűnésével.

A törpegyülekezetek lelkipásztorainak vígasztalan anyagi helyzete pedig kapcsolatban van a javadalmi földek hozamának a megcsappanásával, sok helyen teljes elmaradásával, a természetbeni járandóságok mind fokozatosabb behajthatatlanságával s a lelkészre nehezedő állami és egyházi terhek megnövekedésével.

A segítséget az egyházak adóterheinek a csökkentésében, a törpegyülekezetek bokrosításában látja s kéri, hogy a kezdeményezést az egyházi főhatóság tegye meg.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés mélyen és őszintén átérzi törpegyülekezeteink és lelkipásztoraik siralmas helyzetét. Mivel az emlékirat az egyetemes konventnek már megküldetett, közgyűlésünk további intézkedéseket tenni nem tartja szükségesnek e tárggyal kapcsolatban.

35. jkvsz

Egyházkerületi tanács f. évi november hó 22-én tartott üléséből jelenti, hogy az egyházkerületi közgyűlés jelen munkarendjének tehermentesítése érdekéből a közgyűlés hatáskörében elintézte a világi pályákon működő lelkészeknek lelkészi képesítésük hatálybantartása ügyében az egyházmegyék által előterjesztett kérelmeit, továbbá az egyházközségek egyházi szervezetének megváltoztatása tárgyában hozott egyházmegyei határozatokat, az előterjesztett díjlevélügyeket, végül a kerületi jóváhagyást igénylő adásvételi és kölcsönügyeket.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi tanács bejelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

36. jkvsz

Az isaszegi református egyházközség presbiteriuma felterjeszti 1948. május 27-én tartott ülésén 2. szám alatt hozott határozatát, mellyel jelenti, hogy a magyar szabadságharc 100 éves fordulója alkalmából megindított egyházi gyűjtésből, illetve az egyházkerület gyülekezeteinek perselyes adományából az egyházkerületi pénztár útján 4475 Ft 76 fillér segélyt kapott. Meghatottan köszöni meg ezt az értékes s a gyülekezeti élet útján most elindult kis egyház háztartásában igen jelentékeny s a legjobb időben érkezett

adományt s azt úgy tekinti, mint az egyházkerület s a gyülekezetek megértő jóindulatának szép bizonyságát.

Hasonló meleghangú köszönetet mond Sukoró egyházközség is a teljesen megsemmisült lelkészlakása felépítéséhez ugyanezen alkalomból és módon küldött hasonló segélyösszegért. Ötömmel jelenti, hogy az új lelkészlakot megépítette s a gyülekezet örömteljes ünnepe volt, amikor az új lelkészlakot felavathatta és rendeltetésének átadta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentéseket tudomásul veszi és kifejezi örömét afelett, hogy a gyülekezetek megértő áldozatkészsége két küzdő kis gyülekezet felé komoly segítséggel és meleg bíztatással nyújtott testvéri kezet s ez a testvéri kéznyújtás a megsegített gyülekezetek részéről hálás méltánylásra talált.

37. jkvsz

Az egyházkerületi közigazgatási bizottság jelenti közgyűlésünknek, hogy az egyházkerületi igazoló bizottsághoz nagy számban érkeznek igazolási kérelmek egyrészt olyan, már régebben szolgáló lelkészek részéről, akik fogságból csak most tértek vissza, vagy az áttelepülések során kerültek át hozzánk, másrészt olyan ifjú lelkészek és segédlelkészek részéről, akik az igazolási eljárás alá bocsátás időpontjában még nem tartoztak igazolási eljárás alá jelentkezni, de akiktől főleg a vallásoktatói megbízatásukkal kapcsolatban a tanügyi hatóság most bekívánja igazolási okmányukat. Közigazgatási bizottságunk szükségesnek tartja javasolni egyházkerületi közgyűlésünknek, hogy az egyházkerületi igazoló bizottságot működésének továbbfolytatására felhatalmazza s megbízza azzal, hogy az igazolási kérelmek alapján a jelentkező lelkészek igazolási ügyét az e tárgyban kiadott utasítás rendelkezései értelmében folytassa le s az igazolási eljárás eredményét a kérelmezőkkel hivatalos okmány kiadásával közölhesse.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az igazoló bizottságok működésének továbbfolytatására felhatalmazza s utasítja, hogy a hozzá beérkező igazolási kérelmeket az e tárgyban 1945. április hó 10-én 171-1945. szám alatt kiadott utasítás rendelkezéseinek megfelelően tárgyalja le s az igazolt lelkészeknek erről hivatalos bizonyítványt adjon ki.

38. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése 1948. október 5-én 25. szám alatt hozott határozatával a Pestszentlőrinc-erzsébettelepi egyházközség közgyűlésének képviseletei alapon való megszerzését az 1933. évi I. egyh. t.c. 79 §-ának 1. bekezdése értelmében az egyházkerületi közgyűlésnek javasolja. (3888/1948.sz)

(H) Az egyházkerületi közgyűlés mindenekelőtt utal az 1933. évi I. egyh. t.c. 79 §-ának (2) bekezdésére, amely a következőkben rendelkezik:

"Az egyházközségi közgyűlés szervezetét egyházkerületi szabályrendelet állapítja meg. Ebben kell rendelkezni arról is, hogy milyen esetekben és milye feltételek mellett szervezhető meg az egyházközségi közgyűlés képviseleti alapon."

Az egyházkerületi közgyűlés 1934. november 17-én hozott 54. számú határozatával elfogadott 4. számú szabályrendelet 2. §-a kimondja, hogy "Az egyházközségi közgyűlésnek képviseleti alapon való szervezésére köteleztetnek mindazok az egyházközségek, amelyekben a lélekszám az 1930. évi népszámlálás szerint az 500-at meghaladta."

Miután nem vitás, hogy a Pestszentlőrinc-erzsébettelepi egyházközségben a lélekszám az 500-at meghaladja, az egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy nevezett egyházközségnek az idézett Szabályrendelet 2. §-a alapján nemcsak joga, de kötelessége az egyházközségi közgyűlést képviseleti alapon megszervezni, s így azt külön nem kell elrendelni.

39. jkvsz

A pesti egyházmegye közgyűlése 1948. október 21-én 22/a. szám alatt a következő határozatot hozta:

"Miután az iskolák államosítása következtében úgyis szükségessé vált az egyházközségek szavazati számának újra megállapítása, a Pesti Református Egyházmegye 1948. évi közgyűlése azt az egyhangúlag elfogadott indítványt terjeszti az Egyházkerületi közgyűlés elé, hogy az 1933. évi I. egyh. t.c. 23. §-a a) pontjának ("a bető megöl, de a Lélek megelevenít" ige szerinti lehetséges) tágabb

értelmezése alapján mindazokra a fiókegyházközségek, amelyekben a felelős anyaegyházi lelkipásztoron kívül más (pl. áttelepített, kiutasított stb.) lelkipásztor szolgál és ott lakik, és ahol az ilyen fiókegyházban szabályszerűen választott presbiterium van, szavazati jogot kapjanak addig is, míg anyásíttatnak, vagy legalább, míg külön lelkipásztor működik ott.

Ha ez nem lehet az egyházi törvény megváltoztatása nélkül, akkor az anyaegyházközségek szavazatainak a száma emeltessék fel.

Egyházmegyei közgyűlésünk e javaslatát a következőkkel indokolja: 1. Sok új, telepes fiókegyház alakult az egyházkerületben; 2. elég nagyszámú menekült, érdemes lelkipásztor szolgál ezekben nagy odaadással; 3. anyagi nehézségek, kongruakiutalás nehézségei és késedelmessége miatt nem anyásulhatnak hamarosan; 4. szinte önálló életet élnek ezek a fiókegyházközségek és 5. az 1933. évi I. egyh. t.c. 23 §-ának a) pontja nem beszél kifejezetten "véglegesített" lelkipásztorokról.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a pesti egyházmegye határozatát egyetemes állásfoglalás és intézkedés végett pártolással felterjeszti az egyetemes konventre.

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés határozatában foglalt, rendkívüli méltánylást érdemlő indokok mellett hivatkozik a zsinati tanács 1945. szeptember 5-én hozott 32. számú határozatával elfogadott s "A háborús események folytán eredeti szolgálati helyüktől távollevő lelkészek helyzetének ideiglenes rendezéséről" szóló határozat 7 §-ára, amely kimondja, hogy a jelen határozat alapján segédlelkészként kirendelt lelkészeket a békeszerződést követő végleges rendezés időpontjáig a szolgálati idő és a nyugdíjjogosultság, valamint az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézettel szemben fennálló kötelezettségek szempontjából rendes lelkészeknek kell tekinteni.

Ezen kívül az egyházkerületi közgyűlés utal arra a tényre is, hogy a szóban levő lelkészek az illetménykiegészítő államsegély szempontjából rendes lelkészeknek minősülnek.

Az egyházkerületi közgyűlés bizalommal várja, az egyetemes konventtől, illetőleg a zsinattól, hogy az érdekelt lelkészeknek a magyar református egyház szervezetébe és életébe való beillesztése sürgősen és intézményesen megtörténik, de addig is kéri a megfelelő érdemi intézkedést az egyházközségek szavazat számértékének az ilyen lelkészekre tekintettel leendő felemelésére nézve.

40. jkvsz

A monori egyházközség presbiteriuma 1948. október 4-én 197-1948. szám alatt a következő javaslatot teszi az egyházkerületi közgyűlés elé:

A monori református egyházközség presbiteriuma azt javasolja az egyházkerületi közgyűlésnek, hogy az egyházmegyék egy-egy kiküldöttjéből, valamint a missziói munkák ezekkel egyenlő számú képviseletéből állítson össze és küldjön ki egy rendkívüli gazdasági bizottságot, amelynek szoros és sürgős feladatává tétessék az egyházmegyék, a kerület, valamint ezek felügyelete alatt álló intézmények gazdasági, pénzügyi és adminisztratív dolgainak megvizsgálása abból a célból, hogy egész egyházi közigazgatásunk revíziói alá kerüljön, minden olyan lehetőség megragadásával, amely által a megtakarítások alkalmazhatókká váljanak.

Ez a bizottság a hivatalos egyházmegyei és kerületi adminisztrációktól függetlenül az egyes egyházközségekből közvetlenül kéri és veszi át az általuk benyújtandó javaslatokat. Ezek a javaslatok kettős célt szolgálhatnak: minden elkerülhető adminisztráció, tiszteletbeli javadalmazás és ezzel együtt az egyházmegyei közigazgatási hatáskörnek felülvizsgálását az ezekkel rokon jellegű szervezetek kiadásainak számbavételét, valamint a megmaradó terheknek a missziói érdek alá való legszigorúbb rendelését. Javaslatunkat azzal indokoljuk, hogy a magyar református egyház hivatalosai előtt teljes felelősséggel ismerősnek kell lenni annak a ténynek, hogy egyházunk eddigi adminisztratív szerkezetét az egyházközségek nem bírják el. Először azért nem, mert az egyháztagok gazdasági életében és anyagi teherbírásában olyan mélyreható változások mennek végbe, hogy az eddigi kivetéses egyházi adórendszer sokáig fenntartható nem lesz, másodszor azért, mert az önkéntes sáfársági forma az egyes gyülekezeteken belül is olyan revíziókat tesz szükségessé, miknek következményeként legelsősorban saját közvetlen terheik hordozása és a szükséges szerint jelentkező nagyobb missziói munka és ennek terhe kizárja azt, hogy a közterhek az ún. fenntartói járulékok eddigi mértékét viseljük. Egészen nyilvánvaló, hogy fegyelmi szankciók emlegetése az átalakulás folyamatában levő gyülekezetekkel, illetve azok felelős vezetőivel szemben céltalan, sőt felelőtlen játék, mert az egyháztagok anyagi terhe megnövekedése, jövedelmüknek csökkenése és az új rétegek bevonása olyan tények, amikkel szemben az E.T. alkalmazása üres szalmacséplés az üresedő gondnoki ládák mellett. Viszont az is világos, hogy a megelevenedő

gyülekezetek a maguk sáfár-filléreit csak a misszióira adják meg és megfontolják azt, hogy a maguktól elvont pénzükkel fenntartsanak-e olyan egyházi szervezetet, amelynek szükségessége tekintetében az a meggyőződésük, hogy rég megért a revízióra, tehát egész egyházi közigazgatásunk felülvizsgálata elodázhatatlan feladat.

Ennek a kérdésnek a halogatása kettős kísértéssel jár: a helyi megoldások kényszerősége következtében a gyülekezetek independentizmusával; a kerületre nézve és az egyházmegyére nézve pedig azzal, hogy malomkerekei alól elfut a víz és az elhamarkodott intézkedésekből súlyos következmények származnak. A bizottság feladata a tényeken nyugvó komoly előkészület.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés mindenekelőtt megállapítja, hogy az egyetemes konventi zsinati elnökségi tanács 1948. október 28-án 12. sz. a. hozott határozata alapján a konventi és zsinati elnökség megalakított egy bizottságot, amelynek feladata, hogy tervezetet dolgozza ki arra nézve, hogy egyházunk az államsegélyek fokozatos megszőntetése mellett milyen módon rendezkedhetik be a teljes önfenntartásra. Ebben a bizottságban minden egyházkerületnek van szakértő képviselője.

Az egyházkerületi közgyűlés abban a meggyőződésben van, hogy ez az országos bizottság nem teszi szükségtelenné és feleslegessé hasonló célú egyházkerületi bizottság alakítását, sőt ez annak munkáját alaposabbá és gyümölcsözőbbé teheti.

Ezért az egyházkerületi közgyűlés, a monori presbiterium javaslatából is indíttatást véve, gazdasági tanulmányi bizottságot alakít. A bizottság feladata: az egyes gyülekezetek, egyházmegyék és az egyházkerület, valamint az általuk fenntartott vagy felügyeletük alatt álló intézmények, iskolák, árvaháza, kórházak stb. gazdasági ügyeinek tanulmányozása, teherbíróképességének megállapítása s a közös teherhordozás elvének korszerő megvalósítását célzó javaslatok kidolgozása.

A bizottság tagjai: az egyházmegyék 1-1 kiküldöttje, továbbá a theológiai, missziói, tanügyi, vallásoktatási és a diakoniai munkások közül az egyházkerület elnöksége által kiküldött 1-1 tag.

A bizottság pénzügyi és gazdasági (esetleg mathematikai), valamint jogi szakértővel kiegészítheti magát.

A bizottság munkarendjét saját maga állapítja meg.

Elnököt és előadót e bizottság saját maga választ tagjai közül.

Az egyházkerületi közgyűlés megbízza Benkő István és Szabó Imre espereseket, továbbá Hörömpő Dezső lelkészi és Harsányi György dr. világi jegyzőket, hogy a bizottság munkájának megkönnyítése és rendszeressé tétele érdekében haladéktalanul állítsanak össze egy kérdőív tervezetet s azt az egyházmegyék hozzászólása után vizsgálják felül s végleges szövegezés céljából terjesszék a gazdasági tanulmányi bizottság elé.

A kérdőív összeállításával megbízottak tartsák szem előtt, hogy a bizottságnak elsősorban a következő adatokra lesz szüksége:

a) az egyházközségek 1947. év 1948. évi zárszámadásai és 1949. évi költségvetése;

b) a gyülekezetek pontos létszáma (esetleg már az új népszámlálás adatainak felhasználásával);

c) az egyházközségek ingó és ingatlan vagyona;

d) az egyházi adókulcs, amelynek alapján az egyházi járulékot kivetik;

e) a gyülekezet tagjainak foglalkozása;

f) az 1948. évi adókötelesek száma; hányan fizették be és hányan nem fizették be akár pénzben, akár terményben egyházi járandóságaikat;

g) az egyházközségek az államtól, a várostól, a községtől milyen rendszeres támogatásban részesülnek.

Az egyházkerületi tanulmányi bizottság gondoskodjék róla, hogy a kérdőívek 1949. február 15-ig az egyházmegyék espereseihez megküldessenek.

Az egyházmegyék esperesei a kérdőíveket 1949. április 30-ig tartoznak az egyházközségektől begyőjteni.

Az egyházmegye területéről begyőjtött kérdőíveket a fenti szempontoknak megfelelően összeállítandó egyházmegyei gazdasági tanulmányi bizottságok vizsgálják felül és teszik meg összefoglaló jelentésüket az egyházkerületi bizottsághoz 1949. május 31-ig.

Az egyházmegyéktől beküldött anyagot az egyházkerület egyik jegyzője és számvevője dolgozzák fel és összefoglalásukat írásban terjesztik a gazdasági tanulmányi bizottság elé. Az egyházkerületi gazdasági tanulmányi bizottság munkálatának eredményéről az egyházkerületi közgyűlésnek tesz jelentést.

41. jkvsz

Dr. Mády Gyula újpest-belvárosi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró azt indítványozta a pestkörnyéki egyházmegyei közgyűlésnek, hogy tegyen javaslatot a zsinatnak az 1933. évi I. egyh. t.c. 40 §-ának 2-ik bekezdésében foglalt "tekintélyes" szó törlésére. Indítványát azzal indokolja, hogy egyházi tisztségek betöltésénél általában az idézett §-ban említett egyházközségi főgondnok választásánál különösen úgy értelmezték az egyháztagok ezt a követelményt, hogy a külső világi tekintéllyel rendelkező tagot tartja a törvény alkalmasnak az egyházközségi főgondnoki tisztségre. Ezt a helytelen értelmezésre okot adó kifejezést tehát törölni kell, mert a belső, lelki értékekre törekvő egyházban a külső, világi tekintély nem lehet semmi tekintetben iránytadó, másfelől a magyarországi református egyház demokratikus szelleme is kívánatossá teszi e szónak az egyházközségi főgondnoki karizmák kihagyását.

A pestkörnyéki egyházmegyei közgyűlés 1948. október 5-én 30. szám alatt hozott határozatában megállapítja, hogy a tekintély elismerése megegyezik a Szentírás gondolatvilágával s annak helyes értelmezése mindig az, hogy lelki, szellemi érték hordozója. Pál apostol a Galácia-beliekhez írott levél 2-ik részének 2. és 6. verseiben a jeruzsálemi anyagyülekezet álló Pétert, Jánost és Jakabot mondja tekintélyeseknek, akik elé terjesztette az Evangéliumot, amit ő a pogányok között hirdetett, hogy "valami módon hiába ne fusson". Ebből világosan látszik, hogy szükség van az egyházban is tekintélyre s tekintélyesekre, akik irányt mutatnak még az általunk hirdetett Evangéliumra nézve is. Ezért a javaslatot olyan értelemben fogadja el, hogy a tekintélyes szót lelki tekintéllyel rendelkezőre kívánja kiegészíttetni. Ezt a határozatot a zsinathoz való felterjesztés céljából az egyházkerületi közgyűlés elé terjeszti.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés pestkörnyéki egyházmegyei közgyűlés határozatát magáévá téve, azt az egyetemes konvent útján a zsinathoz felterjeszti.

42. jkvsz

A Budapest-Kelenföldi egyházközség lelkipásztora 1949. április 2-án 270-1948. szám alatt felhívásra jelenti a budapesti egyházmegye esperesének, hogy reverzálist adó egyháztagokkal szemben való bírósági eljárást nincs módjában megtartani, mivel az egyházközségi bíróság tagjai között a régi elintézetlen kérdés újra felmerült. Ez a kérdés lehet-e reverzálist adott egyháztagot feddésre ítélni? Mivel az egyházközségi bírósági tagjai általában mind azon az állásponton vannak, hogy lehet feddést kimondani, az egyházközség lelkipásztora pedig több zsinati taggal való beszélgetés alapján nagyon határozottan azon az állásponton van, hogy ilyen ítéletet hozni reverzális esetében - legalább is a törvény lelke szerint - nem lehet, úgy érzi, hogy addig bírósági ülést nem tarthatnak, amíg ebben a kérdésben elvi döntés nem történik. A megnevezett egyházközség lelkipásztora az egyházmegye esperesének emlékezetébe idézi, hogy többízben fellebbezett ebben a kérdésben, amely fellebbezéseket dr. Benedek Zsolt, majd dr. Ravasz László püspök tanácsára adta be, de az egyházmegye bíróság mindkét fellebbezést elutasította. Az egyik fellebbezést azzal az indoklással utasította el az egyházmegyei bíróság, hogy az ítélet hozatalában részt vett bíró nem fellebbezheti meg az ítéletet, a másik esetben az volt az egyházmegyei bíróság végzése, hogy az 1933.évi VI. egyházi t.c. 145 §-ának 1 bekezdése szerint "az egyházközségi bíróság előtt [...] ügyészi beavatkozásnak nincsen helye". Nevezett lelkipásztor emlékezteti az egyházmegye esperesét arra is, hogy egy beadványban dr. Kováts J. István presbiterünk tanácsára a jogegységi tanács összehívását kezdeményezte. Jelentését azzal zárja, hogy ilyen körülmények között addig, amíg ebben a kérdésben határozott elvi állásfoglalás nem történik, nincs értelme egyházközségi bíróság összehívásának.

A budapesti egyházmegye esperese az 1933. évi VI. egyházi t.c. 33 §-ának b) pontja szerint jogegységi határozat hozásának akkor van helye, "ha legalább is két egyházkerület ilyen jogegységi határozat hozatalát [....] kérelmezi", a budapest-kelenföldi egyházközség lelkipásztorának javaslatát illetékes elintézés céljából az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a budapest-kelenföldi egyházközség lelkipásztorának 1948. április 2-án 270-1948. szám alatt tett jelentését és a budapesti egyházmegye esperesének 1948. október 8-án 575-1948. sz. alatt kelt felterjesztő iratát az 1933. évi VI. egyh. t.c. 33 §-ának b) pontjára való hivatkozással jogegységi határozat hozatalának kieszközlése végett az egyetemes konventi elnökségéhez felterjeszti.

Egyben az egyházkerület közgyűlésének azt a meggyőződését fejezi ki, hogy a reverzálissal kapcsolatos fegyelmi ügyekben a bizonytalanságot és a zavart nemcsak az a körülmény okozza, hogy az egyes bíróságok egymástól eltérő gyakorlatot követnek, hanem elsősorban az, hogy az egyházi törvényeinkbe utólag beékelt 1938. évi XI. egyházi t.c. 12 §-a és a "házasuló felek között a gyermek vallása ügyében kötött, egyházunkra nézve sérelmes megegyezés esetén követendő eljárásra" vonatkozó, a zsinat 1937. december 11-én tartott ülésén 1478. szám alatt hozott határozatával elfogadott utasítás nem áll összhangban az 1933. évi VI. egyh. t.c., valamint az 1933. évi I. egyh. t.c. 29 §-ának rendelkezéseivel.

Ezért az egyházkerületi közgyűlés az egyházi fegyelem fenntartásához és általános gyakorlásához főződő rendkívüli érdekre való tekintettel is bizalommal kéri az egyetemes konventet, illetőleg általa a zsinatot, hogy sürgősen gondoskodjék - esetleg törvényhozási úton - a jogszabályok között mutatkozó kétségtelen ellentétek kiküszöböléséről s ezzel a fegyelmi eljárás gyakorlásának útjában álló akadályok elhárításáról.

43. jkvsz

Gócza József jászkiséri lelkipásztor előterjesztést tesz aziránt, hogy az egyházi főhatóság eszközölje ki a kormánynál, hogy a lelkészi javadalmi földek mentesíttessenek a mezőgazdasági ingatlanok haszonbérletéről szóló 9000/1948. Korm. sz. rendelet hatálya alól. (3765/1948. sz.)

Az egyházkerületi tanács megállapítja, hogy az egyetemes konvent elnöksége 1948. október 2-án 6789/1948. sz. alatt előterjesztést tett a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral egyetértésben eszközöljenek ki olyan kormányrendeletet, hogy azok a lelkipásztorok, akik díjlevélben biztosított illetményföldjeiket saját kezelésben kívánják átvenni s erre való készségüket záros határidőn belül az ingatlan fekvése szerint illetékes elöljáróságnál (polgármesternél) bejelentik, mentesíttessenek a 9000/1948. Korm. sz. rendelet hatálya alól, illetőleg javadalmi földjüket a saját gazdálkodásra áttérés az eredeti szerződés feltételei szerint hasznosíthassák.

Az egyházkerületi közgyűlés megnyugvással veszi tudomásul, hogy az arra illetékes egyházi szervei mindent elkövetnek az előterjesztés sikere érdekében s az eddigi tárgyalások alapján remény van arra, hogy a kormány a földjavadalommal rendelkező lelkipásztorok nehéz helyzetét bizonyos vonatkozásban méltányolni fogja.

44. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye közgyűlése 1948. október 13-án 50/1948. kgy. szám alatt kelt határozatával elfogadta és jóváhagyás végett a dunamelléki egyházkerület közgyűléséhez felterjeszteni rendelte a "Kecskeméti ref. egyházmegye gyámintézetének alapszabálya" című egyházmegyei szabályrendeletet.

A szabályrendelet az egyházmegyei határozat szerint az egyéként is érvényben lévő gyámintézeti alapszabálynak némi módosításával jött létre. A gyámintézet célja: az egyházmegyében szolgált lelkipásztoroknak és állandó vallásoktató lelkészeknek, valamint azok özvegyeinek és árváinak a szegénység nyomorával szemben való segélyezése a szabályrendeletben megállapított feltételek és módozatok mellett.

A gyámintézet jövedelmi forrásai között szerepel az egyházmegyei közgyűlés által az egyházmegyei közpénztár költségvetésében évenként megállapított ú.n. nyugdíjpótló segély; az egyházmegye területén lévő gyülekezeteknek február első vasárnapi perselypénze. - A gyámintézet tagjai: kötelezettség alapján az egyházmegye területén működő minden rendes lelkipásztor. Jogosultság alapján: a) az egyházmegye területén működő állandó vallásoktató lelkész, ha a tagok sorába való felvételét írásban kéri; az a más egyházmegyében távozó lelkipásztor vagy vallásoktató lelkész, aki távozásakor tagdíjkötelezettségének vállalásával jogait fenntartani kívánja és erről írásban nyilatkozatot adott; c) nyugalomba ment, de még 30 éves tagságát be nem töltött lelkipásztor vagy vallásoktató lelkész, ha kötelezi magát, hogy a hátralevő, de legfeljebb 30 évig terjedő időre is fizeti a szabályrendelet értelmében a reá kirótt tagsági díjat. Minden tag belépési járulékot és évenként megállapított tagdíjat fizet.

A gyámintézet ügyeit az egyházmegyei szabályrendeletben megállapított időre választott gyámintézeti bizottság intézi.

A gyámintézet nyugdíjpótló segélyt, özvegyi segélyt, neveltetési segélyt és más rendkívüli segélyt folyósít.

Az egyházkerületi közgyűlés a kecskeméti ref. egyházmegye gyámintézetének alapszabályát az alábbi feltételek mellett hagyja jóvá:

1)az alapszabály elnevezése helyett mindenütt szabályrendelet szó írandó. Az alapszabály elnevezésből ugyanis arra lehetne következtetni, hogy egyesületszerő szervezkedésről van szó.

2) A gyámintézet jövedelmi forrásai közül az egyházmegye területén lévő gyülekezeteknek február első vasárnapi perselypénzét törölni kell, mert egyrészt az 1933. évi VII. egyházi törvénycikk 23 §-ának a költségvetés fedezet rovatát tárgyaló a) pontja a perselypénzeket az évi rendes költségvetés szükséglet rovatában felvett tételek fedezeti forrásaiként említi, másrészt pedig, mert az 1933. évi IX. egyházi t.c. 40. §-ának 2 bekezdése értelmében "az egyházközségek [...] az országos református lelkészi nyugdíjintézeten kívül más hasonló célú intézet javára hozzájárulásra nem kötelezhetők. Ez utóbbi rendelkezést annál is inkább hangsúlyozza az egyházkerületi közgyűlés, mert köztudomású, hogy az egyházközségek még az országos református lelkészi nyugdíjintézettel szemben fennálló kötelezettségeiket sem teljesítik.

3) Végül az egyházkerületi közgyűlés méltányosnak tartaná, ha az egyházmegye, természetesen a saját területére korlátozottan - tagjai közé felvenné mindazokat, akik az Orsz. Ref. Lelk. Nyugdíjint. kötelezett vagy jogosított tagjai.

45. jkvsz

A lelkészelnöki széket püspök úr foglalja el.

46. jkvsz

Dr. Budai Gergely bejelentette, hogy a tanügyi bizottságban viselt vallásoktató szakelőadói tisztségéről lemond, mert egyéb hivatalos elfoglaltsága mellett az újtestamentum új jegyzetekkel kísérő fordításnak szenteli idejét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Budai Gergely vallásoktató szakelőadónak eddigi eredményes munkásságáért köszönetét és elismerését fejezi ki, helyébe Draskóczy István gimnáziumi vallástanárt választja meg.

47. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja a tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését az egyházkerület államosított iskoláink 1947-48. tanévi állapotáról és működéséről.
[Kiegészítés A/1.b. 4659/1948.sz. irat alapján.]

Tanügyi előadó jelentése az egyházkerület közép és középfokú iskoláinak 1947/48. tanévi állapotáról és saját működéséről.

Ez a tanügyi jelentés eltér az eddig évenként bemutatott szokásos beszámolóktól. Különbözik azoktól elsősorban abban, hogy az előadó személyes megfigyelésen túl nem az iskolák által beterjesztett részletes jelentések alapján készült, hanem a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről rendelkezésre bocsátott adatgyőjtőívekből. Éppen ezért a budapesti két középiskola kivételével csak általános megállapításokra és adatközlésekre szorítkozik, de részletekbe menő megfigyeléseket és ezek alapján előterjesztett javaslatokat már nem tartalmaz. Ennek oka és magyarázata az a már közismert tény, hogy a budapesti fiú és leánygimnáziumot kivéve - egyházkerületünk többi közép- és középfokú és elemi, vagy általános iskolájáról csak mint "volt" egyházi iskolákról emlékezhetik meg.

Ismeretes, hogy az 1948. XXXIII. tc. a nem állami iskolák állami tulajdonba vételét rendelte el. Ennek végrehajtásáról a vkm. úr 8000/1948. számmal rendelkezett (megjelent a Magyar Közlöny jún. 27-iki 144. számában). A kormány törvényben megállapított jogánál fogva egyházunkkal szemben némi kivételt tett. A kivételezésre vonatkozó s egyházi főhatóságunk és a kormány képviselője részéről aláírt megegyezés szövege a Magyar Közlöny c. hivatalos lap f. évi október 9-i számában jelent meg. Ennek az egyezménynek egyházkerületünket tanügyi vonatkozásban érintő része aképpen rendelkezik, hogy "...továbbra is egyházi iskola marad ... a budapesti IX. kerületi Lónyay-utcai ref. gimnázium és mint ennek szerves része a Baár-Madas ref. leánygimnázium." Ez azt jelenti, hogy egyházkerületünk minden rendő más iskolája f. év június 16-ával állami tulajdonba ment át. A budapesti fiúgimnáziumnak és mint tartozékának, a leánygimnáziumnak épülete, felszerelése és internátusa mint a budapesti ref. kollégium tagozatai maradtak, tehát csak egyházi birtokban. Ez az egyezményben meghatározott módon továbbra is

részesül állami támogatásban 20 esztendőn át, amikortól kezdve terheinek viselése teljesen az egyház feladata lesz.

Ezek előrebocsátása után jelentésemet úgy terjesztem elő, hogy először szólok az elvett iskolákról, azután a megmaradtakról.

Az elmúlt iskolai évben minden vidéki közép- és középfokú iskolánkat meglátogattam - legalább egyszer. Mindenütt megfigyeltem a tanítás menetét, résztvettem a tanórákon. Értekezletet tartottam a tanári testületekkel, megbeszéléseket folytattam az iskola ügyeiről a helybeli egyház lelkipásztoraival, több helyen a presbiterekkel, ahol több iskola volt, a tanárok, nevelők, lelkészek és presbiterek közös értekezletén tárgyaltuk meg a felmerült kérdéseket. Mire azonban a tavasz folyamán ezeket a látogatásokat befejeztem, akkorra már az államosítás kérdése annyira előtérbe került, hogy a látogatások tanulságait ezekben az iskolákban nem értékesíthettük. Rám nézve mégis nagy élmények maradtak ezek a látogatások, s tanulságai a ref. iskolaügyre nagy értékőek. El kell mondanom, hogy mindenütt nagy buzgóságot láttam mind az iskolai munkában, mind az egyházhoz való lelki ragaszkodásban. Kifejezésre jutott mindenütt az az érzés és gondolat, hogy ha az iskola állami lesz is, a tovább is becsülettel végzett tanító és nevelő munka mellett az egyházhoz való ragaszkodás sem gyengül. Érzésem az volt, hogy évszázados iskoláink utolsó esztendejét - egy-két ember kivétellel - ez a szellem töltötte el. Láttam az iskolához ragaszkodást az egyház hivatalosai, a presbiterek részéről. Mintha most kezdték volna igazán érezni, hogy mit jelentett az iskola az egyház részére. Ám túl kellett tenni magát mindenkinek érzelmi mozzanatokon, az idők mást parancsoltak s le kellett mondani az iskoláról. Mire a tanév befejeződött, az államosítás is ténnyé vált. Állami főhatósági rendelkezésre nem is készítették már el évkönyv alakban a szokásos évi beszámolót. Elmaradt a konvent által bekérni szokott kérdőív is. Az év lefolyásáról csak száraz adatgyőjtőív adott képet, melyet egyházi főhatóságunk is csak a minisztériumból kapott meg.

Az elmúlt tanévben minden gimnáziumnak csak a IV-VIII. osztálya működött már. A kecskeméti leánygimnáziumban a IV-VI. osztály. Ezekben az osztályokban bizonyítványt kapott: Gyönkön 146 fiú és 28 leány, Kecskeméten a fiúgimnáziumban 138 fiú és 7 leány, a leánygimnáziumban 69 tanuló, Kiskunhalason 191 fiú és 54 leány, Kunszentmiklóson 124 fiú és 44 leány, Nagykőrösön 131 fiú és 66 leány, összesen az öt intézetben 730 fiú és 268 leány, együtt 998 tanuló. Felekezet szerint százalékban a tanulók így oszlottak meg: a hat intézetben a reformátusok arányszáma tekintetében legelöl állt a kecskeméti leánygimnázium - lévén ott rkat. leánygimnázium is - 89,86 %-kal, utána Nagykőrös 82,74 %-kal, utána Kunszentmiklós 75,00 %, azután Gyönk 55,17 %, Kiskunhalas 42,44 %. Az öt nyolc osztályú gimnáziumban érettségi vizsgálatot tett 169 tanuló. Az egyes intézetekben működő tanárok száma: Gyönk: 15 férfi és 4 nő, Kecskemét fiúgimn. 16 férfi; leánygimn: 2 férfi 8 nő, Kiskunhalas 13 férfi és 1 nő, Kunszentmiklós 15 férfi, 1 nő, Nagykőrös 15 férfi. A hat intézetben összesen 90 tanár.

A hat iskola mindegyike mellett évről-évre bővülő tanulóotthon volt nagy segítségére az iskolának a nevelésben.

A hat iskola közül a legrégibb a nagykőrösi és a kecskeméti fiúgimnázium. Utóbbi megnyitásának évét 1564-re teszi. Kiskunhalas 1664 óta működik, Kunszentmiklós alapítási éve 1735, Gyönké 1806. A legfiatalabb a kecskeméti leánygimnázium csak 24 éves múltra tekinthet vissza. Nem tudjuk, hogy egyik-egyikben kezdettől máig hány tanár tanított és hány növendéket nevelt és bocsátott ki a magyar életbe. S még elképzelni is alig lehet azt a felmérhetetlen szellemi értéket, amelyet ez a hat iskola a magyar református egyházra és nemzetünk életére nézve jelentett. Volt idő, amikor egyházunk és iskoláink jelentették a magyarságot, de kezdettől máig a magyar nemzeti életnek, a tudományos és közműveltség előbbrevitelének kétségkívül mindig zászlóvivői voltak. Az a munka, melyet végeztek, a szó legtisztább értelmében mindig nemzetnevelés volt és sohasem a kiváltságosok, de mindig a nemzet egyetemének az érdekeit szolgálták, a ma használatos terminológia szerint igazi demokrata szellemben, mert mindig a népi művelődés erősítésében és fejlesztésében keresték a nemzet erejének megújhodását. Iskoláinkért erőnk megfeszítésével hoztunk anyagi áldozatot mindig. Ma csak azt tudjuk számontartani, hogy anyagi értékben mit adtunk át most az államnak, de nincs mértékünk annak kifejezésére, hogy évszázadok alatt szellemiekben mennyivel gazdagítottuk a magyar életet. De hisszük, hogy Az, aki ezt a munkát lehetővé tette egyházunk számára, Aki erőt és lehetőséget adott ennek végzésére: az Egek Ura számontartja és mi elbizakodás nélkül vallhatjuk, hogy a ránkbízottakkal jól igyekeztünk sáfárkodni, hőek voltunk a kevesekben és talán még többre hivatunk el. Útravalóul mindig az evangéliumot kívántuk adni az iskoláinkból távozóknak, akik bizonyára Isten országának az építői lesznek a jövőben is.

Iskoláink történetének feltőnő érdekessége, hogy növendékei mindig az ország egész területéről verődtek össze. Még a legutolsó esztendőben is, ami azt mutatja, hogy nem csak a helyi fenntartóé, de az egész országéi voltak. De az iskolák látogatottsága azt is igazolja, hogy a tanulmányi eredmény, a végzett munka kielégítő, sőt kiváló, a szellem a közérdeknek megfelelő, emelkedett volt. A szülők foglalkozását feltüntető statisztika azt mutatja, hogy az egyszerő, sőt legegyszerőbb társadalmi osztályból jövő tanulók száma a növendékeknek kb. a 75 %-át tette ki. Sem felekezeti, sem társadalmi osztály különbséget nem tőrtek iskoláink. Jótékonyságban, a szegények, arra érdemesek megsegítésében mindig elöljártak. A jelentések mindig büszkén emlegetik, hogy mennyi országos-, sőt európai hírő, nagy ember került ki iskoláinkból, melyek mindig lépést tartottak az ország fejlődésével, sőt iránytmutatóan elöljártak a haladásban.

Aki az iskolák történetét végiglapozta, ezeket a tényeket állapítja meg. Mindez, amit itt elmondottam, közismert, nem új adat. De jó ezeket itt most, amikor utoljára esik szó róluk ezen a helyen, még egyszer felújítani és emlékezetbe vésni. Azt hiszem, olyanformán leszünk elvesztett iskoláinkkal, mint Béranger verse szerint a francia nép volt Napóleon emlékével. Mikor már elveszítette, akkor érezte meg nagyságát, értékét, akkor vette észre, hogy mennyire szereti, hogy él-hal érte.

Polgári iskoláinkról a mondanivalóm kevesebb. Az elmúlt iskolai évben már csak a IV. osztálya volt meg, az első három ált. iskola néven mőködött. A 6 polgári iskolából fiúiskola volt Nagykőrösön, leányiskola Budapesten, Kiskunhalason, Pécsett, vegyes Dunavecsén és Szentendrén. Közülük csak a legtöbb nehézséggel küszködő szentendrei készítette el muködésének utolsó, 42. évéről szóló, gépírással közreadott Évkönyvét. Kettőnek: a dunavecseinek és a pécsinek az adatai az utolsó évről hiányoznak.

Az utolsó év történetéből megemlítem, hogy a hat iskolában összesen 188 nyilvános tanuló kapott bizonyítványt, akik közül ref. volt 65 %; a tanárok száma 44 volt.

Ezek között az iskolák között a legöregebb a budapesti, mely 1843-tól 1908-ig mint elemi iskola, s 1907-től mint polgári iskola mőködött. A kiskunhalasi 1870-től mint nőnevelő intézet állott fenn, s 1904-ben lett polgári iskola. Hivatását mindegyik a várakozásnak megfelelően betöltötte. Az 1906-ban 160 ref. egyháztag elhatározásából és anyagi erejével megnyílt szentendrei iskola vegyes összetételő nemzetiségi helyen a magyarságunknak és egyházunknak számottevő oszlopává erősödött. Küzdelmes életének egyik legerősebb próbáját az utolsó esztendejében élte át. Éppen egy évvel ezelőtt az iskola leégett, elvesztette az ostrom után megmaradt teljes felszerelését. Ereje teljes megfeszítésével a romokból mégis új életre ébredt. A három éves orosz megszállás után visszakapta helyiségeit. Az állam, a város, a lakosság, egyházmegye sietett segítségére s faji és vallási különbség nélkül igyekeztek a már általános elismerésnek örvendő ref. iskolát talpraállítani. Pécsett az igazgató és az egyházmegye buzgólkodásával a megszőnt polg. iskola helyére ref. leánygimnázium felállítását tervezték. Az anyagi szükséglet jórésze már rendelkezésre állt, mikor a szép tervet fel kellett adni. Munkában, sikerben a többi helyen is mind elöljártak. Budapesten, Kiskunhalason, Pécsett, Szentendrén az iskolával kapcsolatos internátus a népi nevelés legjobb lehetőségeire adott módot.

Két tanítóképzőnk: - a kecskeméti leány, és a nagykőrösi férfi - a magyar népoktatás legértékesebb és legtöbbre hivatott előkészítői közé tartozott. A nagykőrösi 1939-ben, jelentőségéhez méltó országos ünnepség keretében ünnepelte fennállásának 100 éves fordulóját. 1913-ban nyílt meg az internátus, mely 1931-ben 220 tanuló részére alkalmas korszerő tanulóotthonná bővült. (Gimnáziumi tanulók befogadására is.) A kecskemétit a reformáció 400 éves évfordulójának emlékére 1918-ban alapította az ottani ref. egyház. A ref. leánygimnáziummal együtt 140 személyes internátust tartott fenn, s lett a magyar nőnevelés egyik leghatékonyabb tényezőjévé. Mind a nagykőrösi, mind a kecskeméti képző nemcsak Dunamellékről, de az egész ország területéről népesedett be, aminthogy az általa képesített és kibocsátott tanítók is az ország legkülönösebb vidékein szolgálták a magyar ref. népoktatás ügyét. Munkájuk értékét az bizonyítja legjobban, hogy az ott szerzett oklevélnek tekintélye volt széles e hazában.

Mőködésük utolsó esztendejének főbb adatai a következők: Kecskeméten bizonyítványt kapott 168 nő és 19 férfi, összesen 187, Nagykőrösön 134 férfi és 59 nő, összesen 193, a két intézetben együtt 153 férfi és 227 nő. Ref. volt Kecskeméten 83,43 %, Nagykőrösön 82,90 %; evang. Kecskeméten 4,81 %, Nagykőrösön 2,07 %; baptista Kecskeméten 0,53 %; róm. kat. Kecskeméten 10,73 %, Nagykőrösön 15 %; gör. kat. Kecskeméten 0,53 %; képesítő vizsgálatra állott Kecskeméten 45, Nagykőrösön 44 jelölt. A kecskeméti képzőnek volt 13 tanára és 6 tanítója, a nagykőrösinek 1 tanára és 3 tanítója. - Versenyeken mind a két intézet ifjúsága több mérkőzésen első díjat nyert, a nagykőrösi ifjúsági énekkar az országos énekversenyen első lett.

Volt nép- és általános iskoláink adatai nem érkeztek be pontosan. A többszörös sürgetés ellenére kb. 40 iskola adatai hiányoznak. Ezeknek adatait csak az előző jelentések alapján lehetett számbavenni. Az egyházmegyék legutolsó gyűlésének idevonatkozó jelentései közül beérkezett a budapesti, kecskeméti, solti, vértesaljai. Külsősomogy és Pestkörnyék csak számszerű kimutatást küldött. Sajnos a jelentések nem egységes eljárás szerint készültek, s így összesítő kép megrajzolására nehezen használhatók. Az adatok szerint 105 elemi és 157 általános iskolánk működött az elmúlt tanévben A népiskolákban 147 tanító 4808 tanulót tanított, az ált. iskolákban 755 tanító és tanár 19.610 növendéket, összesen tehát 902 tanító és tanár 24.418 tanulót. Ebből felekezeti arány szerint 71,82 % volt református; 1,22 % evangélikus; 23,42 % róm. kat.; 2,45 % több más felekezet között oszlott meg.

Ezek között az iskoláink között is sok volt olyan, mely századok óta, sőt több olyan is, amely a reformáció százada óta szolgálta a magyar ref. népnevelés ügyét. Annál fájóbban érintette a fenntartót az idők követelte változás.

A beérkezett egyházmegyei jelentések nagy elismeréssel szólnak az iskolák működéséről, illetve a tanítók munkájáról. Külön emlékezik meg a solti jelentés Nagy Gyula ordasi igazgató-tanító 41 éven át kiváló eredménnyel végzett szolgálatáról és nyugalomba vonulásáról. Ugyanez a jelentés színes képet ad arról, hogy sok helyen (Szeremle, Makád, stb.) milyen elmélyülő munka folyt a vallásórán. Nemcsak ott volt a Biblia az osztályban, de valóban a vezérfonala volt a napi munkának. Nagyon figyelemre méltó dolog ez most, amikor az egyház már csak a vallástani órán át kapcsolódhatik bele az iskola életébe. A tantestületek tagjai közéleti, társadalmi, társadalompolitikai tevékenységén kívül élénk munkát fejtettek ki egyháztársadalmi téren is. Több helyen nehézségek vannak a kántori javadalmak kiszolgáltatásában. A tanítói és kántori javadalom nem volt mindenütt elválasztva s az államosítással a javadalmi föld is állami tulajdonba került. Az egyház anyagi nehézségekkel küzd s így a kántor díjazása súlyos kérdéssé vált. Ezeknek a bajoknak a bekövetkezése a helyzet gyors változása folytán érthető, de fontosságánál fogva azonnal megnyugtató megoldást követel, s az egyházközségeknek minden áron sürgősen meg kell találniuk a kérdés megfelelő rendezésének módját, még nagy áldozatok árán is.

Iskoláinktól nem búcsúzunk. Hisszük, hogy a lelki kapcsolatunk továbbra is megmarad velük. Csak megköszönjük mindazoknak, akiknek része volt benne, hogy intézeteink ilyen erkölcsi értékekké nőttek. Legelőször a mi Mennyei Atyánknak adunk hálát, hogy a mi egyházunkra bízta azt a nagy és magasztos feladatot, amelyet iskoláink útján századok óta végezhettünk. Azután lélekben odafordulunk az ősök, az alapítók felé s hálánk és kegyeletünk láthatatlan jegyeit rakjuk le szent emlékük előtt, hogy ezeket az intézeteket életrekeltették, működésüket elindították. Megköszönjük a fenntartóknak, a lelkipásztoroknak, igazgatóknak, nevelőknek és tanítóknak, hogy az iskolák gondjait és terheit hordozták, hogy értük fáradoztak, aggódtak és elégtek, azért, hogy általuk Istennek tetsző dolgot mívelhessenek. Megköszönjük a ragaszkodást a sülőknek és tanítványoknak, mindenkinek, aki iskoláink ügyét, előbbrehaladását szívén viselte, kérve őket, hogy azok szelleméhez, tanításaihoz legyenek hűek, emlékét őrizzék meg s abból lélekben gazdagodjanak ezután is.

Köszönjük meg végül erről a helyről külön is dr. Juhász Béla nagykőrösi volt ref. tanítóképzőintézeti tanár, egyházkerületi népiskolai előadónak fáradságos és gondos munkáját, amellyel az itt évről évre nagy érdeklődéssel várt és nagy gonddal összeállított jelentésekben az egyházkerület népiskoláinak helyzetét feltárta s útmutatásaival az iskolák munkáját még jobbá, eredményesebbé tenni segített.

Sokat lehetne és kellene még iskoláinkról elmondani. A történelemírásnak lesz a feladata, hogy a magyar ref. iskolák történetét a nemzeti történelem keretébe beállítsa s jelentőségét kimutassa. Abban a keretben tűnik ki majd világosan értéke, áldása, s az egyházi életen kívül is érvényesülő egyetemes hatása.

(H) Egyházkerületi közgyűlés

1) a jelentést tudomásul veszi;

2) államosított iskoláinkról kegyelettel emlékezik meg jegyzőkönyvében. Hálát ad a Mindenható Istennek a kegyelemért, amellyel egyházunknak megengedte, hogy iskoláinkban századokon át az Ő dicsőségét hirdethette, a nemzeti szellemet ápolhatta, a tiszta hitet erősíthette, a Krisztus egyházának építésével az emberiség javát szolgálhatta. Köszönetet mond az iskolák alapítóinak, fenntartóinak az áldozatosságért, mellyel ezeket az intézeteket életre keltették s benne a szolgálatot lehetővé tették, minden rendő és rangú munkásainak a hűségért és odaadásért, amellyel a rájuk bízottakat végezték, a szülőknek és tanítványoknak a ragaszkodásért és szeretetért, amelyet iskoláink iránt tápláltak. Hiszi, hogy ez a volt

iskoláink iránt táplált ragaszkodás és szeretet, mint életet jelentő erőforrás, továbbra is él a lelkekben, s belőle egyházunkra új munkamezőkön még nagy áldások fakadnak;

3) köszönetét fejezi ki dr. Juhász Béla nagykőrösi volt ref. tanítóképzőintézeti tanárnak, mint az egyházkerület volt népiskolai tanügyi előadójának a népiskolák ügyeinek hosszú éveken át végzett önzetlen gondozásáért;

4) Nagy Gyula ordasi igazgató-tanító érdemei 41 évi kiváló, buzgó szolgálat után történt nyugalomba vonulása alkalmából jegyzőkönyvében megörökíti, s életére a nyugalom évei alatt is Isten áldását kéri;

5) felhívja azokat az egyházközségeket, amelyekben az államosításból kifolyólag a kántori javadalom rendezése szükségessé vált, hogy a kérdésnek egyetemlegesen történő végleges rendezéséig is találjanak módot a kántori javadalom kifizetésére.

48. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja a tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a Lónyay-utcai gimnázium és a Baár-Madas leánygimnázium 1947-48. tanévi állapotáról.
[Kiegészítés az A/1.b. 4659/1948. sz. irat alapján.]

Tanügyi előadó jelentése a Lónyay utcai gimn. és a Baár-Madas leánygimnázium 1947/48. tanévi állapotáról és a folyó tanév kezdetéről.

A megmaradt két budapesti intézetünk múlt évi adatai a következők:

A Lónyay-utcai gimnáziumban vizsgálatot tett 459, a Baár-Madas leánygimnáziumban 320 nyilvános tanuló. A fiúgimnáziumban a IV. osztály hármas tagozatú, a többi párhuzamos volt, a Baár-Madasban a VII. o. kivételével a többi párhuzamos. Vallás szerint: ref: 83, 66 % - 63,75 %; ev: 7,41 % - 17,81 %; unit: 2,18 % - 0,63 %; rkat: 5,66 % - 15,31 %; izr: 0,87 % - 1,25 %; egyéb: 0,22 % - 1,25 %. A tanulók száma az előző évihez képest osztályonként jelentősen nem változott, valamint a felekezeti arányszám sem. Érettségi vizsgálatot tett a fiúgimnáziumban 81, a leánygimnáziumban 61 tanuló. A tanárok létszámában az a változás, hogy az ált. iskolai osztályokká átalakuló gimnáziumi osztályok után osztályonként 2-2 gimn. tanárt át kellett adni az ált. iskolai státusba. A múlt tanévben a fiúgimnáziumnak 22, a Baár-Madasnak 19 r. tanára volt. A Baár-Madas gyászolja Fóris Miklós ny. tanárt, aki 1922-1932-ig volt az intézetnek kiváló munkása. A tanév munkáját kevés megbetegedésen és a főtési kényszerszüneten kívül nem zavarta semmi. - Az ifjúság tanóráin kívüli tevékenysége mind a két helyen megélénkült. Helyi iskolaközi és országos versenyeken több első helyezést és díjat nyertek. A fiúgimnázium a főigazgatóság által rendezett tanulmányi versenyen 40 ponttal harmadik lett. A gyorsírásban elért eredményével pedig ismét első helyre került az ország iskolái között.

Megemlíti a gimnáziumi jelentés, hogy a múlt tanévben nagyobb szabású volt a március 15-e, öntudatosabb a reformáció emlékünnepe, bensőségesebb a VIII. osztályosok búcsúja és különösen meleg és tartalmas az ifjúsági egyesületek évzáró ünnepélye. Mindez az ifjúság komoly, öntudatos munkásságának szép igazolása, amit az is, hogy a tankerületi főigazgatóság és a MNDSZ. májusban rendezett centenáriumi versenyén, amelybe az iskola minden belső és külső munkája beszámítódott, az intézet a tankerület iskolái között a második lett.

Figyelmet érdemel az ifjúság jótékonysági tevékenysége. A természetben juttatott adományokon kívül a fiúgimn. tanulói 8.000,- Ft, a Baár-Madas növendékei 4.085,- t-ot gyűjtöttek segélyezésre, iskolai felszerelésre pedig a fiúgimnáziumban 12.000,- Ft-it, a Baár-Madasban 8.000,- t-ot.

Az internátus mind a két helyen megtelt. A fiúgimnáziumban 125, a Baár-Madasban 120 volt a létszám.

A fiúgimnáziumban rendes tanárrá választatott Kelléry Lajos és Takács László, a Baár-Madasban Takách Judit.

A folyó tanév mind a két helyen a rendes időben megkezdődött és zavartalanul folyik. Az ált. iskola ezekben az intézetekben is állami tulajdonba ment át, s most már a gimnáziumnak csak az V-VIII. osztálya működik. A tanulók létszáma, a felekezeti arányszám osztályonként a múlt évi keretek között mozog. Az államosított ált. iskola mind a két helyen bent maradt az épületben, túlnyomó részben az intézet volt testületének a tagjai tanítanak benne. Az ált. iskolának és a gimnáziumnak a leltár szerinti elválasztása még nem történt meg. A fiúgimnáziumban még egy kézben van a kettőnek az igazgatása is. A felekezeti és állami tagozat együttműködése mind a két intézetben zavartalan.

A Baár-Madasban a lg-mal párhuzamosan megnyitott mezőgazdasági leányközépiskolának a múlt tanévben még csak az I. osztálya működött öt tanulóval. A földmívelésügyi miniszter a nyilvánossági jogot 226.545-1947. X.2.ö.o. számmal megadta. Tanóráit a lg. tantestületének tagjai látták el. A folyó tanévben az I. osztályba 21, a II. osztályba 22 növendék iratkozott be. Az igazgatótanács két rendes tanszéket szervezett, az egyikre dr. Pázsit Antalné középiskolai, a másikra dr. Ványi Ferencné kertészeti akadémiai szakképesítéső tanárt választotta meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés

1) a jelentést tudomásul veszi;

2)Fóris Miklós ny. tanár emlékezetét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében;

3) Kelléry Lajos és Takács László gimnáziumi, valamint Takách Judit leánygimnáziumi r. tanárrá választását jóváhagyólag tudomásul veszi és megerősíti.

4) a mezőgazdasági leányközépiskola államosítását tudomásul veszi s az egyetemes konventnek bejelenti.

49. jkvsz

Az a nagy változás, mely az utóbbi évek alatt egész közéletünkben végbement, szükségesség tette, hogy - régi történelmi mintára - az egy városban levő református iskolák kollégiumi szervezetben egyesíttessenek. Egyházkerületünk már az 1916. évi közgyűlésén felkérte az egyetemes konventet a terv egységes megvalósításának elrendelésére. A konvent elnöki tanácsa 1947. július hó 31-én hozott határozatával ilyen értelemben rendelkezett is. A budapesti egyházmegye esperesének 1948. március 16-án kelt felhívására a helybeli iskolák tanári testületei nyilatkoztak a kérdésben s örömmel üdvözölték a tervet, amely a vidéki theológiai akadémiával bíró városainkban már régen megvalósult.

Az egyházi iskolák államosítása még inkább előtérbe állította a kérdést a megmaradt iskoláinkkal kapcsolatban, ezért a budapesti egyházmegye, mint iskola fenntartó f. évi október hó 8-án tartott közgyűlésén kimondotta, hogy a budapesti theológiai akadémiának és a református gimnáziumnak - a velük kapcsolatos nevelőotthonokkal együtt - kollégiumi szervezetben való egyesítését szükségesnek tartja, s az egyházkerületet ilyen értelmő sürgős intézkedésre kéri fel. A kollégium szervezeti szabályzatának elkészítésére alakítandó bizottságba az egyházmegye részéről 2 tagot, mint fenntartó a gimnázium igazgatótanácsából 3-3 tagot küldött ki.

Egyházkerületi közgyűlés a budapesti theológiai akadémiának és a gimnáziumnak - a hozzájuk tartozó nevelőotthonokkal együtt - kollégiumi szervezetben egyesítését elrendeli. A kollégium szervezeti szabályzatának elkészítésére alakítandó bizottságba az egyházkerület részéről Muraközy Gyula lelkészi főjegyzőt, Kiss József dr. Kolozsváry Bálint dr., Patay Pál dr. és Victor János dr. tanácsbírákat, a theológia részéről Pap László dr. igazgatót, Bodonhelyi József dr. és Budai Gergely dr. tanárokat küldi ki

50. jkvsz

A budapesti református egyházmegye előterjesztésére a dunamelléki református egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy a Baár-Madas református leánygimnázium a budapesti IX. ker. Lónyay utcai gimnázium leánytagozata.

51. jkvsz

Az elnökség az első nap ülésszakot 17 óra 45 perckor berekeszti.

52. jkvsz

Az elnökség a második napi ülésszakot 1948. november 26-án, pénteken reggel 9 órakor megnyitja.

53. jkvsz

A tanügyi bizottság előterjeszti a vallásoktatási szakosztály jelentését az 1947-48. iskolai évben a nem református iskolákban folyt vallástanításról.

Főtisztelető Egyházkerületi Közgyűlés!

Legelőször is egy tiszteletteljes bejelentéssel tartozom. A kerületi vallásoktatási szakelőadó lemondása folytán tisztét nem láthatja el, amit hosszú éveken keresztül nagy felkészültséggel és igen lelkiismeretesen tett meg. A püspök úr bizalma reám osztotta ki ebben az esztendőben a kerület nem református iskoláiban

folyó vallásoktatással kapcsolatos jelentések feldolgozását és előadását. Őszintén meg kell vallanom, hogy bennem sem személyi, sem tárgyi előfeltételei nincsenek meg annak, hogy ezt a szolgálatot jól el tudjam látni. Nem volt módomban a 372/1943 számú konventi szabályrendelet értelmében eljárni. A kerületi vallásoktató törzskönyvi lapjait természetesen nem ismerhetem a tanmeneteket nem kérhettem be és az órarendeket nem láthattam. Személyes kapcsolataim a kerület katekhétáival nagyon gyéren és valóban csak személyes formában voltak, az előírt katekhetikai konferenciákat nem tarthattam meg. Mindezeket azért terjesztem elő, hogy a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléstől jó előre elnézést kérjek előadói munkám önmagam által is jól ismert hiányosságaiért és fogyatékosságaiért.

Tisztelettel jelentem, hogy az egyházkerület nem református iskoláiban folyt vallásoktatásról a statisztikai adatok nagyon gyérek. Bár nem ezek a legfontosabb jelenségek, amikben a valódi lelki munka tükröződik, mégis meg kell állapítanunk, hogy ezek a történelem számára készülnek és ha őszinték és tényszerűek nagymértékben jelzik egyházunk életét és bajait. Éppen ezért annyira fontosak hogy jegyzőkönyvünkben meg kell örökíteni őket, tehát sürgetni kell a hiányzó adatok pótlólag való beküldését.

Jelentésemet két részre osztom: 1) sorraveszem az egyházmegyei vallásoktatási szakelőadók felterjesztett jelentéseit és az ott folyt munkák leírását adom. 2) A második részben próbálom vizsgálni a kerületi vallástanítás lelkiállapotát, hiányait nagy átalakulásának jeleit, az egyházmegyék indítványait és javaslatait.

A budapesti egyházmegyében Takács Károly vallásoktatási igazgató, szakelőadói nagyon egységesen és nagyon körültekintően szervezte és irányította a munkát. Részletes statisztikai kimutatást ad arról, hogy 890 iskolában 88 vallásoktató milyen beosztásban működött. Megállapítja, hogy a munka külső és belső körülményei az elmúlt esztendőhöz képest sokat javultak. Nem minden iskolában sikerült a heti 2 órás vallástanítást biztosítani, de a heti 1 óra mellett a rendszeresen tartott exhortáció némi segítséget nyújtottak. Évnyitó és évzáró istentisztelet minden gyülekezetben rendes időben megvolt. A hittanórák helye csak 10 iskolában nem volt megfelelő, de sok esetben az iskolai altisztekkel való barátságos kapcsolat nagyban segít e téren. Bibliával énekeskönyvvel és tankönyvvel a növendékek legnagyobb része 75-100 %-ban el voltak látva. Örvendetesen javul a növendékek részéről mutatkozó érdeklődés, szorgalom és magatartás. A mulasztási esetek csökkenek, ezt nagyrész a családi pasztoráció kiterebélyesedésének számlájára lehet írni. Programba vette az egyházmegye, hogy minden hitoktató legalább 4 évenként minden gyermek szüleit meglátogassa. Iskolánként tartottak szülői értekezleteket és a lelki gondozást a tanárokra és altisztekre is kiterjesztették. Ez évben különös nyomaték volt az énektanítás. Az egyházmegye vallástanítását még mindig foglalkoztatja a gyermekistentisztelet vagy vasárnapi iskola problémája: a gyermekistentiszteletet tartja célravezetőbbnek. 16 iskola munkájában van bibliakörről említés. A konfirmáció nehézségei nőnek, sokan elmaradnak (szektások gyermekei), a nehézségek szaporodására számít. A szakfelügyelő látogatása nemcsak ellenőrzés, hanem személyes beszélgetés, pásztori látogatás volt, ezeket módszeres értekezleten megtárgyalták. Az iskolai hatóságok magatartása megértő, készséges és udvarias. A vallásoktatók nagyrésze tekintélyes gyülekezeti, fogházi, kórházi, bibliaköri, irodalmi, stb. munkát is végzett. 14 módszeres értekezletet tartottak szakkérdésekről és didaktikai problémákról. Ezeken egy-egy óra tananyagának bemutatása és módszeres megbeszélése is szerepel. A testületnek könyvtára és segítőalapja. Ez utóbbi 7.020.- forint segély összeget folyósított, az alapot az egyházmegye 2000 forinttal dotálta. Az alap adta ki "Az én első könyvem" című vallástani kézikönyvet. A testület a gyülekezetekkel harmóniában dolgozott és a hittanórákat a presbiterek is látogatták. Az év folyamán családi okok miatt munkájától megvélt Hajdú Péterné, nyugalombavonult Szilágyi Kiss Zsuzsa és meghalt Bod László vallásoktató lelkész.

A felsőbaranyai egyházmegye vallásoktatási szakfelügyelője Zeke Gyula jelenti, hogy mivel beszámoló sehonnan sem érkezett, összefoglaló jelentést nem adhat. Az egyházkerületi közgyűlés nem nyugodhat bele ebbe a nemleges jelentésbe, ezért fel kell szólítani a felsőbaranyai egyházmegye vallásoktatási szakelőadóját, hogy az adatok összegyűjtése után jelentését pótlólag küldje be.

A kecskeméti egyházmegye szakelőadója dr. Czakó Jenő ceglédi vallástanár nagyon körültekintő részletes és a jövőbenéző jelentéssel szolgál. Megállapítja, hogy az előbbi évekhez képest sok a javulás. "Aki akar, ebben az iskolai évben már taníthatott rendesen" - mondja. Nagyon szép munkáról ad jelentést a kecskeméti körzetből, amelyiknek külön presbiteri vallásoktatási szakbizottsága van. Sok lélekkel folytak a gyermekistentiszteletek, amelyek annyira látogatottak lettek, hogy valóságos családi istentiszteletekké szélesedtek ki. A presbiterium tagjai kettőnként látogatták végig az iskolákat.

Ösztönzést vittek és a gyülekezeti kapcsolatokat ápolták. A konfirmációban a katekhéták és gyülekezeti lelkészek harmonikusan dolgoztak együtt. A jelentés kiemeli a harmadik körzet szakfelügyelőjének Hatvani Lajos kecskeméti vallástanárnak buzgó munkáját. Idejében bekérte az órarendeket, tananyagfelosztást és elsősorban azokat az iskolákat látogatta, ahol az előző esztendőben nem járt. Kiskunfélegyházán két alkalommal is diákevangélizációt végzett, nem sajnálta a fáradságot és a tanyavilágba is kiment. Külön felhívja a figyelmet Bányi Károly diakónus munkájára, aki Kisizsákon istenáldotta lélekszerinti munkát végez. Dr. Mészáros István szakfelügyelő látogatásai során nemcsak ellenőrzött, de mintatanítást is végzett. A tanyai vallásoktatás munkáját most is szomorúnak és elhagyatottnak mondja, bár itt is vannak az új idők biztató jeleit mutató események, Kiskunhalas például 8000 forintot fizetett ki tanyai vallástanítási óradíjakra és Kiss Andor a kiskunhalasi tanyákat olyan buzgósággal látogatta, hogy hetenként átlag 120-130 km-t járt be kocsival.

Amíg a jelentés az örvendetes jeleket hálaadással regisztrálja, figyelmét mégis inkább a jövő felé fordítja. Több megértést kér a hivatalos egyháztól a vallásoktatás és a vallásoktatók munkájával szemben. Idézem "a főszempont itt nem az egyik lelkészi osztálynak a kímélése - mert hiszen idegeinket, egészségünket és egész életünket nem a magunk számára, hanem szolgálatra kaptuk. De oktalan istenkísértés és embertékozlás egy embercsoportot úgy túlterheli, hogy emberi erőt meghaladó munkát végezzen: gondolok a heti 30 órában tanító vallásoktató lelkészekre." Kéri a vallásoktatói és gyülekezeti lelkészek külön státus egybeolvasztását, az iskolai és gyülekezeti, ifjúsági missziói munkák koordinálását, az egységes egyházmegyei lelki irányítást. Sürgetően kívánja a hagyományos vallásos nevelés átalakítását. Olyan élesen fogalmazza meg, hogy szükségesnek látom egész terjedelmében idézni: "Eddigi vallásos nevelés abból az armeniánus vagy pelágiánus emberszemléletből indult ki, hogy az ember természeténél fogva nem olyan reménytelenül romlott, hogy a birtokunkban levő nevelési eszközök által ne lehetne belőle "keresztyént" nevelni, olyan valláserkölcsi lényt, aki képes Istennek tetsző életre. A régit kell nyesegetni, fegyelmezni, gyakorolni, fejlődését irányítani, nincs szükség új teremtésre, új természetre." Ezen a téren szeretné látni vallásoktatásunk megújhodását. Sok elfoglaltságára hivatkozással az egyházmegye vallásoktatási előadói tisztéről bejelenti lemondását, amit az egyházmegye elfogad. Utódjául megválasztja Hatvani Lajos kecskeméti vallástanárt, egyházmegyei vallásoktatási szakfelügyelőt, Barkó Antal kecskeméti ifjúsági lelkészre pedig Hatvani Lajos eddigi munkakörét bízza.

A külsősomogyi egyházmegyéből Rákossy Jenő vallásoktatási előadó küldött nagyon rövid összefoglalást. 36 iskola részesült szakfelügyeletben, 511 református tanuló van a meglátogatott iskolákban (237 fiú és 274 lány). Mulasztási és haladási napló mindenütt van, tananyagbeosztás 6 helyen hiányzik. A tananyagot mindenütt elvégezték, kivéve a szárazdi evangélikus iskolát ahol hiányosságok tapasztalhatók. A vallásosság és egyháziasság fejlesztése érdekében csak a tabi és siófoki hitoktatók végeztek munkát. Mágócs római katolikus iskola növendékei vizsgálatkor nem jelentek meg, Mekényesen az evangélikus iskolában az elnevelési kísérlet szembeötlő. Az énektanítás kiváló Dombóváron, Siófokon és Kurdon. Több helyen érezhető a vallásórákon, a tantárgyszerűség és a hívő keresztyén ráhatás hiánya. Ezzel a jelentést szinte szórulszóra végig is mondtam.

A pesti egyházmegye vallásoktatási munkáját Vajda István szentendrei lelkipásztor jelentéséből ismerjük. 29 egyházközségben 47 vallásoktató heti 451 órában 4109 (2161 fiú és 1948 leány) növendéket tanított. Azok közé a jelentések közé tartozik amelyik szintén örömmel mondja el az érezhető örvendetes javulást. Hálásan emlékezik meg Frisen kisasszony kanadai misszionáriusnő több helyen végzett áldott szolgálatáról. Az egyházmegye katekhétái sokirányban és buzgón dolgoztak.

Két dolgot sérelmez: az adminisztratív munkákban nagy a lazulás, és az állami iskolákban több helyen református gyermekeink is katolikus imaformát használnak. Jelentésének nagyrésze inkább a jövendővel foglalkozik. Az egyházmegye nagyon várja az új tanterv alapján megjelenendő tankönyveket, az olcsó énekeskönyveket és szemléltető képekre szeretne szert tenni. A vallásoktató lelkészektől komoly, elmélyedő bibliai és didaktikai tanulmányokat kíván, sürgeti katekhézis gyülekezetszerűségének a megvalósítását. Szükségét látja a vallásoktatási felügyelet és irányítás ilyen szellemben való újjászervezésének, a szakfelügyelők számát szaporítani kell, mert az iskolák államosításával a felügyeleti munkakör erőteljesen megduzzadt. Általában a mai időket kegyelmi időnek látja, a lélek intenzivitását óhajtja és kifejezi azt a reményét, hogy a jó munkában a lelkipásztorok fognak elöljárni. A gyülekezeti lelkészeket szeretné bevonni a vallástanítás munkájába: "egyházmegyei közgyűlésünk mondja ki, hogy a lelkipásztorok saját gyülekezeti elfoglaltságukhoz képest kötelesek kivenni részüket a vallásoktatás munkájából, még akkor is, ha az iskolákban a vallástanítás végzésére vallásoktató lelkipásztor van

alkalmazva, csak az esperes legyen felmentve a kötelezettség alól. "Új önálló hitoktatói állást kíván szervezni: Bugyi, Fót, Gödöllő, Hatvan, Pécel, Rákoscsaba és Vác. Bármilyen örömmel üdvözli is a nem lelkészi katekhétákat megbízásukat, elvben csak lelkészjellegő egyén hiányában tartja megengedhetőnek.

A pestkörnyéki egyházmegye területén 48 vallásoktató lelkész 8558 tanulót 965 heti óraszámban tanított. Felelősségteljes munkáról ad számot. A tananyagot feldolgozták. Sok helyen a helyiségkérdés volt problematikus, számos iskolában órarenden kívüli időben kellett tanítani. A gyermekek mulasztási óraszáma az elmúlt esztendőhöz képest nőtt. Ennek megoldását a szülőkkel való találkozások, családlátogatások pásztori munkájában látja. Elrendeli az egyházmegyei közgyűlés a szülői munkaközösségek megalkotását, ennek megtörténtéről 1948. december hó 31-ig minden vallásoktatótól jelentést kér. A szülői értekezleteken ne parádés előadások, hanem közvetlen megbeszélések legyenek. A vallásoktatóktól nagyon sok önképzést kíván és lelki elmélyülést sürget. Óhajtja a koncentrikus tantervet és a spirituális egyháztörténet tanítását. Szükségesnek ítéli a vallástanítási Vezérkönyv mielőbbi kiadását. Jelenti, hogy a hittanórákon mindenütt folyik bibliaolvasás, ifjúsági istentisztelet vagy vasárnapi iskola mindenütt van, a középiskolákban a bibliakörök munkája folyik, az adakozásban Kispert és Csepel járnak elől. Keresi és kéri Istentől a katekhézis munkájának gyülekezeti imádkozó hátterét.

A solti egyházmegye vallásoktatási előadója Balogh Lajos szomorúan állapítja meg az egyházmegyei református gyermeksereg évről évre való fogyását. Ez évben a fogyás 39. 62 vallásoktató 114 iskolában 4850 tanulót (2468 fiú és 2382 leány) tanított. A katekhézist végzők között még római katolikus tanítók is voltak. Mint mindenütt a tankönyvek körül itt is nagy zőrzavar uralkodott. A hatóságok részéről készséget és segítséget kapott a munka. Jelentésében most is fájó pont a tanyán folyó vallástanítási munka. Sok nem lelkész önfeláldozó hívő támogatását szeretné ezen a téren látni. Örül az új tantervnek, várja a jó és olcsó új tankönyveket, amelyekben nagy segítséget remél vallástanítónk megújhodására. Személyi változások is történtek. Dr. Fábián László solti vallásoktató lelkész csátaljai helyetteslelkész lett, utódja Szintay István. Végh Sándor szabadszállási vallásoktató lelkész foktői lelkipásztor lett, utódja Gyarmathy László. Szőke József fülöpszállási vallásoktató lelkész meghalt, utódja Biczó Károly. Kunszentmiklós új tanyai vallásoktató lelkészi állást szervezett és azt Kurányi Árpáddal töltötte be.

A tolnai egyházmegye szakelőadója Cseh Benő lelkipásztor. A jelentések hiányosságai miatt az egyházmegye egész munkájáról nincs áttekintése. Sürgősnek véli a katekhetikai ellenőrzés és felügyelet megújulását, amire jó alkalomnak látja az iskolák államosításával bekövetkezett új helyzetet. A vallásoktatás anyagának különfélesége és rendkívüli változatossága még az edzett egyházmegyei szakelőadónak is feltőnik. Hála Istennek, hogy az új tantervvel megszőnik ez a zőrzavar. Körülbelül csak az egyházmegye felerészében tudták ellátni a lelkiismeretes szakfelügyeletet, másik felében ilyen csak szórványosan volt. A lelkipásztorok vallástanítói munkájáról sok dicsérő szava van. A telepes gyülekezetek nagy szomjúsággal várják a lelki táplálékot, anyagilag sok közöttük a szegény, a közöttük való munka igaz keresztyén szeretetet kíván. Egy lelkiismeretlen pásztorról is megemlékezik (Fáczánkert) ügye az egyházmegye kezében van.

A vértesaljai egyházmegye vallásoktatási jelentése 37 katekhéta munkájáról adott számot. Heti 230 órában 107 iskolában 1989 (938 fiú és 1006 leány) növendéket tanítottak. A jelentés szerint a szakfelügyelők mindenkit meglátogattak. Látogatásuk eredményeként megállapítja, hogy óriási különbség van eredményesség szempontjából a belterületi és külterületi iskolák között. Míg a belterületi iskolákban az előírt anyagot nagy általánosságban elvégezték, addig a periferiákon több helyen igen gyarló az eredmény. A jelentés a felelősséget ezért kénytelen a katekhétákra hárítani. "Lehetetlen, hogy legyen lelkipásztor, aki egész évben egyetlen hittanórát sem tart szórványában vagy fiókegyházában. Sajnos erre is van példa." Haladási napló kevés van, az éneklésre úgy látszik nagyobb gondot kell fordítani. A jelentés részletesen foglalkozik minden gyülekezet katekhézisével. A többi egyházmegye véleményével egyezően a katekhézis felügyeletének átszervezését szorgalmazza.

II. Megkísérlem ezek után azt a lelkiséget és problémakört összefoglalni, ami egyházkerületünk katekhetikai munkáját jellemzi.

1) A vallásoktatási előadók jelentései csaknem kivétel nélkül úgy látják, hogy az államosítás nagy tényével az egész egyházi életünk gyújtópontjába katekhetikai munkánk került. Az egyház veteményes kertjébe anyaszentegyházunk számára most már csak egy kapu vezet: a vallástanítás. Ez az oka annak, hogy minden szakmabeli elfogultság nélkül állíthatjuk, hogy ma erre a kérdésre kell lelki munkájának zömét fordítani anyaszentegyházunknak. A legkisebb óraszámmal működő és legsivárabbnak látszó

poszton álló vallásoktatónak éppen úgy, mint a nagy gyülekezetek pásztorainak semmiféle fáradság ne legyen sok, csakhogy ezen a lelki őrhelyen a mi Urunkhoz való hőséggel megállhassunk.

2) Egész természetes tehát, hogy a jelentések anyaszentegyházunk vallástanításának, vagy helyesebben egész gyermek és ifjúság lelki munkájának inkább a jövendőjével foglalkoznak, mint a múltjával. Szinte benne reszket a levegőben egy céljában, didaktikájában és szervezetében, valamint az azt végző személyekben megújulni akaró katekhézisnek a villanyárama. A vajúdás idején legtermészetesebb dolog a következő órák várása. Mindenkinek van jó tanácsa, új terve, szép elgondolása és bizakodó reménysége. Ezekre a megszívlelendő gyakorlati szándékokra jelentésemben nem térek ki, mert egy külön tárgykörben a főtiszteletű egyházkerületnek lesz alkalma ezekkel külön is foglalkozni.

3) Akik maguk is emésztődnek a katekhézis hétköznapi munkájában, világosan látják, hogy elsősorban mennyire megújult emberek szükségesek. Ezt a személyi lelki megújulást semmiféle szabályrendelet, felügyelet, vagy számonkérés nem pótolhatja. Ma nemcsak azok rabolják meg Krisztus anyaszentegyházát, akik nevelőmunkájukat lelkiismeretlenül elhanyagolják és a rájuk bízott ifjúsághoz nem Isten üzenetét tolmácsolják, hanem azok is, akik a katekhézis tanárává szegényítik és a Lélek tüze nélkül robotos hétköznapiságban vergődnek.

4) Pedig a katekhéták között sok vergődő, magányos magárahagyott, elárvult lélek robotol. Ezekről a szorgalmasan és lélekszerint látogató szakfelügyelők csendes naplói beszélnek. Ezért sürgeti négy egyházmegye jelentése is a gyülekezeti vallásoktatási bizottság megalakítását és ezért kívánják mindenfelől egy egyházmegyei gazdának munkabeállítását, mert ez a szétszórt nyáj pásztor után vágyik. Elképzelhetetlen egy olyan pogány missziói munka, amelyiknek az itthoni keresztyén gyülekezetek közösségeiben nincsen komoly, hívő, imádkozó segítőcsapata. Ma egyetlen keresztyén munkásnak sem szabad azt éreznie, hogy az általa végzett feladatok között magárahagyatva és egyedül harcol. A katekhézis gyülekezetszerősége nem csak azt jelenti, hogy katekhéta és katekhézis a gyülekezetépítés szolgálatában áll, hanem azt is, hogy a katekhéta és munkája megett látható és érezhető módon felsorakozik az egész gyülekezet buzgó segítsége és imádsága. A katekhézis munkájának és felügyeletének újraszervezése ennek a lelki közösségnek kialakítását nem tévesztheti szem előtt.

5) A fáradt katekhétánál csak egy magárahagyatottabb lélek van eben a nagy munkarendszerben: a tanyasi és szórványbeli gyarmat. A kecskeméti, solti és vértesaljai jelentések ezévben is sok keserőséggel és sokszor teljes tehetetlenséggel emlékeznek meg róluk. A kecskeméti jelentésből idézem: " a vallásoktatónak nincs fizikai ideje 20-30 perces időben lehetetlen 1-7 osztályt tanítani. Nem is szorítkozhat másra mint vasárnapi iskolaszerő gyermek bibliaórára. Ismeretet alig tudnak felmutatni t.i. a gyermekek. Énektudás nagyon kevés. Voltak olyanok akik más tanyai iskolából jöttek félévkor vagy évközben és harmadikos létükre a Miatyánkot sem tudták. Megkérdeztem 71 tanyasi tanítványomat a templombajárás felöl s kiderült, hogy közülük csak 39 volt életében templomban, ezek közül is 5 katolikus édesanyjával katolikus templomban." Bármilyen fontos és közérdekő ez a kérdés, nem rabolom az egyházkerület közgyűlés idejét vele, mert a tárgysorozat más pontjában bővebben előkerül.

6) Bár az iskolák államosítása elsősorban lelki kérdés anyaszentegyházunk számára, maga az élet mégis adminisztratív problémát csinál belőle. Kivétel nélkül minden egyházmegyében feleslegessé vált a népiskolai és általános iskolai felügyelet. Viszont a nem református iskolákban végzett vallástanítás ellenőrzésének munkája tetemesen meggyarapodott. Az új szervezeti szabályzatban sok bölcsességgel és szeretettel kell az egyik helyen felszabadult erőket a másik oldalon felmerült munkatöbbletnél felhasználni.

7) Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Ezek a sokszor szomorú jelenségek, személyi vívódások, vagy az ügyért való gyötrődések akármilyen kiforratlan formában jelentkeznek is - a világért nem szabad hogy szomorú vagy meg nem értő visszhangot váltsanak ki. Az élet örvendetes jelenségei ezek. Nem az az örvendetes, hogy megvannak, bár abban is Isten kegyelmének sok ígérete látszik, hanem az, hogy hangosan vagy szerényen, de szóvátétetnek. Katekhetikai munkánk megújhodás előtt áll. Áldjuk Istent, hogy ebben a nagy forrongásban a jelentések hangja nem az, hogy "ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem", hanem ez: "egyet cselekszem, azokat, amelyek a hátam megett vannak elfelejtvén, azoknak pedig, amelyek előttem vannak, nékik dőlvén, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnan felülről való elhívása jutalmára."

Tisztelettel kérem jelentésem tudomásulvételét.

(H) Határozati javaslat.

1) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést a tanügyi bizottság javaslatára elfogadja és az

egyetemes konvent elé terjeszti.

2) Az egyházkerületi közgyűlés a halottakat siratja, emléküket kegyelettel őrzi, a nyugalombavonultaknak istenáldotta, békés pihenést kíván, az újonnan munkábaállókat pedig testvéri segítségéről biztosítja.

3) Örömmel látja az egyházkerületi közgyűlés a katekhézis széles területein jelentkező lelki megújulás nyomait. Tudatában van annak, hogy az Isten szent Lelkének munkája. Hálás az örökkévaló Istennek minden jelért, ami az új nemzedék hitét. Istennek való engedelmességét mutatja, Óvva kéri azokat a munkásokat, akik ezen a területen Istentől megbízást kaptak, hogy a Lelket meg ne oltsák, sőt inkább annak még bőségesebb kitöltéséért könyörögjenek.

4) Az egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy gyermekeink bibliával és énekeskönyvvel való ellátása esztendőről esztendőre javul. Ezt a kérdést állandóan napirenden kívánja tartani. De tudatában van annak is, hogy mennyi minden múlik azon, ha növendékeinek mindenike kezében nincs ott a jól megírt tankönyv is. Ezért tisztelettel kéri az egyetemes konventet (zsinati tanácsát), hogy a kiadandó új tankönyvek árát a lehető legalacsonyabb összegben állapítsa meg, mert csak így remélhető, hogy minden református tanuló számára megvásárolható lesz.

5) Kifejezést az az egyházkerületi közgyűlés elégedetlenségének a jelentés statisztikai adatainak hiányosságai miatt. Az adatokat be nem küldött egyházmegyéket utasítja a hiányok sürgős pótlására és felhívja az előadót, hogy azok birtokában az összesített kimutatási táblázatokat jelentéséhez csatolja.

6) Végül az egyházkerületi közgyűlés szívből hálát ad Istennek, hogy a katekhézis a magyar református egyház érdeklődésének a középpontjába került. Kéri kegyelmes és irgalma Istent a két világháborút keresztülélt mai nemzedék buzgó esdeklésével, hogy használja fel a katekhézis munkáját is anyaszentegyháza megújítására, hogy a most felnövő nemzedék hívőbb és boldogabb lehessen, mint ez a sok lelki nyomorúságban és hitetlenségben küszködő mai generáció.

54. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése 1947. október 8-án tartott ülésén 17/1947. szám alatt foglalkozott a "vallástanítási vizsgálatra szolgáló jegyzőkönyv" reformjával, munkálatainak eredményét tárgyalta az egyházkerület 1947. évi őszi közgyűlése és az összes egyházmegyék véleményének kikérését határozta el. A felsőbaranyai, külsősomogyi, solti, tolnai és vértesaljai egyházmegyéktől érkezett hozzászólás, illetőleg vélemény. Egybefoglalva valamennyien körültekintő, alapos munkának vélik az új jegyzőkönyvi tervezetet, de túl soknak tartják minden részletre kiterjedő kérdéseket, mellőzendőnek vélik a csaknem megfelelhetetlen vagy nehezen megfelelhető pontokat. Kivel egész vallástanítási rendszerünk átalakulás előtt áll és a konventi szakelőadó november 27-re ilyen irányú egységes előmunkálatok megindítására a kerületi vallástanítási szakelőadókat értekezletre összehívta, nem volna célszerő részletkérdésekben való határozathozatallal a munka egységét veszélyeztetni.

(H) Az Egyházkerületi Közgyűlés örömmel üdvözli a vallástanítási munkákkal kapcsolatos átrendeződések megindulását és a vallástanítási vizsgálatra szolgáló jegyzőkönyv ügyét azzal a kéréssel terjeszti a konventhez, hogy illessze bele ezekbe a munkálatokba.

55. jkvsz

A magyarországi református egyház egyetemes konventje 1948. április 26-28-án 91 pont alatt tárgyalta és elfogadta a református vallástanítási tantervet és utasítást az általános iskolák számára. A tanterv magában foglalja az énektanításra vonatkozó tantervet és utasítást is. Első olyan tanterve az egyházunknak, amelyhez a katekhéták és lelkipásztorok az egész országra kiterjedő széles köre nyilvánított előzetes véleményt. Részletesen és alaposan megtárgyalta a kerülete kiküldötteiből alakult konventi szakbizottság, míg végül az egyetemes konvent hivatkozott ülésén jóváhagyta. A tantervet és utasítást ezen a helyen ismertetni nem szükséges, hiszen az kinyomtatva minden katekhétának és érdeklődőnek kezében van. A megírandó tankönyvekre az egyetemes konvent pályázatot hirdetett 1948. december 31-ei határidővel. Életbelépését az 1949-50. tanévre rendelte el. A konventi vallástanítási szakelőadó a további munkálatok elvégzésére a négy egyházkerület szakelőadóit folyó évi november 27-re értekezletre hívta össze, ennek az értekezletnek a feladata a katekhézishez szükséges vezérkönyv megíratásának munkáit elindítani és figyelemmel kísérni, katekhetikai szemináriumokat létesíteni, egyszóval azon lenni, hogy az új tanterv és utasítás a kathekézis gyakorlatában betölthesse kívánatos hivatását. Ugyanezen értekezleten hivatott arra is, hogy a most már nagyon sürgőssé vált gimnáziumi

vallástanítási tanterv és utasításra vonatkozó eddigi javaslatokat összesítse, a konventi szakbizottság elé terjessze és végleges elkészítését munkálja.

(H) Az Egyházkerületi Közgyűlés örömmel és Isten iránti hálával veszi tudomásul az új általános iskola vallástanítási tanterv és utasításának elkészültét és a tovább folyó munkálatokhoz Isten Szent Lelkének világosságát és bölcsességét kéri.

56. jkvsz

A Dunamelléki Egyházkerület 1947. őszi közgyűlése a nem református iskolákban folyó vallástanítási jelentéssel kapcsolatban 160 szám alatt részletesen foglalkozott a tanyai vallástanítás nehézségeivel és hiányaival. A határozat értelmében a püspök úr 900-1948. március 4. szám alatt felhívja az érdekelt egyházmegyéket, hogy ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozzanak és egy összehívandó ankét számára a probléma alapos ismeretében megoldási tervezetet terjesszenek elő. A jelentések 1948. március 30-ig az esperesi hivataloktól megérkeztek. A kecskeméti, felsőbaranyai és tolnai egyházmegye nem küldött jelentést. Ezek szerint a tanyai gyermek és ifjúsági lelki munka csak a solti és a vértesaljai egyházmegyék számára megoldatlan, de más jelentésből nyilvánvaló, hogy kecskeméti is küzd vele.

A jelentések összegezéséből kitűnik, hogy a tanyai vallástanítás ügye szorosan összefügg az ott folyó általános lelki munkákkal. Az is nyilvánvalóvá válik, hogy a kérdés megoldásához az egyházkerület, sőt az egyetemes református egyházunk különböző erőinek összefogására van szükség. Kívánatos, hogy a környéken levő gyülekezetek ifjúsági munkák nőszövetségek férfiak bibliaköre, általában a gyülekezetek élő közösségei minél gyakrabban igyekszenek felkeresni a tanyai magányosságban élő reformátusokat. Az iratmissziónak különös jelentősége van: bibliák vagy bibliai részeket, traktátusokat, építő evangéliumi lapokat (több helyen kifejezetten a Református Híradót sürgetik) nem utolsó sorban a megjelenendő új általános iskolai hittan könyveket minél nagyobb számban kell a tanyákban élő református testvéreinknek rendelkezésére bocsátani. Megbecsülhetetlen szolgálatot tenne ezen a téren, ha egy-egy erre alkalmas missziói lelkész, vagy Istentől ilyen ajándékot nyert segédlelkész egy-egy hónapra valamelyik tanyaközpontban letelepednék, ott naponként Isten Igéje köré összegyűjtené a gyermekeket és felnőtteket, a környező tanyákat meglátogatná és különös gonddal kiválogatna olyan férfiakat, akiket bőven ellátva traktátusokkal és keresztyén iratokkal a munka továbbfolytatására ösztönözne és eljövetele után is levelezés útján állandóan tovább segítene.

(H)1) Az Egyházkerületi Közgyűlés hordozni kívánja Isten előtt a tanyai lelki munkákért a felelősséget, örömmel veszi tudomásul, hogy a továbbvivő lépések ezen a téren megtörténtek és az ott folyó vallástanítási feladatokat az általános tanyai lelkigondozással szorosan összefüggő feladatnak látja.

2) Megbízza a püspöki hivatalt, hogy az Egyházkerületi Közgyűlés jelentés alapján összefoglaló módon tájékoztassa az érdekelt egyházmegyék elnökségét és hívja fel őket, hogy a maguk hatáskörében Isten iránti nagy felelősséggel kezdeményezzék azok a szükségesnek ítélt lépéseket, amelyek a tanyákat és a gyülekezeteket minél szorosabb lelki kapcsolatba hozzák egymással.

3) A kerületi közgyűlés felkéri az elnökséget, hogy az egyetemes konvent illetékes tényezőivel folytasson megbeszéléseket a missziói lelkészek olyan munkabeosztásáról, amely lehetővé teszi, hogy még a tél folyamán a tanyavilág gondosan kiválogatott részeiben egy-egy hónapra egy-egy missziói lelkész vagy erre alkalmas lelkülető segédlelkész küldessék, aki naponkénti látogatások, bibliakörök és evangélizáció útján úgy elindíthassa a tanyai evangéliumi munkát, hogy távozása után alkalmas ottlakó református hívő emberre bizattassék a további feladat.

57. jkvsz

Az Egyházkerületben az 1947-48. tanévben a beérkezett jelentések szerint vallásoktatói, tanítói, tanítónői és óvónői képesítő vizsgálatot tettek: (14 iskolában, 85 jelölt).

A bajai Miasszonyunk tanítónőképzőintézetben Szőcs Judit és Pánczél Julianna jeles eredménnyel, a bajai állami tanítónőképzőintézetben Fóris József, Illés János és Varga Nándor jeles eredménnyel. Vizsgaelnök volt Paczolay István gimnáziumi vallástanár,

a budapesti állami Brunswick Teréz intézet dolgozók óvónőképzőjében Apostol Aranka, Bódis Eszter, Somogyi Erzsébet, Sólyom Erzsébet és Tálas Ilona jeles eredménnyel, Sodnár Ödönné jó eredménnyel, vizsgaelnök volt Szabó Károly vallástanár,

a budapesti II. ker. állami leánylíceum és tanítónőképzőintézetben Borbély Etelka, Burás Gizella, Gálfi Márta, Hajas Irén, Kiss Márta, Madaras Zsuzsánna, Sallay Eszter, Szepesi Margit, Széphegyi Jolán,

Vörösmarti Mária jeles eredménnyel, vizsgaelnök Haypál Béla lelkipásztor,

a budapesti VII. ker. állami tanítóképzőintézetben Baktai Mária, Balázs Edit, Balogh Magdolna, Barabás Irén, Bányai Mária, Csóka Ferencné, Kiss Zsuzsanna, Kovács Erzsébet, Kovács Ilona, Nagy Irén, Patay Irma, Répássy Vilma, Schwartner Erzsébet, Somogyi Erzsébet, Sütő Etelka, Szabadfi Márta, Szakmáry Magdolna, Szekeres Éva, Tarcsy Gizella jeles eredménnyel, vizsgaelnök Szőke Imre lelkipásztor,

a budapesti VII. állami dolgozók tanítóképzőjében Györe Béla Jászai Júlia, Kulla Gézáné sz. Barkai Júlia, Szabadfi Margit jeles és Bajó Piroska, Gács Béla jó eredménnyel, vizsgaelnök Szabó Károly vallástanár,

A budapesti XII. ker. Kiss János altábornagy u. 40. szám alatti állami tanítóképzőintézet dolgozók tagozatában Ádám Jenő, Farkas János, Kárki János, Mile Irma, Pál Zsuzsánna, Szőcs Ilona és Tátray Kálmánné jeles eredménnyel, vizsgaelnök dr. Incze Gábor ref. lelkész volt,

a budapesti r.kat. Szalvator nőnevelő intézetben Kiss Margit és Szepes Margit jeles eredménnyel, vizsgaelnök Draskóczy László lelkipásztor,

a budapesti róm. kat. Szent Lujza óvónőképzőintézetben Bosnyák Judit és Koppányi Éva jeles eredménnyel, vizsgaelnök Fazekas Lajos vallásoktató lelkész,

a budapesti Szent Orsolya zárda r.kat. tanítónő intézetben Fábrisz Éva, Molnár Ella, Pallay Adél és Pallay Lenke jeles eredménnyel, vizsgaelnök Haypál Béla ref. lelkipásztor,

a cinkotai állami tanítónőképző intézetben Bede Irén, Földesi Eszter, Révkomáromi Magda és Taba Irén jeles, Ablonczy Lászlóné sz. Prókay Renáta Edit és Murinyi Jolán jó képesítéssel, vizsgaelnök Hörömpő Dezső ref. lelkipásztor, ugyanezen intézetben évközben képesítő vizsgát tett dr. Szakáll Kornélné sz. Szontágh Mária jó eredménnyel, vizsgaelnök ugyanaz,

a kalocsai érseki római katolikus tanítónőképző intézetben Fördős Sarolta, Tumpek Mária, Kun Mátyás, Czene Ibolya és Kopasz Margit jeles eredménnyel, vizsgaelnök Végh Sándor lelkipásztor,

a kiskunfélegyházai állami tanítóképzőintézetben Sebesi László és Veszprémi László jelesen, Debreceni László jól és Máthé László egyszerűen képesíttetett, vizsgaelnök Göde Lajos ref. lelkipásztor,

a pécsi róm. kat. tanítóképzőintézetben Bokros László, Cvenits Sándor, Fodor Blanka, Horváth Rózsa, Sándor Lujza, Schreier Veronika és Váry Éva jeles eredménnyel, vizsgaelnök Nyáry Pál tb esperes.

(H) Az Egyházkerületi Közgyűlés tudomásul veszi a jelentést, a vizsgázók életére és munkáira Isten Szent Lelkének gazdag áldását kéri. A jelentést az egyetemes konventhez felterjeszt.

58. jkvsz

A zsinati és konventi elnökségi tanács 1948. július 2-3. napjain tartott ülésén 22. szám alatt foglalkozott a vallásoktatás terén egyházunkra váró új feladatokkal. Határozatában felkéri az egyházkerületi elnökségeket, hogy a hitoktatás megszervezésére és ellenőrzésére vonatkozó, az új helyzetnek megfelelő javaslataikat mielőbb készítsék el és terjesszék a konvent, illetve a zsinat elé. Felkéri továbbá a zsinati és konventi elnökséget, hogy az egyetemes konventnek a tanügyi előadói állás megszervezésénél és betöltésénél hívja fel külön figyelmét a vallástanítási ügyek egységes irányításához főződő érdekekre.

A zsinati és konventi elnökség ezen határozatát az egyházkerület 2759/1948. számú püspöki iratában azzal küldötte meg a kilenc egyházmegye esperesének, hogy szíveskedjenek az egyházmegye részéről a javaslatot sürgősen elkészíttetni és azt szeptember hó 15-ig az egyházkerületre felterjeszteni.

Nyolc egyházmegye részletesen vagy kevésbé részletesen foglalkozott az üggyel és állásfoglalásukat az alábbiakban vagyok bátor előterjeszteni:

1) Az egyházmegyék állásfoglalásából az az egyöntető vélemény alakult ki, hogy vallásoktatásunk egész szervezete megújulásra szorul. Mostani rendtartásunk abból a nézőpontból indult el, amit az egyház magáról a vallásoktatásról is vallott. Vallástanításunk olyan kultúrjavak hordozója, amelyek erkölcsi értékben, humanitásban az emberiség nagy közösségének döntő tényezői közé tartoznak.

Hálával kell megemlékeznünk arról, hogy ez a szervezet a maga hivatásának megfelelően nagyon precíz, hibátlan és széleslátókörű volt. Hálásan kell megemlékeznünk arról is, hogy ez a keret sok emberi gyarlóságtól akadályoztatva ugyan, Isten kezében mégis alkalmas eszköz volt arra, hogy kegyelmes céljait számára felhasználja. Ezer és ezer gyermekhez és ifjúhoz ezen a kereten keresztül értek el a konferenciai meghívók az evangéliumi egyesületek munkaközösségei, a csendes napokon és magukon a

hittanórákon keresztül hallották meg az Isten hívő szavát. Az ébredő élet azonban lassan feszegetni kezdi ezeket a kereteket.

2) Egész magyar református egyházunk vallásos nevelés kérdéseinek rendszerének és módszereinek óriási átalakulása előtt állunk. Gyakorlatilag régen kinőtt már anyaszentegyházunk ezen munkája a kultúrprotestatizmus elvi meggyőződéséből, most már gyakorlatilag is az új élet követelményeihez kell szervezetünket és módszereinket szabni. Akár Barth Károly meghatározását használjuk a vallásos nevelés céljának megjelölésére "a vallástanítás a gyülekezeti igehirdetés megértésére való előkészítő tevékenység", akár Farkas Ignác az új általános iskolai vallástanítási tanterv és utasításban közölt célkitőzését mondjuk "az új irányító szempont: a katekhézis gyülekezetszerzősége" - mindkét esetben ugyanazt hangsúlyozzuk, katekhézisünket Isten igéjének szempontjai alá kell helyeznünk.

Nagyon buzgón kell kérnünk Istent, hogy adja meg Szent Lelke világosságát és határozott, félreérthetetlen tanácsát, nehogy ebben a döntő kérdésben emberi szempontok szerint igazodva elvétsük az utat.

3) A jelentések néhol határozottan, másutt szellemükben, de csaknem kivétel nélkül azt állapítják meg, hogy a keresztyén nevelés, katekhézis elsősorban személyi kérdés és akármilyen szervezet mellett is a munka eredményessége emberileg azon fordul meg, vannak-e Isten szuverén uralma alá helyezett munkások ezen a területen is. A kérdésben az egész egyházkerület összességére háramló legnagyobb feladat, hogy kérjétek az aratásnak Urát, adjon munkásokat az ő aratásába. Általánosan megállapítható a jelentéseknek ez az állásfoglalása is, hogy a keresztyén nevelés, katekhézis gyülekezeti feladat.

Ebből több dolog következik:

a) A gyülekezet gyermek és ifjúsági munkáit iskolai vallástanítását, bibliaköreit és egyéb építő tevékenységét nem kívánatos kétfelé törni. Nem kívánatos az, hogy a gyülekezet életétől független önálló iskolai vallástanítás, bibliakörök, vasárnapi iskolák, stb. legyenek egyfelől, másfelől a gyülekezetnek ugyanilyen munkái folyjanak egymás mellett párhuzamosan.

b) Következik az az állásfoglalás is, amit legélesebben a kecskeméti egyházmegye vallásoktatói szakelőadója dr. Czakó Jenő fogalmaz meg legélesebben, de nyomati a többi egyházmegyék javaslataiban is fellelhetők: lelkipásztor sem lehet kétféle. A gyülekezeti lelkipásztor és a vallásoktató lelkész egymás munkáját és területeit szakadatlanul érintik. Évtizedes visszavonások, keserőségek, aránytalan munkamegosztás stb. származnak ebből a kettősségből.

c) Ha ezt a kettősséget egyházunk törvényhozása és gyakorlata megszüntetni kívánja és az ifjúsági és gyermek keresztyén nevelőmunkákat gyülekezetileg egységesíteni akarja, akkor szükség van minden gyülekezetben egy olyan bizottságra, munkaközösségre, testületre, amelyik a presbitériumnak való teljes felelősség mellett ezt a gyülekezeti munkát figyelemmel kíséri, abban tanácsot ad, bibliaköröket szervez, bibliai iskolát hoz létre a tanyai gondozás különösen gyermekek között végzi és inspirálja, szükség esetén még vallástanítói munkát is véges arra a különlegesen felkészített tagjai által, egyszóval a gyermek és ifjúsági munkák gondját és felelősségét Isten előtt buzgón hordozva, annak végzésére is keresztyén szeretettel és testvéri megértéssel figyelmes.

d) A gyülekezeteknek ez a nevelő munkája az egységbefogás és buzgó felügyelet szempontjából igényel egy egyházmegyei kurátort, gazdát, szakfelügyelőt, tanügyi előadót (a név majd kialakul), aki lelkipásztori képesítéső lelkileg erre a nagyfontosságú munkára friss és alkalmas legyen, indításokat, inspirációt, személyes lelki gondozást képes legyen nyújtani, alkalmas legyen az intésre, feddésre és megjobbításra, szellemileg és didaktikailag erre felkészült legyen és a kívőlvalóktól is jóbizonysága legyen. Kívánatos, hogy a vallástanításban is jártassága legyen.

e) Ennek a munkának minden idegszála az egyházkerület megfelelő szervein keresztül vagy anélkül a konvent vagy zsinati tanács nevelésügyi megbízottjának vagy vallástanítási előadójának kezéhez fusson össze. Az ő feladata legyen az irányítás és a különböző tervek és munkák egybehangolása. Ezért kívánatos, hogy vagy a konventi (zsinati tanácsi) tanügyi előadó, vagy a külön erre a célra megbízott vallástanítási előadó erre felkészült és alkalmas ember legyen.

5) Mindezekből most már a következő teendők folynának.

Tartassanak olyan egyházmegyei értekezletet az összes lelkészjellegő tagjai számára, amelyeken az ifjúsági és gyermek vallásos nevelésének új útjairól, az erre való lelki felkészülésről és didaktikai módszerekről hangozzanak el előadások és folyjanak megbeszélések.

Megalakítandó az említett gyülekezeti bizottságok, testületek.

Megbízandó a munka megszervezésével és inspirálásával megbízott erre alkalmas egyházmegyei gazda.

Végül megbízandó a konventi (zsinati bizottság) előadó, aki a munkákat egybefogja és irányítja.

Mindezeken a munkákon és személyeken keresztül az egyetemes zsinat felé induljon el egy olyan tanácsadás, javaslattétel, ösztönzés, amelyik hivatva legyen annak a tervezetnek elkészítésére, amely megszőnteti egyházi szervezetünkhöz a gyermek és ifjúsági munkák kettősségét és ezt egységes módon rendezi.

(H) 1. Az Egyházkerületi Közgyűlés hálával emlékezik meg arról, hogy eleink olyan logikus, világos szervezetét készítették el a magyar református egyház vallásoktatási munkájának, amelyikben Isten Szent Lelke a maga nagy ébresztő munkáját véghezvitte és amelyet nyilvánvalóan felhasznált kegyelmes céljait számára.

2. Az Egyházkerületi Közgyűlés a nyilvánvaló jelek láttára alázatosan állapítja meg, Isten Szent Lelke ezeket a kereteket szétfeszegette és tudatában van annak, hogy az ifjúság és gyermeknevelő munkában mélyreható nagy átalakulásokat kell végrehajtani. Arra kéri Istent adjon megfelelő embereket és lelke által bölcsessége ennek a nagy feladatnak megvalósításához.

3. Az Egyházkerületi Közgyűlés hangsúlyozza, hogy a vallásos nevelés a keresztyén gyülekezet feladata és ezért annak gyülekezetszerőnek kell lennie. Kívánatosnak tartja - mert ezt az egyház lényegéből szükségszerőnek következőnek látja - a vallásoktató és gyülekezeti lelkipásztor közötti különbség megszőntetését. Tisztelettel kéri az egyetemes konventet, ill. zsinati tanácsot, hogy ennek a nagy átalakulási munkálatnak kérdését mielőbb tőzze napirendre.

4. Egyházkerületi közgyűlés megbízza a kerületi vallásoktatási előadót, hogy szervezze meg az ifjúsági vallásos nevelés új útjait szemelőtt tartó és lelki felkészülést nyújtó egyházmegyei értekezleteket. Legyenek ezek előkészítői és elindítói a gyülekezeti vallásos nevelői munkák új megszervezésének.

59. jkvsz

Előterjesztetik a kerület volt református gimnáziumi vallástanároknak 1948. október 29-én és 30-án Budapesten tartott értekezletének jelentése. (Lásd melléklet.)

(H) Egyházkerületi Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és azt az abban foglaltakra vonatkozó további eljárás folyamatbatétele végett teljes egészében az egyetemes konventhez ill. zsinati tanácshoz, azzal, hogy az e tárgyban f. hó 27-re összehívott kerületi vallásoktatási előadás értekezletének bocsássa rendelkezésére.

60. jkvsz

Lelkészi főjegyző bejelenti, hogy az újonnan megválasztott lelkészek, akiknek felszentelését közgyűlésünk folyó hó 25-én elrendelte, a tegnapi napon felszentelésre megjelentek, a hivatali esküt letették és lelkészi szolgálatra egyházi törvényeink értelmében felszenteltettek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, a felszentelt lelkészeket szolgálatuk gyakorlására végleg kibocsátja, életükre és munkájukra Isten Szent Lelkének áldását kéri.

61. jkvsz

A dunamelléki egyházkerület püspöke Farkas József egyházkerületi missziói lelkésznek 1948. évi február hó 1-jétől egy esztendőre fizetésnélküli szabadságot engedélyezett az egyházkerületi közgyűlés utólagos jóváhagyásától feltételezetten. A szabadság engedélyezésének oka az volt, hogy a Budapest-Kálvin-téri egyházközség VII. kerületi egyházrészéből fiókegyházat szervezett és azt kérte, hogy ennek az egyházközség megszervezésének munkájára Farkas József jelöltessék ki.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi elnökség határozatát jóváhagyja.

62. jkvsz

Szabó Balázs, egyházkerületi ifjúsági megbízott, ezen tisztségéről az egyházkerület püspökéhez intézett levélben lemondott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a lemondást tudomásul veszi, Szabó Balázs lelkipásztornak e tisztségében kifejtett buzgó és hőséges szolgálataiért köszönetét fejezi ki.

63. jkvsz

Missziói jelentés

Előterjesztette: Farkas József egyházkerületi missziói lelkész.

Első szavunk legyen a hálaadás szava: ebben az esztendőben is kegyelmes volt hozzánk a mi Urunk. Nem a mi hőségünkért jutalmazott meg gazdagon lelki áldásokkal, hanem az Ő nagy könyörületességéből lett az, hogy megtekinthette egyházunk és népünk elesett állapotát s a kárhoztatás ítélete helyett a megújulás a megelevenedés lelkét adta közénk. Áldassék ezért az Ő háromszor szent neve.

Több egyházmegyei missziói jelentés szinte ujjongó hangon emlékezik meg az ébredésnek közöttünk tapasztalt csodáiról. "Gyülekezeteinkben egyre nyilvánvalóbban munkálkodik a Szentlélek ereje és megújító hatalma - olvassuk a solti egyházmegye missziói jelentésében, - emberek térnek meg, gyülekezetek mozdulnak el a tehetetlenség holtpontjáról. Itt a vasárnapi iskolai munka folyik csodálatosan, ott az asszonylelkekben forr valami titok, másutt leányszívek süketülnek meg a világ zajára és nyílnak meg Isten üzenete előtt. Egyházunk olyan most, mint tavasszal a határ. A gőzölgő, álomból ébredező földeken szántóvető igák járnak, dolgoznak mindenfelé, tele kézzel szórják a magot bizakodó emberek."

Isten rajtunk gyakorolt kegyelme őszinteségre kötelez. Ha elfogulatlan szemmel nézzük a mai magyar ébredés állapotát meg kell látnunk azt, hogy a mi egyházkerületünk az ébredés ütemében jelentősen lemaradt több más egyházkerület mögött. Természetesen nincs olyan precíziós mőszerünk, amellyel ezt egész pontosan lemérhetnénk, de az országos szolgálatban álló tárgyilagos missziói munkásoknak meglehetősen egyező látása ez. Jól tudjuk, hogy az ébredésnek Ura a Szentháromság Úristen és mi nem perelhetünk vele azért, hogy miért éppen az ország északi vagy keleti részében lobbantotta magasra az ébredés tüzét és miért nem az ország szívében a mi kerületünkben. Isten szuverén módon dönt, a mi dolgunk az, hogy alázatosan tudomásul vegyük az Ő döntését. De ez nem jelenti azt, hogy nem szabad elgondolkodnunk a dolgokon és, hogy nem szabad zörgetnünk világosságért. Elvégre mégis csak különös dolog az, hogy a legtöbb karizmatikus lelki-munkás itt él a mi kerületünkben, innen jár szerte az egész országban s a munkája nyomán mindenütt nagyobb megmozdulás támad, mint idehaza minálunk. Túlságosan egyszerő lenne ezt a problémát elintézni azzal, hogy senki nem próféta a maga hazájában. Ha ez így egyszerően igaz volna, akkor is félelmetes volna a mögötte rejlő tényállás, tudniillik az, hogy Isten adott nékünk prófétákat, de mi nem becsüljük meg őket. Meggyőződésem szerint azonban más egyéb is szerepel a háttérben rejtőző okok között. Ilyen például az, hogy évtizedeken át úgy nézte önmagát a dunamelléki kerület, hogy a belmissziói lendülete itt a legnagyobb az egész országban. Büszkék voltunk arra, hogy hitvallásilag, theológiailag, misszióilag messze megelőztük a többieket. Itt az ideje, hogy becsületesen megvalljuk: Isten megalázott bennünket. A magyar reformátusságnak rajtunk kívüleső tájait sokszor emlegettük gúnyosan úgy, hogy vajon Názáretből támadhat-e valami jó dolog, s most az Isten ránkpirít azzal, hogy bizony "Názáretből támasztja a jó dolgot". A "senkik" által szégyeníti meg a "valakiket". Ez a megítéltetésünk akkor fog befejeződni, mikor alázatosan megvalljuk, hogy rászolgáltunk arra az ítéletre.

Az ébredés ütemében való lemaradásunk egy másik okát abban látom, hogy nem érzünk elég felelősséget a dunamelléki kerületért. Igaz ugyan, hogy a gyertya az egész szobát megvilágítja, csak éppen azt a pontot nem, ahová letették, de azért ebből kiindulva mégsem lehet rendszerré tenni azt, hogy a köztünk élő lelki munkások az ország minden részében nagyobb odaadással dolgoznak, mint a saját kerületükben. A kerületi partikularizmusnak sok keserő gyümölcsét kóstolgattuk történelmünk során, de vajon most az ellenkező végletbe kell átcsapnunk és azt kell megtanulnunk hosszú évek keserves tapasztalataiból, hogy a másik véglet: a kerületi felelőtlenség is rossz dolog.

Lemaradásunk egy harmadik okát hadd leplezzem le abban, hogy az egész országban nálunk dúltak a legélesebb egyházpolitikai harcok. Ezekben a harcokban sokféle indulat, tisztátalanság kavarodott fel, s ezekkel nagyon megszomorítottuk az ébredéseket munkáló Szentlélek Úristent. Remélhetőleg most a püspökválasztás után megcsendesednek a kedélyek s az erőinket most már nem valaki ellen, hanem valamilyen magasabbrendő cél érdekében fogjuk belevetni a harcba. Érdekes, hogy a jelentések közül egyetlenegy emlékezik meg az új püspökről és a tőle várható missziói szolgálatokról. Felsőbaranya ezt írja: tiszteletteljes szeretettel üdvözli Bereczky Albert püspök urat és életére, munkásságára, egyházépítő szent szolgálatára Isten gazdag áldását kéri. Az egyházkerületi missziói előadói tisztsége idejében végzett szolgálatában biztosítékot lát, hogy bölcs vezetése alatt az egyház

missziói munkája kiteljesedésének korszakába lép.

Az elmúlt esztendőhöz képest a jelentések terén határozott haladás észlelhető. Még mindig van ugyan olyan egyházmegye, amely a jelentését nem küldte be (Vértesalja), de a beküldött jelentések lelkiismeretes alapossággal és a problémák széleskörű feldolgozásával készültek. Ez viszont azért volt lehetséges, mert a gyülekezetek által beküldött jelentések is előnyösen megváltoztak. Így ír erről a solti missziói jelentés: "Hadd hangsúlyozzam boldogan, hogy a beérkezett missziói jelentések majdnem kivétel nélkül reálisak, a való helyzetnek hű képei, a végzett munkának tárgyilagos lemérői, a tapasztalt hiányosságoknak és hanyagságoknak bűnbánattal való megvallói. Én, aki hosszú évek óta tanulmányozom a gyülekezetek missziói jelentéseit, világosan látom, mint maradnak el ezekből a költői túlzások, az idealizálások, az apró ravaszkodások, amelyeknek az volt a céljuk, hogy elködösítsék híveink nagy lelki sivárságát". Íme tehát: már az ébredezés is gyógyítgat bennünket a missziói hazugságainkból. Milyen nagy öröm lesz tanulmányozni a missziói jelentéseket az igazi, a nagy ébredés idején!

Az új kérdőívek rendszeresítése természetesen nem történhetett zökkenők nélkül. A kecskeméti egyházmegye megállapítja, hogy "hónapokra terjedő zavart és ebből folyó késedelmet okozott" az újítás a jelentések elkészítésénél és beküldésénél. De ha ez a többi egyházmegyéknél is így volt, akkor is azt kell mondanunk, hogy megérte. Az új kérdőívek alapján kétségtelenül sokkal világosabb képet alkothatunk magunknak a gyülekezetek valóságos életéről és missziói szolgálatáról. Az eddigi egyszavas és rendszerint stereotip válaszok, egyszerű számadatok helyett most descriptióra kényszerülnek a lelkipásztorok és így, ha valamelyik rubrikában 8-10 sornyi hely van, az illető munkaág jellemzésére, de a lelkipásztor 2-3 szóval elintézi az egészet, akkor a be nem írt nagy fehér folt magában is descriptiójává lesz a gyülekezet állapotának. Reméljük, hogy az ébredés további lendülete az ilyenféle bajokon is segíteni fog.

Nehéz helyzetben voltak az egyházmegyei missziói előadók, mert nem állott világosan előttük az, hogy hogyan csoportosítsák a jelentések anyagát. Némelyik a régi csoportosítást folytatták az új kérdőívek alapján is, mások pedig megpróbálták az anyagot az új kérdőpontok szerint elrendezni, de nem jutottak ebben a kérdésben egyező látásra. Elgondolható, hogy az ilyen különféle szempontok szerint csoportosított jelentésekből nem volt könnyő összeszedni az egységes kerületi missziói jelentést. Kívánatosnak látom az egyházkerületi missziói bizottság részéről annak a kimondását, hogy az egyházmegyei missziói előadók a továbbiakban szigorúan ragaszkodjanak az új kérdőív kérdéseinek a sorrendjéhez és a tárgyi csoportosításához.

Mielőtt a részletekbe mennénk, még egy problémának a felvetése ide kívánkozik. Bármilyen régóta és bármilyen növekvő lendülettel végezzük is a "missziói szolgálatokat", azért nem takaríthatjuk meg magunknak ezt a fáradságot, hogy alaposabban is tisztázzuk magának a "missziónak" a fogalmát. A kecskeméti jelentés idézi valahonnan ezt a mondatot: "A szorosabb értelemben vett missziói munkák megkülönböztethetők ugyan, de el nem választhatók az élő gyülekezet egyéb tevékenységeitől. Részben munkamódszerré, részben belső dinamikává válnak, amelyek éppen azt célozzák, hogy az egyház minden tevékenységét, mint missziót fogja fel és végezze". Lehet, hogy a mai elesett állapotunk indokolttá teszi ezt a megszövegezést, de nem mondhatunk le arról, hogy ennél tisztábban is meghatározzuk a missziói fogalmát. Ma még nincsenek élő gyülekezeteink s ezért indokolt az, hogy minden gyülekezeti tevékenységet, mint missziót fogjunk fel és végezzük. Átmenetileg, nyomorúságunk theológiai megbélyegzéseként elfogadhatjuk azt, hogy például még amikor úrvacsorát osztunk, akkor is misszionáló jellegő legyen az igehirdetésünk, de világosan kell látnunk, hogy mihelyt lesznek élő gyülekezeteink, mégis csak határozottan kétfelé fog elkülönülni a gyülekezet szolgálata: lesz olyan befelé irányuló szolgálat, amely jellegzetesen pásztori szolgálat lesz és nem a "misszió" adja meg ennek a szolgálatnak a "dinamikáját", hanem a gyülekezetben hatalmasan munkálkodó Szentlélek dynamis-a. És lesz olyan kifelé irányuló, kívülről befele hívogató szolgálat, amely jellegzetesen missziói szolgálat lesz. Ha ma még értelmezhetjük is a missziót úgy, hogy az "munkamódszer", azaz a gyülekezet mindenféle tevékenységében jelentkező belső dinamika, de legalább a jövőre nézve állapítsuk meg azt, hogy igazában nem ez a misszió, hanem a gyülekezet egy bizonyos különleges szolgálata az egyéb különleges szolgálatok mellett!

A magyar református missziói helyzetben új szín az, hogy országos kezdeményezések születtek meg az elmúlt esztendőben. Eddig inkább alulról indultak el a vállalkozások és úgy szélesedtek ki országos üggyé és jól is volt ez így. De amint az ébredés komolyabb arányokat öltött, szükségszerűen jelentkezett az a feladat, hogy a széthullani készülő munka református egyházunkon belül országosan

egységes mederbe tereltessék. A partizánok elvégezték a szolgálatukat, most már a jól megszervezett hadsereg bevetése kellett, hogy elkövetkezzék. Ennek az egységes missziói hadseregnek a megszervezése elkezdődött: 1948. július 14-16-án a sárospataki konferencián megalakult az Országos Missziói Munkaközösség. Amikor az egyetemes konvent ezt az összefogást helyeslőleg vette tudomásul, kifejezte azt a reménységét, hogy "ez a munkaközösség nagyban hozzá fog járulni a gyülekezeti missziói egységes és termékeny kibontakozásához". Ugyanakkor jelentést és előterjesztést kért arra nézve, hogy ez a szabad munkaközösség miképpen kapcsolódik be a Missziói Bizottságon át a konvent felügyeleti hatáskörébe. Itt valóban vannak tisztázni való problémák. Egyfelől nagy érdek az, hogy a misszió munkák szabadon, túladminisztráltságtól, agyonbürokratizálástól meg nem tört lendülettel folyhassanak, gyors döntéseket hozhassanak, a hirtelen felvetődött követelményeknek eleget tehessenek. Másfelől azonban legalább ilyen nagy érdek az is, hogy amit tesznek, azt felelősséggel tegyék, arról számot adjanak, a munka egyéb rokonirányú munkákkal harmóniában, szolgálati és belső eszmei összhangban folyjék. Fontos tehát az is, hogy a szervezet meg ne ülje a munkát, de az is, hogy a munka szét ne porlódjék szervezet hiányában. Ennek a kettős problémának a teljes megoldása még a jövő méhében rejtezik, de annyit más látunk belőle, hogy "mindent országos intézkedést és felügyeletet igénylő ügyben továbbra is az egyetemes konvent az illetékes és a missziói munkaközösség intézőtanácsa a konventi missziói bizottsággal való szoros együttműködés útján és azon át fogja egész szolgálatát az egyházi főhatóság felügyelete és támogatása alá helyezni".

Tizenegy munkaága van a missziói munkaközösségnek, de ez még nem teljes szám: jelenleg is folyamatban van bizonyos munkacsoportoknak a munkaközösségbe való belekapcsolódása. A munkaágak közül itt hadd emeljük ki azt a kettőt, amely pillanatnyilag a gyülekezeti misszióban a legfontosabb. Egyik a gyülekezeti evangelizáció munkaközössége. Ebbe több mint 50 olyan evangelista győlt egybe, akinek a szolgálatára Isten nyilvánvalóan ráadta az ő jótetszésének a pecsétjét. Ezek részint bokorevangelizációkban együttesen, részint egyénileg vállalt evangelizációkban külön-külön végzik a gyülekezetek ébresztésének szolgálatát. Semmiféle igényük a kizárólagosságra nincs: bárki más evangelizálhat bárhol az országban. Sem a gyülekezetek, sem az evangelisták vagy jelöltek kezét nem akarja megkötni ez a közösség.

De a másik oldalon parancsoló sürgősséggel jelentkezik az a feladat, hogy valamilyen rendet teremtsünk az evangelizációs dzsungelben: ma már mindenütt "evangelizációt" tartanak, mindenki "evangelistává" lett és ez az inflációs jelenség azzal fenyeget, hogy a végén az a néhány evangelizáció, amely valóban az, maga is hitelvesztetté lesz. Ha idáig ez volt a jelszó: minél több evangelizációt, de az azután az legyen. Ennek érdekében azon kell fáradoznunk, hogy az evangelisták munkaközösségének mindig nagyobb autoritása legyen az evangelizációs ügyekben. Ezt az autoritást elsősorban maga Isten adja nékik, de azért annyit mi is megtehetünk, hogy irántuk bizalommal viseltetünk, a szolgálatukat elsőrenden vesszük igénybe s a mértéküket elfogadjuk.

Ha már itt tartunk, emlékezzünk meg röviden a mi kerületünk gyülekezeti evangelizációjáról is, noha erre jog szerint csak az alább következő részletezésnél kerülhetne sor. Örömmel jelenthetjük, hogy az evangelizáció ügye nálunk is szépen halad előre. A pesti egyházmegye ezt jelenti: "az elmúlt évről azt lehet mondani, hogy az az evangelizáció éve volt. E kérdés körül divatossá vált viták elnémultak. Senki sem vitatja megyénkben, hogy való-e a magyarnak, kálvinista dolog-e? De senki sem tartja varászszernek, hanem egyszerűen lelki szükségnek. A 41 anyaegyházból 26-ban volt egyhetes evangelizáció". Úgy látszik, hogy ahol az esperes maga is evangelista, ott jól áll az evangelizáció ügye. A többi megyékben is érik azonban a vetés. Alig van már olyan megye, amely elég erősnek érzi önmagát arra, hogy belkörüleg, a saját lelkipásztoraival, ellássa az evangelizáció szolgálatát és 2-3 napot elegendő időnek tart arra, hogy erőteljesen hívogassa az embereket Krisztushoz.

Ha már országszerte nagyobb a kereslet, mint a kínálat evangelistákban. Ezért hallhatók már ilyen hangok is: akartunk rendezni evangelizációt, de nem jött el hozzánk senki, többet nem is hívunk senkit. Még ha ez a hívás az evangelisták munkaközössége felé is eredménytelen maradna jóideig, akkor is csak ezt mondhatjuk: az Ige változatlanul érvényes és erre a dologra is érvényes: "Kérjetek és adatik néktek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyittatik néktek".

A másik munkaág, amiről külön is említést kell tennünk: a gyülekezetépítő munkaközösség. Ez az evangelizációs munkaközösséggel karöltve akar dolgozni s az evangelizáció gyümölcseit akarja összeszedegetni, hogy abból az egész gyülekezet életének meggazdagodása következzék. Ez merőben újszerő vállalkozás, érthető ha nehezen indul, döcögve megy. Nem annyira divatos még, mint a

gyülekezeti evangelizáció, de meg kell látnunk, hogy mégis csak errefelé vezet a jövő útja. Addig, amíg az evangelistákkal birkóztunk, azzal erősítgettük magunkat, hogy evangelizálni ugyan nem tudunk, de legalább a pásztori karizmával hőségesen sáfárkodunk. Most, amikor Isten a valóságosan megtért emberek tömegeit adja egyházunknak, kezd kiderülni, hogy nem is olyan egyszerő dolog a Krisztus báránya it őrizni és legeltetni. Ahelyett, hogy megint frontot csinálnánk valakik ellen, jó lesz, ha megalázzuk magunkat és megvalljuk, hogy nekünk magunknak is sok tanulnivalónk van a lelkek pásztorolása és a felébredt lelkekből való gyülekezet építése terén. Akik vállalják magukra ezt az alázatos, tanulni kész lelki magatartást, azok lesznek a leghasznosabb munkásai a gyülekezetépítő munkaközösségnek.

Örömmel emlékezhetünk meg arról is, hogy néhány rosszul sikerült nyilatkozat és levélváltás után végre a személyes tárgyalásokban sikerült békés megegyezésre jutni az egyetemes konvent és a Bethánia Egylet kiküldötteinek. Sikerült eloszlatni az előzetesen felmerült feszültségeket és sikerült biztosítani a gyülekezeti missziói munka végzésében a harmónikus együttmőködést. A továbbiakban most már arra kell vigyáznunk, hogy a közeledés a közösen végzett munkában még valóságosabbá legyen.

Ezek után nézzük részleteiben is az egyházkerületünkben végzett missziói munkákat.

A prófétai és tanítói szolgálattal kapcsolatosan beérkezett válaszokból semmi említésre méltó adat nem tőnik ki. A liturgikus istentiszteletek rendszeresen folynak. Általában a gyülekezetek népességének mintegy 10%-a jár templomba. Az egyháztagsági nyilatkozatot aláírt tagok száma kb. kétszerese annak, ahányan ténylegesen járnak templomban. Egy negatív adat is kell, hogy különösen meggondolkoztasson: a vasárnap délutáni istentiszteletek rendkívüli módon el néptelenedtek. Külső Somogy ezt jelenti: "Néhol gyermek vagy ifjúsági istentiszteletté változtatták át, más helyen megszőntették és esetére tették át. Ahol ez megtörtént nem csalódtak, mert az esti istentiszteleten sokkal többen vesznek részt, Esperesi utasításra meg is kell próbálni ezt az időáthelyezést, különösen ott, ahol villanyvilágítás van". Meg kell vallanunk, hogy a vasárnap délután 2-3 órára tett liturgikus kompozíciót nagyon méltatlanul nevezzük istentiszteletnek, hiszen a vasárnapi ebéd után közvetlenül sem a lelkipásztor, sem a hallgatói nincsenek a szellemi képességeik teljes birtokában, és különben is nagyon sok helyen ez az istentisztelet kizárólag kötött liturgiai elemekből tevődik össze igehirdetés nélkül, úgy, hogy ha istentiszteletnek mondjuk is, de reformátusnak semmiképpen nem mondhatjuk. Komolyan fontolóra kellene vennünk azt, hogy ha ezt az alkalmat jobb időre tennénk vasárnap estefelé és ha egy kissé kiszabadítanánk a liturgia kötelékeiből és evangélizáló jellegő kötetlenebb elemeket is bele vinnénk, vajon nem lenne-e egyszerre ugrásszerően nagyobb az érdeklődés. A budapesti példa már bizonyítja is e tételt: a vasárnap délutáni istentiszteletek nagyon néptelenek voltak, az utánuk tartott kötetlenebb evangélizációs összejövetelek viszont egyre nagyobb érdeklődést váltanak ki, annyira, hogy van már gyülekezet, amely abbahagyta a liturgikus istentiszteletet és helyette későbbi időben evangélizáló összejövetelt tart.

A gyülekezeti evangelizációk ügyéről fentebb már megemlékeztünk. Most forduljunk a *tanya és szórványmisszió* ügye felé. Ennek a munkának bizonyos lendületet adott az a tény, hogy a Felvidékről kitelepített magyarok jelentős része a mi egyházkerületünkben kapott új otthont. Egész vidékeknek a néprajzi arculata megváltozott és ezzel együtt a felekezeti statisztikája is. Új lehetőségek és új feladatok jelentkeznek itt, még pedig sürgős és fontos feladatok, mert a kitelepítettek között sok felébredt férfi és asszony van, s ezeknek a gyülekezeteink életébe való szervezett bekapcsolása jelentős megújulást eredményezhet. De ennél is fontosabb, hogy ezeknek az otthonukat elveszített embereknek nagy szükségük van lelki és egyéb segítségre, s ha ez a segítség az egyház szolgálatán át érkezik el hozzájuk, annál jobb, s az egyházunk számára is annál értékesebb befektetésnek fog bizonyulni ez a szolgálat. A Solti egyházmegye összefoglaló jelentése külön is kiemeli a délvidéki telepes községek egyházainak a szórványgondozását azzal, hogy ezen a vidéken szinte maradék nélkül beszervezték a szórványokat a kiépített egyházi keretekbe. Felső Baranyába egy év alatt 3 gyülekezetet lehetett úgy megszervezni, mint szórványközpontokat, s most már az ott mőködő lelkipásztorok segítő szolgálatával folyik tovább a szórványgondozás munkája. Több egyházmegyéből semmiféle átfogó jelentést nem kaptunk a szórványmissziói mostani helyzetéről. Annál fontosabb azért, hogy emlékezzünk a konventi elnöki tanácsnak arra a döntésére, amellyel elrendelte, hogy minden missziói munkaév a sokféle munkaág közül egyet különösen is állítson a figyelem előterébe, annak a valóságos helyzetét mérje fel, a problémáit tisztázza és a szolgálatban igyekezzék pozitív eredményekre eljutni. E konventi döntés értelmében a mögöttünk lévő év az ifjúsági munka éve volt s a most következő év a tanya és szórványgondozás éve lesz. Ezt a konventi döntést nékünk is komolyan kell vennünk és az egyházmegyéinkben sokkal nagyobb

figyelmet kell szentelnünk ennek az ügynek, mint ahogyan azt ebben az évben cselekedtünk.

A zsidó és pogánymisszióról mindenütt kevés a jelentenivaló. Sok helyen azzal utasították el a zsidó misszióval való foglalkozást, hogy nincs a faluban egyetlen zsidó sem. Különösen dolog az hogy, noha még ez sincs a gyülekezetekben, meg kínai sincs, mégis lehet a külmisszióról beszélni, viszont, ha ugyanilyen alapon javasoljuk, hogy szóljon az Ige a zsidó misszióról is, akkor az emberek mindjárt idegesek lesznek. Itt be nem vallottan valami nagy nyomorúság rejtőzik, aminek a nevét mindnyájan nagyon jól tudjuk.

Meg kell vallanunk azt, hogy 1943-44-ben nem tanultunk meg theológiai módon gondolkozni a zsidókérdésről. Ezt a mulasztásunkat azóta sem pótoltuk, ma már nagyon sokan nem is akarják pótolni. Csöndben befészkelődött közénk az a gondolat, hogy nincs mit megbánnunk, nincs mit tanulnunk, mert az események végül is azt bizonyították, hogy nekünk volt igazunk. Ha az itt leselkedő félelmetes veszedelmeket idejekorán meg nem látjuk, és az Ige fegyverével nem viaskodunk a baj ellen, akkor megint csak hőtlen őrállói leszünk egyházunknak és népünknek.

A külmissziói ügyével pedig úgy állunk, mint a vasárnapi ebéd után a déligyümölccsel: jó ha van narancs, vagy füge, vagy csokoládé, de azért megélünk mi a jó magyar koszton is. A lelkitáplálkozásunkban a külmissziói egyenlőre csak egzotikus csemege, ami megízesíti, változatosabbá teszi a lelkiéletünket, de nem alapvető szükséglet. Úgy gondoljuk, hogy megélünk mi anélkül is. Itt alapos metanoiára, a gondolkozásunk radikális átformálására van szükség. Mind a zsidó, mind a pogánymissziói ügye rosszul áll tehát nálunk. Lássuk meg ennek közös okát abban, hogy az élet vize még nem ömlött olyan gazdag mértékben belénk, hogy belőlünk kicsordulva, másokhoz is eljuthatott volna. A Konvent által kijelölt missziói vasárnapokat úgy, ahogy megtartották a gyülekezetekben, de a perselypénzzel már sokfelé adósok maradtak.

A *vallásoktatást* ezideig sokfelé úgy végezték, hogy a felekezeti tanító csinálta és a lelkipásztor ellenőrizte, hogy csinálja-e. Most új korszak kezdődött: a lelkipásztor csinálja és a tanító figyeli, hogy végezi-e vagy nem. Ezzel a lelkipásztor nyakába újabb gond és teher szakadt, de ezt a tényt, a másik oldalról nézve így fogalmazhatjuk meg: új, drága lehetőség nyílt meg a lelkipásztor előtt arra, hogy a gyermekeket megnyerje Krisztusnak, rajtuk keresztül közel férkőzzék a szülők szívéhez és így visszahódítsa a gyermekeken át azt a gyülekezetet, amely már elvesztett. Lelkészi értekezleteken, kiskörő üléseken sokat kell ezzel a problémával foglalkozik, különösen azzal, hogy mi módon lehet ezeket a vallásoktatási órákat minél elevenebb missziói tartalommal megtölteni. Felső Baranya így ír erről a kérdésről: "Isten a nagy világomlás borzasztó tüzes kemencéjében a látszatokat megítélte és ekkor kitőnt, hogy vallásos nevelésünkben kevés volt a megtartásra érdemes, értékálló, valódi nemes érc. Ezért elvétetett tőlünk sok eddigi megszokott alkalom és egy egész munkássereg. Be kell érnünk a jövőben szőkebb keretek közé szorított lehetőségekkel. Egyházunk jövő élete azon fordul meg, hogy a megmaradt kevesebb alkalmat jobban fel tudjuk-e használni ezután, mint eddig a sokat. Az iskolai vallásoktatást meg tudjuk-e tölteni az eddig hiányzó lélekkel, hogy a gyermeki szívek áttüzesedjenek, Krisztus zászlaja alá álljanak és indítást nyerjenek életüket odaszánni Isten szolgálatára".

A lelkipásztorok *családlátogató* munkája határozott fejlődést mutat. Jelenti a budapesti egyházmegye. A Baranyaiak őszintén megvallják: "pásztori szolgálatunk még gyermekcipőben jár, de már jár és évről évre fejlődést mutat". A pesti egyházmegye ezt jelenti: "Az evangélizáció után ez a fénypontja a jelentésnek. Annyi látogatásról még nem számoltak be jelentések, mint amennyiről az ideiek." Különösen az egyháztagsági nyilatkozatok aláírásával kapcsolatosan kerestek fel a lelkipásztorok sok családot. A presbiterek is kezdenek mozgolódni: egyes helyeken a lelkipásztorokat kísérik el családlátogató útra, más helyeken pedig már önállóan vállalkoznak családlátogatásra, amelynek keretében az Ige is előkerül.

"A háziistentisztelet tartása nehezebben honosodik meg - olvassuk a vértesaljai esperesi jelentésben, - mert itt még sok olyan kifogás hozakodik elő, amely gátként emelkedik a pásztorolás ezer módja elé." Néhol azért húzódoznak e dologtól, mert bizonyos politikai meggyanúsítástól félnek, másutt pedig maguk a lelkipásztorok emelnek ellene kifogást azzal a megokolással, hogy a háziistentisztelet könnyen vezethet szektaképződéshez. Ha nem is alaposak ezek az aggodalmak, arra jók, hogy rájuk való tekintettel világosan elhatároljuk a háziistentisztelet fogalmát attól, ami már nem az. Éneklés, imádság és igehirdetés nélkül aligha lehet elképzelni a háziistentiszteletet. De az is veszedelmes dolog, ha ezeken a "vallási részleteken" mihamar átesnénk, utána rátérnek a lényegre: a beszélgetésre - esetleg a közben megterült asztal mellett - amit már szinte így is nevezhetnénk: a politizálásra. Ha mi nem tudunk egészen

merev egyoldalúsággal csak a Krisztus követei lenni, akkor ne csodálkozzunk, ha elvétetik tőlünk a gyülekezet pásztorolásának ez a lehetősége is. Ha híre fut annak, hogy ezeken az összejöveteleken régi haragosak megbocsátanak egymásnak, beidegzett bőnökből hirtelen megszabadulnak, leplezett bőnök felszínre kerülnek, néma ajkak imádságra nyílnak, és ha egészen nyilvánvalóvá lesz az, hogy csak ilyesmik történnek ott és semmi más, akkor jó lelkiismerettel és bizalommal tekinthetünk a jövő elé. A szektaképződés felé pedig úgy kell elhatárolni ezeket az alkalmakat, hogy állandóan éberen kell tartani a hívekben azt a tudatot, hogy bármilyen kedves is az ilyen házankénti együttlét, azért a gyülekezet mégis több ennél. Ha a háziistentiszteletek népe végül megtölti a templomot is, akkor jók voltak ezek az összejövetelek, de ha lassan a templomból is kimaradnak az emberek azzal, hogy jobban érzik magukat a háziistentiszteleten, akkor valami nagy baj van. Itt mindig kettőn áll a vásár: a pásztoron és a nyájon, az azonban egészen bizonyos, hogy minél jobban szidja a lelkipásztor a híveket azért, mert összejönnek házanként is az Ige köré, annál hathatósabb segítséget nyújt ő maga a szektaképződésre. Sok türelemmel, szeretettel és pásztori bölcsességgel kell itt eljárni oly módon, hogy az éhes lélek is megkapja a maga részét az élet kenyeréből, de azt ezután ne a maga hízlalására fordítsa, hanem mint élő tag illeszkedjék bele a gyülekezet nagyobb közösségébe.

A *férfiak közötti munkában* is csak ígéretes mozgolódásokról számolhatunk be, valóságos eredményt alig mutathatunk fel. "Egyházi életünk megerőtlenedésének, Szentlélek nélkülivé válásának legfájdalmasabb és legdöbbenetesebb képe itt tárul elénk." - mondja a kecskeméti jelentés. "A legtöbb tennivaló itt tornyosul és a férfiaknak egyházi és lelki ügye iránt való érdeklődésének felébresztése látszik egyik legkeményebb, de legszükségesebb feladatunknak is." - Így olvassuk a vértesaljai esperesi jelentésben. Nyilván igaza van a tolnai jelentésnek is, amely azt mondja "a presbiteriumon kellene kezdenünk. Annak kell komoly lelki közösséggé válnia". Egyedül a pesti egyházmegye ad számot arról, hogy a férfi bibliakörök az elmúlt évben megszaporodtak. Kiderült, hogy nem lehetetlen ez a munka - írják boldog felfedezéssel. Valóban nem lehetetlen, de bizonyára minden munka közül ez a legnehezebb. Ez az a munka, amelyben nem lehet szólamokkal dolgozni, s nem lehet olcsó hatásokat elérni, nem lehet a természeti vallásosságra számítani. Itt lehet a legvilágosabban lemérni azt, hogy van-e ereje a bizonyságtételünknek, vagy még keményebben kifejezve: Ige-e, az amit hirdetünk? Sokat várunk ezen a ponton a Presbiteri Szövetségtől, mert lélektani tény az, hogy egy nagyobb megmozdulásra könnyebb elvinni a férfiainkat, presbitereinket, mint otthon egyszerűen csak elkezdeni valamit, ami eddig még nem volt. A presbiteri konferenciáról hazajövet azután el lehet odahaza is kezdeni a munkát.

Az *asszonyok közötti munkában* már sokkal több a napfény. De nagyon megszívlelendő a pestkörnyéki missziói jelentésnek az őszinte beszéde: "asszonyaink szolgálata még mindig inkább a Mártáé. Tevékeny asszonyköreinket komoly evangélizációs hadjáratnak kellene kitenni, hogy különböző ünnepi alkalmak remek rendezésén túl lelkigondozó társai is legyenek a sokszor magányosan roskadozó lelkipásztornak, még pedig elsősorban a saját férjeik körül". A női munka elmélyülésére rendkívüli jótékony hatást gyakorol az istenhegyi nőszövetségi otthon. Aki ott fennt tölt 8-10 napot, rendszerint egészen más látásokkal megy vissza a munkába, mint ahogy odaérkezett. Szerencsés módon építette ki a Nőszövetség a megyei szervezetét. A legtöbb helyen megtalálta az alkalmas nőszövetségi vezetőt, hogy egy imádkozó hívő asszonyban, aki lelkipásztornak, vagy másnak a felesége, de mindenesetre valóban a szívére vette az egyházmegye nőszövetségeinek az ügyét. Még nagyobb az áldás ott, ahol teljes munkaidővel dolgozó utazótitkárt tudtak beállítani (Felsőbaranyában és Vértesalján). A legszerencsésebb helyzetben azonban azok az egyházmegyék voltak és vannak, ahol diakonissza testvérek látják el az utazó szolgálatot az asszonyok között. A tolnai egyházmegyében Ácsay Irma testvér, a pesti egyházmegyében Farkas Mária testvér rendkívül nagy áldással végzi munkáját Nagy missziói segítség volna az, ha a Philadelphia diakonissza anyaház is tudna több diakonissza testvért utazó missziós szolgálatba kibocsátani. Szégyenünkre és örömünkre nagyon sok helyen az asszonyok nyugtalanítják és mozgatják az egész alvó gyülekezetet, beleértve még a lelkipásztort is. Ha abszolút mértékkel mérve nem is rendjén való dolog ez, a mostani helyzetünkben adjunk hálát, azért, hogy ez így van.

"Az ifjúsági munka nagyon nehezen tud haladni a világi színdarab és a tánc elmaradása az ifjúság elmaradásával jár". Ezt olvassuk a pesti egyházmegye jelentésében. Általában helyeslik az egyházmegyék a konventi missziói bizottságnak azt a rendelkezését, hogy a négyes programról térjünk vissza az eredeti egyes programra, a bibliai programra. És, ha valaki közülünk még mindig nagy nosztalgiát érez a ping-pongos, sportpályás, világnézetes ifjúsági munka után, attól joggal kérdezi a pestkörnyéki missziói előadó az Ige szavaival: "avagy ki az az ember közületek, aki ha az ő fia kenyeret kér tőle, követ ád

néki?" Ne akarjunk mi konkurálni a világnak ezerszerte színesebb, változatosabb programjaival. Adjunk az ifjainknak azt, amit a világ nem tud adni: az Evangélium világosságát és megújító erejét. Ha pedig valaki kételkednék abban, hogy az ifjúságot érdekli az Evangélium, az járja végig a nyári konferenciai telepeinket. Ebben az évben a nyári hónapokban több mint hatezer ifjú és leány fordult meg többnapos konferenciánkon, Alcsúton, Balatonszárszón, Tahiban és Szikrában. Magán Alcsúton egy ifjúsági táborban 2.600 ifjú és leány jött össze. A titok nyitja egyszerű: ahol nem hangulatos szólamokat hirdetnek, hanem a radikális evangéliumot és pedig megalkuvás nélkül, ott az ifjúság felfigyel, érdeklődni kezd és egyszer csak beleveti magát az ügybe, olyan lendülettel, hogy megmozdul körülötte a világ.

Jelentős esemény volt az ifjúsági munkák frontján az Egyetemes Konventnek 1948. április 28-29-én kelt ama döntése, amellyel egyházunk eddigi ifjúsági munkájának egyesületi kereteit feloldotta és az ifjúsági missziói munkát gyülekezeti ifjúsági munkává minősítette át. A KIE munka református ága ezzel megszőnt (tehát az RKIE mozgalom is) s helyette elindult a "Református Egyház Ifjúsági Munkája". Ennek a munkának az új missziói telepe a Tahiban felépült "Sion hegye" - tábor, amelyet a gyermekmissziói, az ifjúsági és a leánymunka ág együttese építetett fel és népesít be.

Örömmel köszöntjük ezt az újítást, mert ez szépen megfelel a missziói munkánknak mostanában olyan szépen bontakozott gyülekezeti jellegnek. Ezzel az átminősüléssel egyházunk ifjúsági munkája leegyszerűsödött és elmélyült. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az új munka tulajdonképpen nem más, mint a gyülekezet ifjúsági bibliaköre. Célja: az ifjúságot Jézus Krisztushoz vezetni, körükben a lelkiközösséget kiépíteni és munkálni, szolgálataikat a gyülekezet életébe beépíteni és felhasználni.

A konventi missziói lelkészeknek egyházmegyei szolgálatba még pedig különösen a vezetőképzés szolgálatába történt beállítása szerencsés elgondolás volt. Egyetlen hátránya az, hogy az idő sürget a minél szélesebb körő munka végzésére, viszont konventi lelkész kevés van, de örömmel állapíthatjuk meg, hogy már az első év után több egyházmegye felbuzdult az országban arra, hogy a saját költségén megyei ifjúsági munkást állítson be. Erre az útra nékünk is rá kell lépnünk, annál is inkább, mert az elmúlt évben is, meg a mostaniban is a mi kerületünk részesedett a legnagyobb mértékben az ingyen kapott konventi missziói lelkészi szolgálatok áldásaival. Ezen a ponton hadd emeljem fel kérőszavamat a konventi missziói lelkészek érdekében. Ezek az egyház napszámosai, akik sokszor heteken át távol a családjuktól járják a falvakat, égetik a fiatal életüket a missziói szolgálatba. Ezek a hőséges munkások súlyos anyagi gondokkal küzdenek, miközben lelkeket nyernek meg a Krisztusnak, a szívükben ott van ez a csöndes refrén: otthon hagytam a feleségemet pénz nélkül, itt a tél, nincs tüzelőnk, üres az éléskamránk. Mi lesz velük, ki gondol rájuk. Nagyon kérem, hogy ne küldjük őket az Istenhez. Akiket az Isten gondviselése reánk bízott, azokat ne bízzuk mi rá az isteni gondviselésre, mert nagyon gonosz dolgot csinálunk. Régebben az utazó lelkészek csak gyomorbajt kaptak, ma pedig szomorú statisztikai tény az, hogy tbc-sek lesznek, a feleségük abortál, a gyermekeik, csendesen sínylődnek a nélkülözésben. Majd, ha mindnyájan azt a kenyeret esszük, akkor jogunk lesz őket Istenhez utasítani, de amíg mi nálunk jobban élünk, addig súlyos mulasztásaink vannak velük szemben. A konkrét javaslatom ezzel kapcsolatosan az, hogy ezek az egyházmegyék, amelyek élvezik a konventi missziói lelkészek szolgálatát, azok mondják ki, hogy e lelkészek szolgálata nyomán összegyőlt perselypénznek egy részét - mondjuk ki: a felét - beküldik a missziói munkaközösségnek, kifejezetten azzal a céllal, hogy ezt az összeget a konventi missziói lelkészek fizetésének feljavítására fordítsák.

A *diákmissziói munka* szervesen kapcsolódik bele az országos missziói munkaközösségbe. Az egyesületi elvet ez a munkaág is feladta és a továbbiakban úgy kíván munkálkodni, mint a gyülekezetekben folyó ifjúsági munkának a diákmissziós része. A balatonszárszói missziói telepen ezen a nyáron 1.600 diákijfú és leány hallotta a Jézus Krisztusról való bizonyosságtételt. A balatonszárszói missziói telepről alapítvány létesült és ennek során a munkája is ki fog szélesedni úgy, hogy a továbbiakban ezt a pompás telepet nemcsak a nyári hónapokban fogjuk használni, hanem egész éven át különféle vezetőképzők és konferenciák tartására.

A *leánymunka* létszámban sokkal jelentősebb, mint a fiúmunka, de az elmélyülésre ezen a vonalon is nagy szükség van. Igazában nem találta meg még önmagát a leánymunkánk a missziói munkaközösségben. Régi vezetők és új vezetők meleg szeretetben, egymással való közösségben, de ugyanakkor egymással szembeni feszültségekkel is végzik a közös munkát. Arról is folyt a vita, hogy ez a munka a nőszövetségi munkának legyen-é egy része, vagy attól egészen független önálló munkaág legyen. Mostanára odaérlelődött a dolog, hogy ha bizonyos munkaközösségben végzik is a két munkát, de azért még élesen el kell választani egymástól szervezetileg és programbelileg ezt a kettőt. A nyár

folyamán Tahiban tartott leánykonferenciák nagy élményt jelentettek a részvevőknek és drága ígéretet adtak a leánymunkának a további elmélyülésére nézve.

A *gyermekmisszió* ügye vidáman csilingeli bele a sokszor rideg hangú missziói jelentésünkbe. Talán ezen a ponton a legszembetűnőbb a számszerű növekedés és a lelki elmélyülés. Hadd emlékezzünk meg itt nagy szeretettel Friesen Margitról, a Kanadából idejött gyermekmissziói munkásról, akinek az ittléte forradalmasította a gyermekmissziónkat. Nem köszöntötte a mi egyházi köreinkből senki, amikor megérkezett, nem búcsúztatta senki amikor eltávozott, egyszercsak itt volt közöttünk, elkezdett dolgozni s a munkája nyomán kicsiny gyermekszívek nyíltak meg a Megváltó Úr Jézus előtt. Sírva tették le bűneiket a kereszt alá és boldogan fogadták el Krisztus vérének bűntörlő hatalmát. Először kételkedtünk abban, hogy ez komoly dolog lehet, azután elkezdtük szégyellni magunkat, hogy ezek a csodák eddig a mi hitetlenségünk miatt nem történhettek meg. Végül átértékeltük a gyermekmissziói theológiánkat, csöndben odaálltunk Friesen Margit mögé s ma az egész gyermekmisszió azon a nyomon jár, amit ő taposott ki előttünk. Az új theológia lényege az, hogy most már nem annyira tanítani akarjuk a gyermekeket bizonyos bibliai elemekre, amik nyomán azután sok esztendő múlva várjuk a valóságos megtérésüket, hanem hiszünk abban, hogy a Szentlélek Úr Isten már a mi kicsiny gyermekeinket is valóságos megtérésre segítheti el. A mi kerületünkben szakavatott kezekbe van letéve ez a munka, máris szépen halad és további növekedése nem kétséges előttünk. Csak az a kívánság merülhet még fel, hogy a gyermekmissziói szervezet jobban épüljön ki az egyházmegyékben és a konventi missziói bizottságban is. Megszívlelendő a pestkörnyéki előadó azon javaslata, hogy a gyermekmissziói munkával kapcsolatosan szervezzük meg a szülők szövetségét is, mert a szülők hatékony segítsége nélkül nagyon nehéz ezt a munkát végezni.

Az *iratterjesztés* ügye nem előrehaladt, hanem visszafelé. Magyarázhatjuk ezt a drágasággal, a papírhiánnyal és sok egyéb nehézséggel, és igazunk is van bizonyos mértékig, mert ezek a nehézségek valóban fennállnának, de azt is be kell látnunk, hogy a nehézségek túlságosan hamar elcsüggesztettek. A lehetőségeink azért még mindig nagyobbak voltak, mint az elért eredmények. Még mindig vannak terjeszthető könyvek, traktátusok, újságok, de mi nem vállaltuk komolyan a terjesztésnek a szolgálatát. Sem a saját reformátori múltunk elkötelezését, sem az ellenfeleink mai nagy eredményeit (adventisták, jehovisták, iratterjesztő sikereit) nem mértük fel igazán. Félő, hogy mire feleszmélünk, addigra végkép elmúlik a lehetőség.

A *diakónia ügyében* is szomorú a jelentenivaló. Ha összegszerűen nézzük azt, mennyit fordítottak gyülekezeteink szegénygondozásra, hadifogságból hazaérkezettek táplálására, segítésére, akkor szép összeg kerekedik ki. De ezen a vonalon teljes még a partizán szellem, mindenki csak a saját házatájára gondol. Természetesen itt elsősorban az a baj, hogy még mindig nem rendeződött az országos Szeretetszövetség helyzete sem theológiailag, hogy mi is a lényege és, hogy mit akar, sem szervezetileg, hogy kik vezetik és mely irányban. Nyilvánvaló azonban, hogy ha van ébredés ebben az országban - mint ahogyan kétségtelenül van - akkor annak a diakónia vonalán is meg kell teremnie a jó gyümölcsöket. Reménységgel várjuk a missziói munkaközösségnek azt a szolgálatát, hogy a Szeretetszövetségből megformálja azt az országos nagy szellemi értelemben vett perselyt, amibe a felébredtek serege boldogan és jó lelkiismerettel helyezik el a hála áldozatát.

Befejezésül hadd szóljak a *lelkészi továbbképzésünk* kérdéseiről néhány szót. Isten iránti nagy hálával említhetjük meg, hogy ifjaink egyre nagyobb számmal jönnek a theológiára és ami még ennél is fontosabb, belső mennyei hívás hozza őket. Nem táplálunk illúziókat a lelkipásztori sors felől, de a csontjainkba rekesztett az a tűz, hogy jaj nékem, ha nem hirdetem az evangéliumot. Örömmel jelenthetjük azt is, hogy a theológiánk kimozdult az elszigeteltségéből: elindult a gyülekezetek felé. Theológus ifjak kisebb-nagyobb közössége járja szakadatlanul az egyházkerület gyülekezeteit, hirdeti az igét, ismerteti a theológia munkáját. Most szövődnek azok a szálak, amelyek végül is meg fogják tartani a theológiai főiskolánkat akkor is, ha minden más szál elszakad.

A lelkipásztoraink továbbképzése fontos ügy, mert az új idők új feladatokat rónak reánk, az új feladatokhoz új látás, új belső világosság szükségeltetik. De legyünk becsületesek: még ennél is sürgősebb és fontosabb a lelkipásztoraink közötti missziói szolgálat. Rettenetes terheket kell hordoznia egy-egy árván vergődő lelkipásztornak. Nagyon elfárasztottak bennünket az elmúlt esztendők megerőltető munkái, nagyon kellene már az, hogy lelkileg megújuljunk, nagyon kellene a csend, az elvonulás olyan helyre, ahol sokat lehetünk egyedül Jézussal és ha a többiek is ott vannak, azoknak is csak az az ügyük, hogy megerősíttessék a Jézus Krisztussal kötött szövetségük. Nagy szégyenünk az, hogy az egész

területben nincs egyetlen házunk, ahol a lelkipásztorok ilyen célból összegyülekezhetnénk. Meggyőződésem szerint a legsürgősebb tennivaló most az, hogy a nyomorúságos filléreinket összerakjuk és vásároljunk belőle valahol Budapest közelében, de mégis a városon kívül egy hajlékot az egyházkerület lelkipásztorainak. Itt tartanánk azután a lelkészi továbbképző tanfolyamokat, csendesnapokat, konferenciákat, evangelizációkat. Ide csoportokban jönnének el az egész kerület lelkipásztorai, úgy mint ahogyan most az asszonyok mennek fel az Istenhegyre. Szelíd kényszert kellene gyakorolni, hogy senki ki ne maradjon ennek a háznak az áldásaiból s ebben a házban a továbbképzést mindig össze kellene kötni az erőteljes evangelizáció szolgálattal. Amíg ez a nagyon szükséges dolog meg nem valósul, addig - és természetesen azután is - tovább kell csinálnunk az egyházmegyei lelkészkonferenciákat s az egyházmegyékben a havonként összeülő kisköri találkozókat. Ezeket komoly munka árán olyan nívóra kell emelni, hogy az azokon való jelenlét élmény és theológiai meggazdagodás legyen.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és az alábbi határozatokat hozza:

1) Az egyházkerület volt missziói előadója, Bereczky Albert püspöki szolgálatra hivatott el, s ezért a missziói előadói tisztét kénytelen volt letenni. Amikor a közgyűlés Isten gazdag áldását kivívja püspöki szolgálatára, ugyanakkor hálás emlékezetében őrzi azt a jó munkát, amelyet missziói előadó tisztségében végzett.

2) Az új kérdőívek rendszeresítése után is külön állítandó össze az esperesi jelentés és külön az egyházmegyei missziói jelentés. A missziói jelentésnek könnyebb feldolgozhatása végett felhívja az egyházmegyei missziói előadókat, hogy a továbbiakban szigorúan ragaszkodjanak az új kérdőív kérdéseinek a tárgyi csoportosításához és sorrendjéhez. Kívánatos, hogy a kérdőív minden gyülekezetben három példányban állíttassék ki, s ebből egy példány az egyházmegyei missziói előadó kezébe kerüljön a missziói jelentés mielőbbi öszeállíthatása végett.

3) Szeretettel és örömmel köszönti az országos missziói munkaközösséget s a benne kapott drága lehetőséget arra, hogy a magyarországi református egyház egész missziói szolgálata lelki egységben belső összhangban és a különböző munkaágak egymást támogató együttműködésében végeztessék. Felhívja az egyházkerületi missziói előadót és az egyházkerületi missziói lelkészt, hogy biztosítanak eleven kapcsolatot az országos missziói munkaközösség munkaágainak vezetői és az egyházkerület missziói munkásai között, éberen figyeljék a missziói munkaközösség minden megmozdulását és abban az egyházkerület megfelelő részvételét biztosítsák. A missziói munkaközösség elgondolásait és megvalósított eredményeit ismertessék az egyházkerület lelkipásztoraival s általában gondjuk legyen arra, hogy a dunamelléki egyházkerület minden tekintetben lépést tartson az országos missziói szolgálatok végzésében a többi kerületekkel.

4) Hangsúlyozza továbbra is a gyülekezeti evangélizációk nagy fontosságát. Örömmel veszi tudomásul, hogy megalakult a református gyülekezeti evangélisták munkaközössége. Felhívja a gyülekezetek vezetőit és a missziói munkásokat, hogy az egyházkerület gyülekezeteiben végzendő evangélizációs szolgálatokat lehetőleg az evangélizációs munkaközösséggel karöltve végezzék.

5) A gyülekezeti evangélizációk eredménye teljesen illuzórikus marad, ha nem következik utána nagyon alapos utómunka. Az evangélizáción felébredtek jogosan igénylik maguknak azt, hogy tovább vezessék őket a kijelentés igazságaiban, hogy helyes a bibliai válaszokat kapjanak az új élet gyakorlása közben felvetődött nehéz kérdésekre és, hogy a többi felébredtekkel együtt meleg, imádkozó és szolgáló közösségbe szerkesztessenek egybe a gyülekezeten belül. E nehéz lelkipásztori szolgálat végzésénél sok segítséget vár az országos missziói munkaközösség fontos munkaágától: a gyülekezetépítő munkaközösségtől. Örömmel köszönti ezt a régóta nélkülözött megmozdulást és az evangélizációt tartó gyülekezeteket felhívja arra, hogy a lehetőség szerint vegyék fel az érintkezést ezzel a munkaközösséggel, hogy ennek útmutatásai végeztessék a gyülekezetekben az evangélizáció után az utómunka.

6) A diakóniai szolgálatok elégtelensége és rendszertelensége annak kimondására készteti az egyházkerületi közgyűlést, hogy a továbbiakban sokkal áldozatosabb és sokkal rendszeresebb odaadással kell a munkát végezni. Ennek érdekében megbízza dr. Joó Sándor budapesti-pasaréti lelkipásztort azzal, hogy vegye a kezébe a dunamelléki egyházkerület diakóniai munkájának a megszervezését. Teremtse meg és ápolja az összeköttetést az országos missziói munkaközösség diakóniai munkaága és az egyházkerület missziói bizottsága között. Ajánlja a közgyűlés az egyházmegyéknek, hogy a missziói előadók mellé diakóniai megbízottat állítsanak be. Ezek lépjenek érintkezésbe az egyházkerületi diakóniai megbízottal és vele közösen állapítsák meg az egyházkerület diakóniai programját.

7) Az egyházkerületi közgyűlés nyomatékosan felhívja a lelkipásztorokat és a gyülekezetek presbitereit, hogy az Ige körül való együttlétre a gyülekezet őrállói és a felelősséget hordozó férfiak okvetlenül találjanak megfelelő rendszeres alkalmat. A presbiteri és férfi bibliaórák tartásáról minden lelkipásztor és minden presbiterium az egyházmegyei missziói előadó útján köteles részletes jelentést beküldeni, elmondván a jelentésben a férfiak közötti munka nehézségeit, akadályait és eredményeit.

A férfiak közötti munka erőteljesebb felvirágoztatása érdekében közgyűlés a presbiteri szövetséget felkéri, hogy a presbiteri konferenciákon és a sajtóban állandóan hangoztassák annak a rendkívüli fontossága, hogy a presbiterek rendszeresen és egymással való közösségben presbiteri vagy férfi bibliakör keretében tanulmányozzák az Isten Igéjét.

8) A lelkészek továbbképzésével kapcsolatosan az egyházkerületi közgyűlés örömmel állapítja meg, hogy theológiánk az elmúlt évben Balatonszemesen lelkészi továbbképző tanfolyamot tartott. Áldását kívánva a Theológiai Akadémia további ezirányú szolgálataira a lelkészek továbbképzésének kérdését a jövőben a theológiai igazgatótanács ügykörébe tartozónak minősíti. Megmarad azonban továbbra is a missziói bizottságnak a lelkipásztorok missziói továbbképzésére vonatkozó felelőssége. Kifejezést ad a közgyűlés annak a reménységének, hogy ez a két irányú szolgálat egymással harmónikus közösségben végzett szolgálat lesz.

9) Az egyházkerületi közgyűlés megbízza a missziói előadót, hogy a lelkipásztorok, a presbiterek és férfimunkások számára megfelelő helyen - a Nagypénteki Szeretetotthonban, Őrszentmiklóson, Tahiban vagy másutt - gondoskodjék egy vagy több olyan hajlékról, ahol lelki elcsendesedésére, a theológiai továbbképzésre és egyúttal a pihenésre is lehetőséget tudunk biztosítani.

Szükségesnek tartja és elrendeli egy nagyobbszabású egyházkerületi lelkészkonferenciának a megrendezését továbbá az eddigi jó kezdeményezések szerint egyházmegyénként többnapos lelkészkonferenciák rendezését. Ezeknek a lebonyolításával megbízza az egyházkerületi missziói előadót és a missziói lelkészt, akik a missziói bizottsággal, illetve az illetékes egyházmegyei missziói előadóval egyetértve szerkesztik meg ezeket a konferenciákat.

10) Az országos missziói munkaközösség elindulásával kapcsolatosan felvetődött problémák tisztázására, továbbá az egész missziói helyzetünk felmérésére az egyházkerület elnöksége lehetőleg már 1949. január havában háromnapos egyházkerületi missziói értekezletet hív össze. Ennek programján szerepel: a missziói fogalmi tisztázása (gyülekezeti pogány és zsidómisszió) az első napon, az országos missziói munkaközösség theológiai és szervezeti alapjai, a gyülekezeti evangélizációk és a gyülekezetépítő munkaközösség ügye a második napon, továbbá a konkrét feladataink felmérése (diakónia, lelkészek, presbiterek továbbképzése stb.) a harmadik napon.

11. A tanya- és szórványmisszióval kapcsolatosan az egyházkerületi közgyűlés a konventi elnökségi tanács korábbi határozata értelmében elrendeli, hogy egyházkerületünk valamennyi gyülekezete a következő esztendőben a tanya és szórványmissziói munkájának minden vonatkozásban való felmérését végezze el, állapítsa meg a nagy változásban beállott helyzetképet, a tanya és szórványmissziói munkák nehézségeit, őszintén tárja fel a sebeket, igyekezzék a helyes megoldás elvi alapjainak és gyakorlati módszerének, a konkrét feladatok megoldásának a megkeresésére, ezért az egyházkerület elnöksége által megállapítandó időpontban tanya és szórványmissziói konferencia tartását rendeli el.

12) Örömmel szemléli a kibontakozó gyermekmissziói munkát s megbízza I. Madarász Lajost, az egyházkerületi gyermekmissziói megbízottat, hogy az egyházmegyei missziói előadókkal való egyetértésben készítse elő az egyházmegyei gyermekmissziói megbízottak kijelölését. Felhívja az egyházmegyéket, hogy az előkészítő megbeszélések után válasszanak egyházmegyei gyermekmissziói megbízottat.

Felkéri az Egyetemes Konventet, hogy a missziói bizottságában a munka fontossága szerint kapja meg a méltó képviseletét a gyermekmisszió.

64. jkvsz

Bemutattatott az egyetemes konvent missziói bizottságának 1948. április 28-29-én tartott ülésének 34. sz. határozatát, amely arról rendelkezik, hogy a zsidómissziónak minél teljesebben gyülekezetivé kell lennie, s amely előterjesztését tesz a zsinati tanácsnak arra nézve, hogy advent második vasárnapján az igehirdetés országszerte a zsidómisszióról szóljon, továbbá javasolja, hogy az egyházszerte a zsidómisszióról szóljon, továbbá javasolja, hogy az egyházközségek költségvetésébe rendszeresen állíttassék be a pogány- és zsidómisszió céljait szolgáló együttes költségvetési tétel.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a figyelmet a Zsinati Tanács és az Egyetemes Konvent azon határozatára, hogy advent második vasárnapja zsidómissziói vasárnap, amelyen az igehirdetés a zsidómisszióval foglalkozik és a perselypénz a református egyház zsidómissziói munkaágát illeti. Tovább felhívja a figyelmet az egyetemes konventnek arra a javaslatára, hogy az egyházközségek a pogány és zsidómisszióra a költségvetésükben vegyenek fel rendszeres hozzájárulást.

65. jkvsz

Bemutattatott az egyetemes konvent 1948. április 28-29-én tartott ülésének 43. sz. és egyetemes konvent ifjúsági missziói albizottságának 1948. június 1-jén tartott ülésének 2. számú határozata az ifjúsági egyesületi munka tárgyában.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyetemes konvent határozatának értelmében elrendeli, hogy az eddigi ifjúsági egyesületi munka keretei oldassanak fel és a munka minősüljön át gyülekezeti ifjúsági missziói munkává. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az eddigi ifjúsági egyesületi munka helyett egyszerősíttessék le az ifjak közötti missziói munka az ún. egyes programra. Az így átminősült ifjúsági munka se a KIE nevet, se az RKIE nevet többé ne használja, mert az új munkának országos megjelölése a továbbiakban ez: "Református Egyház Ifjúsági Munkája". Ennek megfelelően utasítja a lelkipásztorokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy ez a munka tartózkodjék minden a gyülekezet életétől független életmegnyilvánulástól, minden a lelki munka keretein túlterjedő akciótól (pl. bál, színdarabozás stb.) és a saját munkájában az egyesületi jelleget mutató kereteket kerülje félreértések és félremagyarázások elkerülése végett. (pl. tisztikar, stb.)

66. jkvsz

Bemutattatott a közös protestáns bizottság társadalompolitikai szakosztályának az egyházak szociális feladatairól előterjesztett javaslata, amellyel az egyetemes konvent 1948. április 28-29-i ülése foglalkozott. A konvent felkérte az egyházkerületek püspökeit, hogy a Szentírás szociális üzenetének az igehirdetésben történő tolmácsolás hívják fel a lelkipásztorok figyelmét.

Az egyházkerületi közgyűlés ezzel kapcsolatban melegen ajánlja, hogy a lelkipásztorok fokozottabb odaadással tanulmányozzák a Szentírás szociális tanításait és azokat az igehirdetések során tárják fel a gyülekezetek előtt az egyház bőnbánatának és a lelkeket építő szolgálatnak a lelkületével.

67. jkvsz

Bemutattatott a budafoki református egyháztanács és a pestkörnyéki egyházmegye felterjesztése a zsoltáraink éneklése tárgyában. Az egyházközség aggódva szemléli, hogy a gyermekeket a ritmikus zsoltáréneklésre tanítják, az egyházmegye eloszlatni igyekszik az aggodalmakat, de mégis felterjeszti az egyházkerületen át az egyetemes konventre a ritmikus zsoltáréneklésnek a problémáját azt kérve, hogy ebben a tárgyban adjon az egyetemes konvent tájékoztatást arra nézve, hogy a továbbiakban hogyan történjék a zsoltárok tanítása.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés elrendeli a felterjesztésnek az egyetemes konventhez való előterjesztését.

Ezenkívül felhívja az egyetemes konvent figyelmét arra, hogy gondoskodni kell egy a gyermekmisszió célját szolgáló s a gyermekek számára való énekfüzet kiadásról.

68. jkvsz

Bemutattatott a felsőbaranyai egyházmegye közgyűlésének a felterjesztése az egyetemes konvent által kiadandó országos egységes imádságos könyv tárgyában.

(H) Az egyházkerület közgyűlés a gondolatot pártfogolja s elrendeli a beadványnak az egyetemes konventhez való előterjesztését.

69. jkvsz

Bemutattatott a kecskeméti egyházmegye felterjesztése az Úri Imádságnak a gyülekezeti istentiszteleten való közös és hangos elmondása tárgyában.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a felterjesztést magáévá teszi s minthogy a liturgiánk reformja a zsinat hatáskörébe tartozik, elhatározza, hogy a kérést a legközelebbi zsinati ülés elé terjeszti. Addig is, amíg ez ügyben zsinati döntés történik, az Úri Imádság közös és hangos elmondása bármelyik

gyülekezetben már is gyakorolható, ha a presbiterium ilyen értelemben hoz határozatot.

70. jkvsz

Bemutattatott a kecskeméti egyházmegye felterjesztésben foglalt bibliai igazságot a maga részéről is erőteljesen hangsúlyozza, azonban tudatában van annak, hogy ennek a bibliai gondolatnak az elfogadására nem lehet rákényszeríteni külső tényezőket, ezért a tárggyal kapcsolatban azt javasolja, hogy a gyülekezetek a saját hatáskörükben és a gyülekezeti tagok a saját életükben tegyenek meg mindent a vasárnapnak méltó megszentelése érdekében.

71. jkvsz

Bemutattatott a pesti egyházmegye felterjesztése a missziói szempontból is nagyon szükséges református naptár megjelenése tárgyában.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ügyet melegen pártfogolja s minthogy ez nem csupán egyházkerületi, hanem egyúttal országos ügy is, felkéri az egyetemes konvent elnökségét, hogy tegyen meg a kormányzati hatóságoknál minden szükséges lépést annak érdekében, hogy legalább egy református naptár megjelenhessék.

72. jkvsz

A szavazatszedő bizottság elnöke jelenti, hogy az egyházkerületi tanács tagjaira megejtett szavazás során leadatott összesen 39 szavazat. Ebből lelkészi tagsági helyeknél Benkő Istvánra 39, Tóth Lajosra 39,
Muraközy Gyulára 39, Nagy Ákosra 39, B. Szabó Jánosra 39, Szabó Imrére 39, Vargha Tamásra 39, Rúzsa Józsefre 39; világi tagsági helyeknél: Benkó Ferenc dr-ra 39, Szőts Gedeon dr-ra 39, Ványi Ferenc dr-ra 39, Teleki László dr-ra 39, Kardos János dr-ra 39, Boér Elek dr-ra 39, Kelemen Kornél dr-ra 39, Dobos Sándor dr-ra 39 szavazat esett.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházkerületi tanács tagjaiul egy év tartamára megválasztja lelkészi részről: Benkő István, Tóth Lajos, Muraközy Gyula, Nagy Ákos, B. Szabó János, Szabó Imre, Vargha Tamás és Rúzsa József közgyűlési tagokat; világi részről: Benkó Ferenc dr., Szőts Gedeon dr., Ványi Ferenc dr., Teleki László dr., Kardos János dr., Boér Elek dr., Kelemen Kornél dr., és Dobos Sándor dr. közgyűlési tagokat.

73. jkvsz

Az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság titkos szavazás útján való megválasztására kiküldött bizottság elnöke jelenti, hogy leadatott összesen 39 érvényes szavazat. Ebből lelkészi rendes tagságra: dr. Patay Pál 39, világi rendes tagságra: Kolozsváry Bálint dr. 39, lelkészi póttagságra: Budai Gergely dr. 39, világi póttagságra: Benkó Ferenc dr. 39 szavazatot kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk megállapítja, hogy a lelkészjelölő bizottság rendes tagjaiul Patay Pál dr. és Kolosváry Bálint dr., póttagjaiul Budai Gergely dr. és Benkó Ferenc dr. választattak meg.

74. jkvsz

A 12. sz. határozattal az állandó számszék alelnöki tisztségére és egyik tagsági helyének megválasztására elrendelt szavazás eredményének megállapítására kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a leadott szavazatból Boér Elek dr. 39, Halász Imre 39 szavazatot kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a szavazatszedő bizottság jelentését tudomásul veszi és Boér Elek dr-t az állandó számszék alelnökének, Halász Imrét az állandó számszék egyik tagjának nyilvánítja.

75. jkvsz

A 13. számú határozattal a konventi tagok választására elrendelt szavazás eredményének megállapítására kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a leadott 39 szavazatból a konventi lelkészi rendes tagságnál Szabó Imre esperes 39, Muraközy Gyula egyházkerületi főjegyző 39, Benkő István esperes 39; világi rendes tagságnál: Jékely Lajos egyházkerületi tanácsbíró 39, Benkó Ferenc tanácsbíró 39, és Miklós Géza dr. tanácsbíróra 39; lelkészi póttagságnál Victor János dr. egyházkerületi tanácsbíró 39, Vargha Tamás esperes 39, Tóth Lajos esperes 39; világi póttagságnál Szarka Lajos dr. egyházkerületi tanácsbíró 39, Boér Elek dr. egyházkerületi tanácsbíró 39, Szászy István dr.

egyházkerületi tanácsbíró 39 szavazatot kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szavazatszedő bizottság jelentése alapján megnevezetteket az 1949/1951. évi ciklusra megválasztott konventi lelkészi és világi rendes és póttagoknak nyilvánítja.

76. jkvsz

Igazgatótanács bemutatja a Theológia igazgatójának az 1947/48. tanévről szóló jelentését.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, mivel azonban az a Theológia évkönyvében nyomtatásban már megjelent, így a gyülekezetek számára hozzáférhetővé vált, jegyzőkönyvébe nem veszi fel.

77. jkvsz

Jelentés a Budapesti Ref. Theológia 1948/49 tanévről

Theológiánkon a folyó tanév augusztus 5-tel vette kezdetét amikor a Kar megtartotta a jelen tanév első, ún. felvételi konferenciáját. Ugyanekkor foglalkozott a dr. Csekey Sándor betegsége folytán előállott helyzettel s az ő tanszéke óráinak ellátására dr. Bucsay Mihály budapesti vallástanárt és dr. Patay Pál budapesti lelkipásztor, magántanár urakat kérte fel. Közülük sajnos dr. Patay Pál nem vállalta az órák ellátást s így az egész tanszék helyettesítése dr. Bucsay Mihályra hárult.

Szeptember 11-én és 13-án első lelkészképesítő vizsgálatot tartottunk, melynek eredményéről külön jelentés szól. Szeptember 14, 15, 16 napokon voltak a pótkollokviumok, majd 17-én írásbeli, 18-án pedig szóbeli alapvizsgálat. Alapvizsgát tett 13 hallgató, kik közül általános jeles minősítést kapott 2, általános jót 6, általános elégségest 5.

Szeptember 19-én évnyitó istentisztelet, majd évnyitó ünnepély volt, előbbin dr. Bodonhelyi professzor hirdette az Igét, utóbbin az igazgató tartott előadást "Amsterdam, mint feladat" címen.

A beiratkozás szeptember 20-án volt. Összesen beiratkozott Theológiánkra 106 hallgató, ezek között 37 első féléves, kik közül 4 nő van. Szeptember 21-én az évek óta bevett szokásnak megfelelően tanévnyitó konferenciát tartottunk, melyen a senior bibliamagyarázata után az igazgató tartott 2 előadást.

Az előadások szeptember 22-én vették kezdetüket s azóta zavartalanul folynak, különösebb eseményei voltak az év elejének még a Sárospatakon tartott közös tanári konferencia, október 27, 28, melyen a budapesti Theológia képviseletében az igazgatón kívül dr. Budai Gergely és dr. Sebestyén Jenő professzorok vettek részt. Ezen kívül Soedarma indonéz lelkész és dr. Hoekendijk, a holland missziói tanács főtitkárának előadása. Ez utóbbi november 8-12-ig tartott előadássorozatot "A missziói theologiája" címen. Sajnálattal kell megemlékeznem róla, hogy október elején a filozófiai órák ellátására felkért dr. Bartók György egyetemi professzor úr is súlyosan megbetegedett s 3 havi szabadságot kért. Az így előállott helyzetben az első elgondolás az volt, hogy a filozófiai történeti órákat dr. Bucsay Mihály vegye át, kinek tehermentesítésére dr. Patay Pál vállalja a magyar protestáns egyháztörténet előadását, míg a bevezetés a filozófiába című kollégium előadására dr. Victor János Budapest-Szabadság-téri lelkipásztort kéri fel a Kar. Dr. Patay Pál készséggel vállalta is a munkát, sajnálatos betegsége azonban ezt a tervet meghiúsította s az egyháztörténeti órák maradtak teljesen dr. Bucsay kezén, míg a filozófiai órák ellátását teljesen dr. Victor vette át. Itt említem meg azt az örvendetes tényt is, hogy dr. Ravasz László ez év kezdete óta a Karral és Bodonhelyi szakprofesszorral történt megbeszélés alapján vállalta a homiletikai gyakorlatoknak heti 2 órán való előadását.

Ugyancsak örömmel és egyúttal hálával kell megemlékeznem arról, hogy a HEKS ismét 1.000 sv. frank áru theológiai könyvet bocsátott theológiánk rendelkezésére, melynek kiválasztását a Karra bízta. A HEKS Solothurn kantoni bizottsága pedig 10 theológusnak és az Egyházak Világtanácsa 3 theológusnak teljes ellátását vállalta magára.

Végül jelentem, hogy Theológiánk tiszteletbeli professzora Dr. Henderson professzor kifejezte abbeli készségét, hogy a jövő év tavaszán eljön székfoglaló előadását megtartani. Másik tiszteletbeli professzorunk Nils Ehrenström előreláthatólag még ez év folyamán újból ellátogat hozzánk s ittléte alatt Theológiánkon is fog előadást tartani.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi. Együttérzéssel gondol a beteg Csekey dr. és dr. Bartók professzorokra, valamint dr. Patay Pálra s nekik mielőbbi gyógyulást kíván. Meleg szeretettel köszönti az új előadókat: dr. Bucsay Mihályt, dr. Ravasz Lászlót, és dr. Victor Jánost, s köszönetét fejezi ki nekik, amiért készséggel vállalkoztak Theológiánkon szolgálni. Hálás köszönettel fordul a Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz, valamint ennek Solothum kantoni bizottsága

és az Egyházak Világtanácsa felé, melyek többrendbeli segítségükkel egyrészt ifjúságunk nehéz helyzetén segítettek, másrészt az oktatás munkáját tették hatásosabbá.

78. jkvsz

Igazgatótanács beterjeszti a Theológiai igazgatójának jelentését a múlt Egyházkerületi Közgyűlés óta tartott első lelkészképesítő vizsgálatokról. Eszerint két alkalommal tartott első lelkészképesítő vizsgálat: 1948. február 5-6-án, amikor Kántor Ervin, Lukáts József, Soós László, és Dr. Szalay György tettek vizsgálatot, mind négyen jó eredménnyel. A második vizsgálat 1948. szeptember 11-13-án volt, amikor Sütő István és Szabó Andor jelesen, Várady Ilma Lenke jól, Jászai Gyula, Somogyi Ernő István és Vörös Benő elégségesen vizsgáztak. Előbbi csoport kibocsátása február 6-án, utóbbié szeptember 13-án volt.

(H) Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, s az új segédlelkészeket szeretettel köszönti.

79. jkvsz

A második lelkészképesítő bizottság jelenti, hogy a második lelkészképesítő vizsgálatok 1948. február 6-án és szeptember 13-án tartattak meg. Február 6-án vizsgálatra jelentkezett 5 segédlelkész, akik a következő eredménnyel tették le a vizsgálatot: Sallay István jeles, Benkó Balázs jó, Hamza Andor jó, Kolozsváry Kiss László jó és Labancz László jó.

Szeptember 13-án vizsgálatra jelentkezett hat segédlelkész, akik a következő eredménnyel tették le vizsgálatukat: Adorján József jó, Bakonyi László képesített, Halasi Gábor jó, Kántor Ervin jó, Lukács József jó és Márton István jó.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

80. jkvsz

Az 1947/48. iskolai évben a budapesti Református Theológiai akadémiának a következő volt hallgatói vagy hallgatói folytatták tanulmányaikat külföldi egyetemeken: Enyedy Irén Kampen, Hollandia, Kovács Ilona Amszterdam, Hollandia, Hidegh Loránt Amszterdam, Hollandia, Végh József Amszterdam, Hollandia, Vargha Sándor Utrecht, Hollandia, Dr. Sebestyén Ádám Utrecht, Hollandia, Sebestyén Pál Utrecht, Hollandia, Imre Ernő Kampen, Hollandia, Magay Tamás Edinburgh, Skócia, Pap Géza Edinburgh, Skócia, Ábrahám Dezső Princeton, U.S.A., Tóth Péter Glasgow, Skócia, Pásztor János Edinburgh, Skócia, Benkő István Zürich, Svájc, Csordás Gábor New-York, U.S.A., Tüski István Utrecht, Hollandia, Máté Sándor Lewsi??, Svájc, Kiss Sándor Károly Páris, Franciaország, és Szabó László Basel, Svájc. Az 1948/49. tanévre az előbbi felsoroltak közül csupán Szabó László és Imre Ernő nem maradtak kint, viszont helyettük már kimentek Dr. Makkai László és Simon Imre Basel, Svájcba, Elek Áron Princeton, U.S.A.-ba és Novák Miklós Torontó, Kanadába. Ez azt jelenti, hogy jelen pillanatban 21 volt vagy jelenlegi növendékünk tanul külföldön. Az ezek által végzett munkáról legyen szabad a következőket jelentenem. Az Igazgatóság az egész tanév folyamán érintkezésben volt valamennyi ösztöndíjasunkkal. A svájci és hollandiai ösztöndíjasokat meg is látogattam. Az év folyamán kérdőívet küldöttünk ösztöndíjasainkhoz, melyben feleletet kértünk ösztöndíjára, a végzett tanulmányi munkára, valamint az ottani egyház életbe való bekapcsolódására vonatkozólag. Minden theológusunk aktíve bekapcsolódott az ottani egyház életébe. Végzett tanulmányaikkal professzoraikkal meg vannak elégedve. Csordás Gábor és Ábrahám Dezső az elmúlt tanév folyamán megszerezték a Master of Theology fokozatot. Jelenleg készülnek a doktori vizsgára. Mindketten élénk résztvesznek az amerikai magyar reformátusok egyházi életében s szolgálnak a gyülekezetekben. Tóth Péter az "Egyház fogalma" címen dolgozatot írt, amelyért 20 font jutalmat kapott. Sebestyén Ádám letette Utrechtben az alapvizsgát s jelenleg készül az ún. candidaats examenre. Sebestyén Pál két tanulmányt állított össze, az egyik címe: " A hit és hitismeret kérdése Calvinnál, különös tekintettel a kijelentésre és a Szent Lélekre vonatkozó tanításra", a másik dolgozat címe "Pisztisz és Gnozisz viszonya Pál Apostollal". Az Utrechtben tanuló diákok valamennyien vizsgálatot tettek holland nyelvből valamint a Kar által megszabott theológiai tárgyból. Tóth Péter az amszterdami vizsgazsinaton is részt vett, Dr. Makkai László távollétében, mint helyettes.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Theológia igazgatójának a külföldön tanuló diákokról szóló jelentését örömmel tudomásul veszi. Hálásan emlékezik meg azokról a testvéregyházakról és főiskolákról, melyek fiaink külföldi továbbtanulását lehetővé teszik s őket szeretettel oktatják, nevelik. A

tudományos fokozatot nyert Csordás Gábort és Ábrahám Dezsőt közgyűlésünk szeretettel üdvözli és életükre Isten áldását kéri. Valamennyi ösztöndíjasunkat kéri, igyekezzenek minél jobban kihasználni az Isten által nyújtott nagy lehetőséget, hogy mielőbb hazajőve beállhassanak Krisztus magyarországi egyházának szolgálatába.

81. jkvsz

Igazgatótanács beterjeszti a Theológia igazgatójának az 1948/49. tanév elején tartott theológus-napokról szóló jelentését. A jelentés megállapítja, hogy a gyülekezetek mindenütt nagy szeretettel fogadják Theológiánk professzorait és diákjait és teljes mértékben kiveszik részüket a Theológia fenntartására szolgáló győjtésből. November hó közepéig a győjtés eredménye készpénzben elérte a 30.000 forintot, terményben pedig a 60 q-t.

(H) Egyházkerületi Közgyűlés a jelentést örömmel veszi tudomásul. Meleg szeretettel emlékezik meg a Theológia segítségére siető és annak terheit készségesen hordozó gyülekezetekről. Mind e gyülekezeteknek, mind a győjtésben résztvevőknek, hálás köszönetet mond. Egyben annak a reménynek ad kifejezést, hogy Egyházkerületünk valamennyi gyülekezete kiveszi részét a teherhordozásból s megérti, hogy itt nem egyszeri adakozásról, hanem a Theológia állandó fenntartásáról van szó.

82. jkvsz

Igazgatótanács előterjeszti Dr. Csekey Sándor theol. prof. és Dr. Bartók György egyet. tanár, theol. előadó urak betegszabadság iránti kérését. Mindkét kérést a Theológia tanári kara meleg pártolással terjesztette az Igazgatótanács elé s mindkettő mellé szakorvosi bizonyítványt mellékeltetett.

(H) Egyházkerületi Közgyűlés Dr. Csekey és Dr. Bartók professzorok részére a kért betegszabadságot megadja.

83. jkvsz

Egyházkerületünk múlt évi közgyűlése amikor a Theológia szervezeti szabályzatának az Igazgatótanács beállításával változtatást eszközölt megbízta a tanári kart, hogy az egy évi próbaidő után jelen egyházkerületi közgyűlésünk elé tegye jelentést és javaslatot a végleges szervezeti, rendtartási és vizsgálati szabályzatra vonatkozóan. A Kar ezt a munkálatot elvégezte, az új szabályzat tervezetét a Theológia Igazgatótanácsának bemutatta, s az Igazgatótanács részleteiben is letárgyalva elfogadásra ajánlja azt az Egyházkerületi Közgyűlésnek azzal, hogy az internátusi és konviktusi felügyelő tanárra vonatkozó rész kivételével az egész szabályzat azonnal hatályba lépjen, míg az e két tisztségre vonatkozó rész hatálybahelyezésére az Igazgatótanácsot hatalmazza fel. Bereczky Albert püspök hozzászólva a tárgyhoz feltőnőnek tartja, hogy az Igazgatótanács az Egyházkerületi Közgyűlésnek egyetlen olyan bizottsága legyen, melynek elnökei nem az Egyházkerületi püspöke és főgondnoka. Kéri a szabályzat ilyen értelmő módosítását.

(H) Egyházkerületi Közgyűlésünk a bemutatott szabályzatot Bereczky Albert püspök módosításával jóváhagyja. Az internátusi konviktusi felügyelő tanárra vonatkozó rész hatályba helyezésére az Igazgatótanácsot felhatalmazza a többi részeket pedig azonnal hatályba helyezi.

84. jkvsz

Múlt évi Egyházkerületi Közgyűlésünk utasította a Budapesti Theológia tanári karát, készítse el és terjessze jelen Egyházkerületi Közgyűlés elé a Theológiai doktori szigorlati szabályzatának tervezetét. A Kar e határozat alapján a szigorlati szabályzatot elkészítette s azt az Igazgatótanács szintén letárgyalta a következő határozati javaslattal hozza az Egyházkerületi Közgyűlés elé:

(H) Egyházkerületi Közgyűlés a szabályzat tervezetet felterjeszti az Egyetemes Konventhez, mivel ez a kérdés valamennyi theológiára nézve egységes szempont szerinti rendezést kíván.

85. jkvsz

A Püspöki Hivatal megküldötte 2723 számmal az Egyetemes Konvent 1948. április hó 28-29. napjain tartott ülésének jegyzőkönyvéből a theológiai főiskolákra vonatkozó jelentést, azzal a megjegyzéssel, hogy az a Theológiai Igazgatótanács ülésén ismertettessék ezzel kapcsolatban határozati javaslat kerüljön az Egyházkerületi Közgyűlés elé. A jegyzőkönyvnek reá vonatkozó része a 3. és a 7. pont. A 3-ban kéri a Konvent a Theológiák fenntartó testületeit, hogy a háborús évekről is adjanak ki, ha

még olyan szerény terjedelemben is, évkönyvet. Ez évkönyvek kiadásáról a Konvent 1949. évi gyűlése elé jelentést kér. A 7. pont felhívja a theológiai főiskolákat, hogy a jövő iskolai évre a teljesen önellátó theológiai főiskola eszményét vallva, állítsák össze költségvetésüket.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés elrendeli az 1944/45., 1945/46. és 1946/47. évekről szóló kéziratban meglévő jelentések évkönyv formában leendő megjelentetését s gondoskodjék ez évkönyv kiadásának fedezéséről. Ami az 1949-es költségvetést illeti, a kerületi közgyűlés azon az állásponton van, hogy a határozat olyan időpontban hozatott, amikor az állammal való megegyezés szövege még nem volt ismeretes. Theológiánk teljes erővel készíti ugyan elő az önellátásra való áttérést, az 1949-es költségvetést azonban a Magyar Köztársasággal kötött megegyezés értelmében még nem készíthette ilyen alapon.

86. jkvsz

Jelentés a Ráday Kollégium 1947/48, iskolai évéről

Ez volt az első év az ostrom óta, amikor ifjúságunk teljesen helyreállított épületben végezhette tanulmányait. Számba kellett vennünk az intézet használható felszerelését, hogy ezek hiánya ne lehessen akadálya az ifjúság elhelyezésének. A romok alól kiszedett ágyak, asztalok, szekrények jórészét sikerült használhatóvá tenni, s az Újjáépítési Osztály és a Népjóléti Minisztérium által felszerelésekre adott 3+3.000 Ft-nak és az internátus erre fordított pénzének felhasználásával legalább ideiglenesen sikerült berendeznünk a helyreállított helyiségeket. Ez a munka, ideértve a konyhai beszerzéseket is, folyik az egész iskolai éven át, mivel az ostrom alatt rendkívüli veszteség érte az intézetet, s az utóbbi években nem állt módunkban a régi felszerelési s berendezési tárgyakat pótolni. Az internátusnak még mindig szüksége van több szekrényre, matracra, éjjeliszekrényre, állófogasra.

Az iskolai év elején igen nehéz helyzetben volt az internátus, főleg szeptember és október hónapokban. Az internátus hallgatóinak fele theológus volt, akik nem tudták fizetni a megállapított előleget és a rendes havi ellátási díjat sem. Szeptember 10-én, mint azt az igazgatótanács ülésén jelentettem, már 10.000 Ft-tal tartoztak a theológusok. Az internátus pénztárának nem volt meg a téli beszerzésekhez, élelmiszer és tüzelőanyag beszerzéséhez szükséges forgó tőkéje. Nem volt más utunk és módunk, mint a gyülekezetekhez fordulni és egy nagyobb szabású gyűjtési akciót megindítani. Ennek érdekében arra szólítottam fel a theológus ifjúságot, hogy ki-ki forduljon elsősorban saját gyülekezetének, azután a szomszédos gyülekezeteknek lelkipásztorához s kérje fel őket meghatározott időben theológus-nap tartására. Így sikerült az ősz folyamán 56 gyülekezetben megfordulnunk, élelmiszert és pénzadományt gyűjtöttünk. A gyűjtés eredményéről részletes kimutatás készült a kollégiumi pénztár 1947. évi zárszámadásával s 1949. évi költségvetésével együtt. Az I-ső félévi pénzgyűjtés eredménye 13.116, 64 Ft, a II. félévi 2.545,98 Ft. Élelmiszergyűjtésünk eredménye a következő: 61.40 kg zsír, 16.30 liter olaj, 2 kg vaj, 0.50 kg margarin, 20.55 kg szalonna, 1.28 kg kolbász, 2 kg sonka, 2 db. csirke, 2010.40 kg liszt, 13 kg búza, 1 kg szárított tészta, 1 kg tarhonya, 2.50 kg kenyér, 6 kg dara, 14.50 kg cukor, 825 db. tojás, 3933.50 kg burgonya, 1679.55 kg bab, 52 kg lencse, 692 kg kukorica, 239.25 kg hagyma, 65.50 kg zöldség, 1071.50 kg paradicsom, 56 kg káposzta, 36.25 dió, 2 kg mák, 2.54 kg paprika, 19 kg lekvár, 0.70 kg birs, 4 kg zöldbab, 39 csomó zöldhagyma, 5 liter bor, 8.50 kg szappan.

Mindenütt meleg szeretettel fogadtak bennünket. A legtöbb helyen személyesen ott voltam theológusainkkal. Ahol nem lehettem jelen, bizonyítványt kértem a lelkipásztoroktól theológusaink forgolódásáról. Budapesten és Pestkörnyéken rendesen nagyobb számban jelentünk meg, reggel végeztük a vasárnapi iskolát, vagy gyermekistentiszteletet, délelőtt rendesen én végeztem az istentiszteletet, utána legtöbbször előadást tartottam a presbitereknek, délután theológusaink mesedélutánt tartottak a gyermekeknek, utána vallásos estélyt tartottunk a templomban, ahol volt ének, zeneszám, szavalat, Bibliamagyarázat s minden alkalommal tartottunk előadást s Theológiáról. A távolabb eső gyülekezetekbe rendesen két theológussal mentem, vagy két theológust küldtem ki, akik közül az egyik végezte az istentiszteletet, a másik előadást tartott a Theológiáról s mindketten gyűjtöttek az intézet részére élelmiszert. Ez a munka mindenképpen méltó arra, hogy azt rendszeresítsük, annyival is inkább, mert még az 1946. egyházkerületi közgyűlés is helyeslően elfogadta a theológus-napok tartását. Oda lehetne fejleszteni a dolgot, hogy az ősz folyamán előre meghatározott időben egy vagy két vasárnapon két-két theológus jelenne meg a gyülekezetben a gyűjtés érdekében. E célból, mint ahogyan arról már többször is volt szó az igazgatótanács ülésén, ún. akadémiai referensek irányítanák a gyűjtés munkáját az

egyes egyházmegyékben. Az esperesek közül tárgyaltam többekkel, Jóba József, Rúzsa József, esperesek megígérték, hogy az őszkor tartandó lelkészértekezletre, vagy egyházmegyei gyűlésre meghívnak s konkrét formában megállapíthatjuk a theológus-napok idejét. A balatonszemesi lelkésztovábbképzőn jelenlevő baranyai lelkészek valamennyien megígérték, hogy az egyes lelkészi körökben hozzák elő az ügyet. A theológus napok gyűjtése és a fenntartótestület által adott segély lehetővé tette, hogy mint a múltban, az idén is jelentékeny mértékben csökkentsük a theológusok által fizetendő ellátási díjakat.

Theológusok segélye az I-ső félévben: Ingyenes volt a szénior és kontraskriba, segélyük volt havi 160 Ft, 4 hónapra 640+640 Ft, összesen 1280 Ft. Egy theológus segélye volt havi 130 Ft, 4 hóra 520 Ft, egy theológus segélye volt havi 120, 4 hóra 480 Ft, 10 theológus segélye volt havi 100 Ft, 4 hóra 4000 Ft. Egy theológus segélye volt havi 90 Ft, 4 hóra 360 Ft, négy theológus segélye volt havi 80 Ft, 4 hóra 1280 Ft, 3 theológus segélye volt havi 70, 4 hóra 840 Ft, 10 theológusé volt havi 60, 4 hóra 2400 Ft, 2 theológus segélye volt havi 50 Ft, 4 hóra 400 Ft, 2 theológus segélye volt havi 45 Ft, 4 hóra 360 Ft, 2 theológus segélye volt havi 40 Ft, 4 hóra 320 Ft, 1 theológus segélye volt havi 30 Ft, 4 hóra 120 Ft, 2 theológus segélye volt havi 20 Ft, 4 hóra 160 Ft, egy theológus kapott 133, egy 240, egy 150, egy 86, egy 170, egy 181, egy 30 Ft. segélyt. A bejárók közül 2 theológus kapott 150-150 Ft, egy 100, egy 70 kilenc 50 s egy 10 Ft segélyt. Az I-ső félévben összesen 63 theológus kapott 14.440 Ft segélyt. Ennek fedezetéül szolgált a fenntartó testület által még az 1947. évre megállapított összegből 5100 Ft, s a theológus-napok gyűjtéséből 9.340 Ft.

A II. félévben a theológiai pénztár terhére az 1948. évre megállapított 35.000 Ft-ból átlagosan havi 3.200 Ft segélyben részesültek bentlakó theológusaink. Ingyenes volt a szénior és kontraskriba, segélyük volt havi 170 Ft, 6 hóra 2040 Ft. Három theológus segélye volt havi 130 Ft, 6 hóra 2340 Ft. Egy theológus kapott havi 120 t-ot, segélye volt 6 hóra 720 Ft. Hét theológus segélye volt havi 110 Ft, 6 hóra 4620 Ft. Öt theológus segélye volt havi 90 Ft, 6 hóra 2.700 Ft. Három theológus segélye volt havi 80 Ft, 6 hóra 1440, 8 theológus segélye volt havi 70 Ft, 6 hóra 3.360 Ft, 4 theológus segélye volt havi 60 Ft, 6 hóra 1440 Ft, 1 theológus segélye volt havi 50 Ft, 6 hóra 300 Ft. 2 theológus segélye volt havi 30 Ft, 6 hóra 360 Ft, 2 theológus segélye volt havi 20 Ft, 6 hóra 240 Ft, összesen 38 theológus részesült 19.560 Ft segélyben. Azok a theológusok, akik egyes egyházaktól is kaptak segélyt, ennek figyelembevételével részesültek a fenntartó testület segélyében. Ilyen egyházak: a Budapest-Kálvin-téri, Fasori Pasaréti, Szabadság-téri, Budai, Baross-téri, Kőbányai, Belső Józsefvárosi egyház.

Az ostrom óta először használtuk a központi fűtést. Beszereztem 1110 métermázsa rostált daraszenet a központi fűtés s 200 métermázsa tatai kockaszenet a konyha részére. Az enyhe tél lehetővé tette, hogy kokszot nem kellett beszereznünk.

Erre az iskolai évre is sikerült megszereznem az 50%-os villanydíjkedvezményt, ami lényegesen csökkenti a villanydíj összegét mind a három intézmény részére. Az adományok között pedig ki kell emelnem az Újjáépítési Osztálynak Dr. Pap László útján adott 1000 kg cukoradományát, ami lehetővé teszi a nyári eltevéseket is.

Az internisták száma 93 volt, ebből év elején theológus volt 45, a többi egyetemi hallgató. Év végére a theológusok száma 36-ra olvadt exmisszió s egyéb okok miatt, ehhez járul 6 bejáró étkező theológus. Az ellátási díj havi 170 Ft volt a 4 személyes szobákban s 200 Ft a 2-esben, ezenkívül természetben 5 kg liszt, 1/2 kg zsír s 10 db tojás.

Naponként tartottunk hétköznapi istentiszteleteket rövid Bibliamagyarázattal, vasárnap hosszabb beszéddel. Szept. 29-től okt. 4-ig evangelizációs hetet tartottunk este 1/2 8-tól 1/2 10-ig. Minden alkalommal volt egy evangelizációs beszéd, utána egy előadás énekkel, imával. Ezenkívül az internátus ifjúságának előadást tartott Dr. Csia Sándor a nemi kérdésről, Dr. Batiz Dénes a fogságban szerzett lelki tapasztalatairól. Nagy gondot fordítottam a személyes pasztorációra, alig volt olyan nap, hogy 2-3 fiúval ne beszélgettem volna lelki, erkölcsi és tudományos kérdésekről.

Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a tett intézkedéseket jóváhagyja.

87. jkvsz

Jelentés a Theológus Otthon 1948-49. iskolai évének kezdetéről.

1. *A hallgatók száma és ellátási díja*

Év elején felvétetett az internátusba összesen 106 hallgató. Ezek közül theológus 57, egyetemi hallgató 49. Mivel több hallgatót nem vettek fel az egyetemre, ezek helyét is theológusokkal töltöttük be. A 20-as évek végén s a 30-as évek elején, midőn az akkori négy évfolyamon 120-130 volt a theológusok száma, a bentlakó theológusoké is elérte a 70-et, mint az idei iskolai évben. Ezzel lehetővé válik az a régi cél, hogy internátusunk elsősorban theológus-internátus legyen, illetve a theológusok egy közösséget alkotva együtt lakjanak a Theológián. A bentlakó theológusok mellett a bejárók közül is többen étkeznek a kollégiumban. Ez utóbbiak száma 12. Naponta összesen 138-an étkeznek.

Az ellátási díj 3- és 4 személyes szobában havi 190, s 2 személyes szobában havi 210 Ft. Természetbeni beszolgáltatás nincs, sem külön főtési díj. A havi 190, illetve 210 Ft-ért kapnak a hallgatók lakást, főtést, világítást, takarítást és naponta háromszori étkezést.

2. *Élelmiszer-beszerzés s eltevések*

A nyár folyamán és ősszel eltettünk többféle gyümölcsöt és zöldséget. Gyümölcsfélét (cseresznyét, meggyet, egrest, ribizlit és szilvát) eltettünk 250 kg-t. 300 kg barackból barackízt készítettünk s 4 mm szilvából szilvaízt. Zöldségfélét eltettünk: 100 kg zöldbabot, 150 kg uborkát, 6 mm káposztát, sóban eltettünk 100 kg zöldséget. Télre tároltunk 50 mm burgonyát s eltettünk 20 mm paradicsomot, amelyből 11 1/2 mm a rákoscsabai egyház ajándéka, ezért Oros László lelkipásztor úrnak és a presbitériumnak a Kollégium vezetősége hálás köszönetét nyilvánította.

Az Újjáépítési Osztálytól Dr. Pap László főtitkár útján hálás köszönettel vettük a következő élelmiszer-adományokat: 25 db szappant, 2 zsák burinát, 75 kg margarint, 120 kg rizst, 25 dkg tojásport, 30 kg kakaót, 50 kg tejport, 480 doboz kond. tejet, 5 kg kávét, 1 kg teát, 50 kg, cukrot, 20 cs. mosóport, 25 db szappant, 62 doboz főzelék konzervet, 20 kg aszalt gyümölcsöt, 1 doboz halkonzervet s 1 db borotvaszappant. Szept. 20-án Dr. Pap László útján kaptunk 57 kg (bruttó) tejport, s 63 kg sajtot, melyeket napi áron felértékelve 1854.- Ft értékben a theológusok segélyezésébe számítottunk be.

3. *Theológusok segélye*

Az 1948-49. iskolai év I-ső félévében theológusaink segélyezése a következő: Teljesen ingyenes a szénior és a kontraskriba; Solothurni svájci kanton adományából teljesen ingyenes 10 theológus, segélyük havi 190.- Ft, 5 hónapon át 9.500.-Ft. Egyházak Világtanácsa adományból teljesen ingyenes 3 theológus, segélyük havi 190.- Ft, 5 hónapon át 2.850.- Ft. A Bp-Kálvin-téri egyház havi 100.- Ft, a theológusok segélyéből havi 70.- Ft s a menekültek segélyéből havi 20.- Ft, összesen havi 190.- Ft segélyt kap, s így teljesen ingyenes 1 theológus,k segélye 5 hónapra 950.- Ft. A Bp-Kálvin-téri egyház adományából havi 100.- Ft s a theol. segélyből havi 60.- Ft segélyt kap 1 theológus, segélye 5 hónapra 800.- Ft. A kiskunhalasi egyháztól havi 50.- s a theol. segélyből havi 110.- Ft segélyt kap 1 theológus, segélye 5 hóra 800.- Ft. Havi 130.- Ft segélyt kap 6 theológus, 5 hóra 3.900.- Ft. A Bp-Szabadság-téri egyház adományából s a theol. segélyből havi 120.- Ft segélyt kap 2 theológus, segélyük 5 hóra 1.200.- Ft. A Bp-Kelenföldi egyház adományával havi 110.- Ft segélyt kap 2 theológus, segélyük 5 hóra 1.100.- Ft. Havi 100.- Ft segélyt kap 5 theológus, segélyük 5 hóra 2.500.- Ft, havi 90.- Ft segélyt kap 3 theológus, segélyük 5 hóra 1.350.- Ft. Havi 80.- Ft segélyt kap 6 theológus, segélyük 5 hóra 2.800.- Ft. Havi 70.- Ft segélyt kap 5 theológus, segélyük 5 hóra 1.750.- Ft. Havi 60.- Ft segélyt kap 2 theológus, segélyük 5 hóra 600.- Ft. Havi 50.- Ft segélyt kap 6 theológus, segélyük 5 hóra 1.500.- Ft. Havi 40.- Ft segélyt kap 4 theológus, segélyük 5 hóra 800.- Ft. Havi 30.- Ft segélyt kap 4 theológus, segélyük 5 hóra 600.- Ft. Havi 20.- Ft segélyt kap 3 theológus, segélyük 5 hóra 300.- Ft. Összesen 66 theológus kap az I-ső félévben 34.200.- Ft segélyt.

4. *Felszerelés és karbantartás*

Az összes internátusi szobákat, Ráday Könyvtárt, Ráday-termet stb. a nyár folyamán kitakaríttattuk, kimeszeltettük a konyhát és éléskamrát, az utóbbiban az ostrom óta okozott károkat megjavíttattuk kőműves munkával. Az internátusi szobákban levő apróbb hibákat (csapok, szekrények zárja, kilincsek, kulcsok) rendbehozattuk. Fürdőszobákban és mellékhelyiségekben szintén javításokat eszközöltünk. Csináltattunk 39 db matracot, vettünk 3 db szekrényt s 1 db ágyat, 5 db ágynak új sodronyt készíttettünk. Több rossz állapotban levő szekrényt rendbehozattunk. Ezeket a beszerzéseket és munkálatokat lehetővé tette a Népjóléti Minisztérium által felszerelésre kiutalt 3.000.- Ft segély. Erről a püspöki hivatal útján

okmányolt elszámolással számoltunk el.

5. *Központi fűtés*

Az internátus beszerzett a reá eső rész címén 400 mm tatai rostált daraszenet és 100 mm kokszot, a püspöki hivatal részére pedig vettünk [a szám helye üresen hagyva] mm szenet s 100 mm kokszot.

A felügyelő tanár betegsége miatt július 9 óta az internátus gazdasági ügyeit Dr. Csekey Sándorné végzi.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a tett intézkedéseket jóváhagyja.

88. jkvsz

A Ráday Kollégium pénztárának zárszámadása az 1947. évről.

A Ráday Kollégium pénztárának bevételei az 1947. évben.

1. Maradvány 1946-ról		39.64
2. Közpénztártól:		
a) Püspöki Hivatal dologi kiadása	18.355.15	
b) Theologia dologi kiadásai	6.312.59	
c) Kollégiumi theologusok segélye	13.500.---	
3.		38.161.74
4. Ellátási díjak		88.808.87
5. Adományok:		
a) VKM segélyre		
1. 8 alkalmazott fizetése	26.013.81	
2. Dologi kiadások	8.600.---	
3. Felszerelési segély	1.500.---	
		36.113.81
b) Egyetemes Egyháztanács adománya:		
1. Theologusok élelmezésének javítására	7.276.90	
2. Theologiának szénre	7.665.---	
3. Kollégiumnak felszerelésekre	3.000.---	
		17.941.90
c) Theologus-napok gyűjtése		15.129.94
d) Egyházmegyék adománya:		
1. Budapesti egyházmegye	1.000.---	
2. Felsőbaranyai egyházmegye	77.---	
3. Pestkörnyéki egyházmegye	70.90	
4. Solti egyházmegye	957.74	
5. Tolnai egyházmegye	497.88	
6. Vértesaljai egyházmegye	641.34	
		3.244.86
e) Egyéb adományok:		
1. özv. Horváth Jánosné (Kecskemét)	40.20	
2. Dr. Vasady Béla küldeménye	575.28	
3. Bp-Tisztviselőtelepi egyház	150.---	
4. Bodmér-Kajászószentpéteri egyház	30.---	
5. Nánásy Gizella (Bp.)	300.---	
6. Bp-Kálvin-téri egyház	800.---	
7. Bp-Szabadság-téri egyház	720.---	
8. Bp-Kelenföldi egyház	220.---	
9. Bp-Pasaréti egyház	480.---	
10. Bp-Budai egyház	100.---	
11. Kiskunhalasi egyház	284.---	

12. Ivánczai egyház	60.---	
		3.759.48
6. Vegyes		19.53
	Összesen:	203.219.77

Jegyzet.

1. Ez éven is, mint a múltban, havonta okmányolt elszámolásokat adott be az internátusi felügyelő tanár előírás szerint az egyházkerületi számszéknek.
2. A pénzkezelés folyószámlán történik a Magyar Nemzeti Bank Kálvin-téri fiókjánál.
3. Utólagos elszámolás és visszatérítés mellett az internátusi felügyelő tanár fizette (mint a múltban is) az egész épület (püspöki hivatal, theologia és internátus) összes dologi kiadásait

A Ráday Kollégium pénztárának kiadásai az 1947. évben.

1. Élelmiszer		87.077.57
2. Konyhai vegyesek		6.882.06
3. Konyhai tüzelés		2.395.---
4. Központi fűtés		26.658.30
5. Villanydíj		8.987.74
6. Gázdíj		3.087.59
7. Telefondíj		1.050.60
8. Vízdíj		4.434.08
9. Alkalmazottak fizetése		26.707.80
10. OTI		6.220.30
11. Mosás, vasalás		324.---
12. Takarítás		1.147.94
13. Karbantartás:		
- Szerelő (villany, gáz)	1.897.68	
- Lakatos (fűtőtest, tűzhely)	2.361.83	
- Asztalos	1.590.63	
- Ablakos	248.---	
- Kárpitos (matrac stb.)	2.015.---	
- Udvar	128.05	
- Vegyes (fürdőszoba stb.)	821.80	
		9.062.99
14. Konyhai beszerzés		3.720.79
15. Kollégiumi beszerzés		3.321.45
16. Csatornázási Művek		4.675.05
17. Díjvisszatérítés		95.---
18. Postadíjak (bankilleték)		1.178.07
19. Segély theologusoknak		648.30
20. Theologus napok kiadásai (útiköltség, élelmiszerszállítás)		2.662.06
21. Vegyes		2.805.11
	Összesen:	203.141.77

Összegezés

Összes bevétel az 1947. évben	203.219.77
Összes kiadás az 1947. évben	203.141.77

Maradvány és átvitel az 1948. évre 78.---

Elszámolás az Újjáépítési Osztály által felszerelésekre adott 3.000 Ft-ról:

		Okmányszám	
1.	Asztalos munka (szekrények, székek, asztalok	132,160	
	javítása)	167,181	860.---
2.	Ágyak javítása (sodronyozás)	155,187	930.47
3.	Matracok javítása	183	1.103.---
4.	Befőttes üvegek	160	106.53
		Összesen:	3.000.---

Elszámolás a központi fűtésre kifizetett szén díjairól 1947. augusztus 25-től december 31-ig.

			Okmányszám	
1.	VIII.25.	60 q szén	123,129	1.330.---
2.	IX.19.	350 q szén	152,172	4.800.---
3.	IX.25.	Fuvardíj	175,181	730.---
4.	IX.30.	300 q szén	188	5.583.60
5.	X.3.	Fuvardíj	197	717.---
6.	X.11.	Széndíj pótlása	220	257.30
7.	X.31.	100 q szén	248	2.000.---
8.	XI.30.	Fuvardíj	278, 286, 288	538.---
9.	XII.3.	100 q szén	291, 296	2.183.50
10.	XII.6.	Fuvardíj	301	229.90
11.	XII.6.	200 q szén	301, 306	3.200.---
12.	XII.10.	Fuvardíj	312	75.---
13.	XII.30.	Széndíj pótlása	336, 340	1.350.70
			Összesen:	22.995.---

Az 1110 q tatai rostált daraszén árából, azaz 22.995 Ft-ból

1.	Közpénztár adott elszámolásra	7.665 Ft-ot
2.	Theol. pénztár javára Újjáépítési Osztály adott	7.665 Ft-ot
3.	Kollégiumi pénztár fizetett	7.665 Ft-ot
	Összesen:	22.995 Ft-ot

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1947 évi zárszámadását jóváhagyja.

89. jkvsz

A Ráday Kollégium pénztárának költségvetése az 1949. évre.

I. Szükséglet

1.	Élelmiszer	120.100.---
2.	Konyhai vegyesek	7.000.---
3.	Konyhai tüzelés	5.000.---
4.	Központi fűtés	42.000.---
5.	Villanydíj	12.000.---
6.	Gázdíj	3.500.---
7.	Telefondíj	900.---

8.	Vízdíj		5.500.---
9.	Szemét fuvardíj		2.500.---
10.	Csatornázási Művek		4.000.---
11.	Alkalmazottak fizetése		27.000.---
12.	OTI		7.000.---
13.	Mosás, vasalás		1.000.---
14.	Takarítás		3000.---
15.	Kémény- és kazántisztítás		1.500.---
16.	Ciánozás		4.000.---
17.	Karbantartás		4.000.---
18.	Konyhai beszerzés		2.500.---
19.	Kollégiumi beszerzés		2.500.---
20.	Postadíj, bankilleték		1.000.---
21.	Vegyes		1.000.---
		Összesen:	255.000.---

II. Fedezet

1.	Közpénztárból:		
	- Központi főtés	14.000.---	
	- Villanydíj	3.400.---	
	- Gázdíj	700.---	
	- Vízdíj	1.800.---	
	- Szemét fuvardíj	500.---	
	- Csatornázási művek	1.300.---	
	- Kémény- és kazántisztítás	500.---	
			22.200.---
2.	Theol. pénztártól:		
	a)		
	Központi főtés	14.000.---	
	Villanydíj	3.600.---	
	Gázdíj	1.000.---	
	Vízdíj	1.800.---	
	Szemét fuvardíj	500.---	
	Csatornázási Művek	1.300.---	
	Kémény- és kazántisztítás	500.---	
			22.700.---
	b) Theologusok segélye		30.000.---
3.	Ellátási díjak		139.000.---
4.	VKM 8 alkalmazott fizetése		26.000.---
5.	VKM dologi kiadásokra		7.000.---
6.	Egyéb adományok		7.000.---
7.	Vegyesek		1.100.---
		Összesen:	255.000.---

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Theologus Otthon 1949. évi költségvetését elfogadja.

90. jkvsz

Theologia 1949. évi költségvetése. [Vö. 98. jkvsz alatt számszék költségvetési tervezeteivel.] [Hiányzik !?!?]

91. jkvsz

Előadó jelenti, hogy dr. Csekey Sándor professzor, a Ráday Könyvtár őre, a nyár elején súlyosan megbetegedvén, a folyó tanulmányi év kezdetén az 1948. szeptember 1-től 1949. február 1-ig terjedő

időre, tehát az első szemeszter tartamára betegszabadságot kért. Helyettesítésével az egyházkerületi elnökség dr. Sebestyén Jenő nyugalmazott theologiai professzort, akadémiai óraadót bízta meg s ezt a megbízatást a theologiai igazgatótanács, továbbá annak elnökségi tanácsa és a theol. akadémia tanári kara is tudomásul vette.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a tett intézkedést jóváhagyja.

92. jkvsz

Ráday Könyvtár működéséről jelentés.

[Hiányzik !?!?]

93. jkvsz

A Ráday Könyvtár igazgatásának, átszervezése és jogi helyzetének új szabályozása tárgyában a Tanári Kar az Igazgatótanács által is elfogadott formában, javaslatot terjeszt az egyházkerületi közgyűlés elé, amely tekintettel a Ráday Könyvtárnak a lelkészképzés munkájában és a theologiai tudományos kutatás és munkálkodás területén érvényesülő egyházi szempontból is értékelendő nagy jelentőségére: elsősorban szorosabb kapcsolatot kíván létesíteni a Könyvtár és Theol. Akadémiánk között, hogy így az ennek szerves alkotórésze, tartozéka legyen és a könyvtárnak az egyházi munkához és főleg a lelkészképzéshez való szoros hozzátartozása az igazgatás és szervezet területén is minél inkább kitűnjék. E végből a Tanári Kar az igazgatótanáccsal egyetértőleg, javasolja hogy

a) a Ráday Könyvtárbizottság szűnjék meg,

b) a Ráday Könyvtárbizottság szerepét vegye át a Theol. Akadémiát kormányzó Igazgatótanács,

c) a Theologiai Akadémia Szervezeti Szabályzatában pedig legyen egy szakasz, amely kimondván a Könyvtárnak a budapesti Református Theologiai Akadémiához való szoros és szervezeti hozzátartozását is - a könyvtár igazgatását, kezelését e szempontok szerint szabályozza újra.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés, méltányolván a theol. akadémiai Tanári Kar és az azt kormányzó Igazgatótanács javaslatában felhozott szempontokat, kimondja hogy

a) a Ráday Könyvtár a jövőben is a legszorosabban vett tudományos, theologiai és belső egyházi, nevezetesen eredeti rendeltetésének és az eddigi gyakorlatnak is megfelelően a lelkipásztorképzés szolgálatára rendeltessék és evégből a közgyűlés elhatározza, hogy

b) a Ráday Könyvtárbizottságot megszünteti és a Ráday Könyvtár igazgatását és vezetését a Theol. Akadémia szervezeti, rendtartási és vizsgálati szabályzatában körülírt módon és feltételek mellett a Theologiai Akadémia igazgatásával megbízott Igazgatótanácsra bízza, amely ezt a munkát a Theologiai Akadémia Tanári Kara által végzi és gyakorolja,

c) evégből elrendeli, hogy az Igazgatótanács a Könyvtár vezetését, igazgatását és általában életét egy új szabályzatban körvonalazza, amely szabályzat ma is érvényben levő Szervezeti Rendtartási és Vizsgálati Szabályzat egyik részét képezze és a Tanári Kar ezt a szabályzatot a fentebb körvonalazott szempontok és elvek intenciói szerint minél előbb készítse el és mutassa be, végül pedig

d) mindezek alapján elrendeli, hogy a Ráday Könyvtár fenntartásának és fejlesztésének költségei a jövőben a Theologiai Akadémia költségvetésében nyerjenek fedezetet.

94. jkvsz

Dr. Csekey Sándor könyvtárőr helyettesítésével a Ráday Könyvtár-bizottság - a helyettes kérésére - szükségesnek látta a könyvtárőr-helyettes tiszteletdíjának megállapítását is és javasolja a közgyűlésnek, hogy mivel arra az egyházkerület 1948. évi költségvetése is módot ad, a könyvtárőr-helyettesi tiszteletdíj 1948 utolsó negyedére havi 100 Ft-ban állapíttassék meg. Amennyiben pedig a helyettesítés 1949-ben is folytatódnék, a helyettesítési tiszteletdíj további megállapítása és kiutalása tekintetében is a Theol. Igazgató Tanács döntsön, mint amelynek hatáskörébe 1949. január 1-től kezdődőleg a Ráday Könyvtár vezetése és igazgatása is tartozni fog.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Könyvtár-bizottság fentebb ismertetett javaslata értelmében állapítja meg a könyvtárőr-helyettes tiszteletdíját az 1948. év utolsó negyedére s ad megbízatást az Igazgatótanácsnak annak szükség esetén való szabályozására az 1949. január 1-jével kezdődő időszakra is.

95. jkvsz

Számszék előterjeszti a Dunamelléki Református Egyházkerület Közpénztár és Theologiai Akadémia zárószámadását az 1947. évről.

Közpéntár számla

Bevétel:	1947. évi bevétel költségvetésileg előirányozva	1947. évi tényleges bevétel	1947. évi tényleges bevétel előirányzottnál több	1947. évi tényleges bevétel előirányzottnál kevesebb
1. Értékpapírok jövedelme	1.250.---	276.86		973.14
2. Egyházmegyék hozzájárulása a ker. lap és kgyi jkv. előállításához	1.800.---			1.800.---
3. Középfokú iskolák központi járuléka	6.000.---	9.088.24	3.088.24	
4. Zsoltár és tankönyv járulék	10.000.---	10.890.59	890.59	
5. Kőbányai ház jövedelméből	50.---			50.---
6. Egyházmegyék hozzájárulása kerületi költségvetési hiányhoz	10.820.---	10.820.---		
7. Államsegély fizetésekre		47.712.---	47.712.---	
8. Államsegély dologi kiadásokra		72.197.89	72.197.89	
9. Vegyes bevétel		846.39	846.39	
10. Kölcsön Konventtől		15.000.---	15.000.---	
11. 1946. évi pénztári maradvány		16.968.75	16.968.75	
Összesen:	29.920.---	183.800.72	156.703.86	2.823.14
Kiadás:				
I. Központi igazgatás				
1. Személyi járandóság				
- Illetmények		47.712.---	47.712.---	
- Ker. adó, OTI stb.		10.264.56	10.264.56	
- Tiszteletdíjak		940.---	940.---	
- Altiszt élelmezési díja		2.453.---	2.453.---	
II. Dologi kiadások:				
1. Püspöki iroda és kerületi iroda				
- Irodai felszerelés és egyéb apró költség	400.---	229.20		170.80
- Nyomda számla	400.---	3.160.94	2.760.94	
- Irodai portó és távirat	3.000.---	5.343.14	2.343.14	
- Telefon és távirat	3.600.---	7.104.50	3.504.50	
- Leltár, beszerzés	200.---	220.15	20.15	
- Újévi ajándékok	150.---	150.---		
- Vegyes	100.---	3.006.84	2.906.84	
- Autótartás		23.516.67	23.516.67	
- Útiköltség, napidíj		2.700.64	2.700.64	

2. Kerületi hiv. lap, kerületi jkv.				
- Hivatalos kap, nyomtatvány	500.---			500.---
- Közgyűlési jegyzőkönyv	1.300.---			1.300.---
- Újság, folyóirat		483.17	483.17	
3. Főtés, világítás, karbantartás				
- Főtés	3.000.---	20.405.03	17.406.03	
- Villany, gáz	5.800.---	5.775.50		24.50
- Vízdíj	1.500.---	1.179.---		321.---
- Asztalos	100.---			100.---
- Lakatos	100.---			100.---
- Villanyszerelő	100.---			100.---
- Karbantartás, takarítás	500.---			500.---
- Csatornázási díj	650.---	1.106.08	456.08	
- Szemétfuvarozási díj		576.---	576.---	
- Püspöki iroda renoválási költségei	2.000.---	6.912.05	4.912.05	
4. Középfokú iskolák utáni kiadások				
- Tanügyi előadó tiszteletdíja	2.520.---	2.652.---	132.---	
- Napidíjak, útiszámlák	1.900.---	1.639.---		261.---
- Egyetemes tü. biz. költség	900.---			900.---
5. Vegyes és előre nem látott kiadások				
- Segély egyeseknek elnökség útján	1.000.---	3.867.80	2.867.80	
- Folyószámlaköltség		809.10	809.10	
- Ügyész készkiadásai		1.400.---	1.400.---	
- Püspöki iroda átalakítási költségei		19.600.14	19.600.14	
- Püspöki költözködés és lakásfenntartási költség		9.762.94	9.762.94	
- Nagykőrösi vallástanár fizetési különbözete		288.25	288.25	
- Esperesi kérdőívek		847.30	847.30	
- Vegyes kiadás	200.---	2.801.36	2601.36	
Összesen:	29.920.---	186.906.36	161.263.66	4.277.30

Theológiai számla

Bevétel:	1947. évi bevétel költségvetésileg előirányozva	1947. évi tényleges összeg	1947. évi tényleges összeg az előirányzottnál több	1947. évi tényleges összeg az előirányzottnál kevesebb
Egyházmegyék hozzájárulása	25.225.18	25.225.18		

Hallgatóktól tandíj	2.800.---	1.460.---		1.340.---
Ráday Könyvtár	500.---	365.---		135.---
Kőbányai ház jövedelméből	100.---			100.---
Államtól fizetésekre		39.400.---	39.400.---	
Államtól dologi kiadásokra		11.500.---	11.500.---	
Birtok jövedelem		3.160.---	3.160.---	
Vegyes		741.---	741.---	
Összesen:	28.625.18	81.851.18	54.801.--	1.575.---

Kiadás:

1. Személyi járandóság				
- Állam által térített összeg				
2. Dologi kiadás				
- Igazgatói iroda kiadása	550.---	824.89	274.89	
- Újság, folyóirat stb.	520.---			520.---
- Értesítő nyomdai költsége	1.000.---	2.000.---	1.000.---	
- Telefon	2.000.---			2.000.---
- Villany	1.800.---	1.019.71		780.29
- Vízdíj	300.---	615.68	315.68	
- Csatornázási díj	650.---	982.08	332.08	
- Főtés	5.000.---	2.568.40		2.431.60
- Asztalos	50.---			50.---
- Lakatos	150.---			150.---
- Karácsonyi és újévi ajándék	60.---			60.---
- Székház adója	1.200.---			1.200.---
- Székház tőzbizt. díja	380.---			380.---
- Karbantartás	500.---	1.246.01	746.01	
- Takarítás	600.---			600.---
- Előre nem látott vegyes kiadások	365.18	286.30	21.12	
3. Segélyek				
- Theol. konviktusi segélye	13.500.---	13.500.---		
- Ösztöndíj		1.400.---	1.400.---	
- Vasúti arcképes igazolvány		480.---	480.---	
4. Vegyes				
-- Birtok utáni kiadás		8.500.---	8.500.---	
- Tiszteletdíjak		1.616.---	1.616.---	
- Fizetésre I-IX.30-ig		35.658.50	35.658.50	
- Gazdasági felügyelő tanár kezeihez kiutalva X.1-XII.31-ig		7.585.---	7.585.---	
Összesen:	28.625.18	78.382.57	57.929.28	8.171.89

Kőbányai ház

Bevétel:	1947. évi bevétel költségvetésileg előirányozva	1947. évi tényleges bevétel	1947. évi tényleges bevétel előirányzottnál több	1947. évi tényleges bevétel előirányzottnál kevesebb
Házbér 18 lakótól	9.249.20	9.691.20	442.---	
Kiadás:				
Adó	4.406.---	4.512.50	106.50	
Épülethozzájárulási díj		327.---	327.---	
OTI		325.10	325.10	
Villany	130.---	252.80	122.80	
Vízdíj	2.000.---	839.47		1.160.53
Csatornázási illeték	1.000---	645.58		354.42
Kéményseprés	180.---	185.82	5.82	
Lakbér ill. bélyeg		79.10	79.10	
Javítások (vízv., csat.)	1.300.---	1.476.59	176.59	
Vegyes apró kiadás	33.20	30.80		2.40
Épület tető és falak tat.		9.219.---	9.219.---	
Theol. akadémiának 1/2	100.---			100.---
Közpénztárnak 1/4	50.---			50.---
Madas Károly alap	50.---			50.---
Összesen:	9.249.20	17.893.76	10.361.91	1.717.35

Madas Károly alap

Bevétel:	1947. évre költségvetésileg előirányozva	1947. évi tényleges összeg	1947. évi tényleges összeg előirányzottnál több	1947. évi tényleges összeg előirányzottnál kevesebb
50 kat. hold ingatlan haszonbére		3.745.---	3.745.---	
Kiadás:				
Felmérési költség		250.---	250.---	
Adórendezés		274.---	274.---	
Épület rendbehozása		12.931.65	12.931.65	
Összesen:		13.455.65	13.455.65	

A Dunamelléki Református Egyházkerület számláinak 1947. évi záró összesítése:

	Bevétel	Kiadás	Maradvány	Hiány
1. Közpénztár számla	256.468.04	251.342.18	62.718.82	
2. Theol. akadémia	308.286.05	309.960.45		1.674.40
3. Madas Károly alap	3.745.---	13.455.65		9.710.65
4. Kaszay I. hagyaték	2.450.---	1.560.---	890.---	
5. Kőbányai ház	9.691.20	18.044.31		8.353.11
6. Egyházmegyék	38.964.23	43.095.79		4.131.56
7. Kisebb alapok	97.68	184.74		87.06

8. Idegen átmenő	863.888.92	807.185.96	56.702.96	
Összesen:	1.483.591.12	1.444.829.08	62.718.82	23.956.78
Országos Szövetkezeti Hitelintézetnél vezetett folyószámla egyenlege (betét)		38.762.04		38.762.04
Összesen:	1.483.591.12	1.483.591.12	62.718.82	62.718.82

A benyújtott 1947. évi zárszámadás adatainak elbírálásánál figyelembe kell venni, hogy a költségvetés összeállításakor (1946. október hó) a forintra áttérés idején még nem álltak rendelkezésre még csak megközelítőleg sem pontos adatok sem a bevétel sem a kiadás tételre. Ez a fő oka a nagy eltolódásnak. Részleteiben nézve a Közpénztár számla bevételi rovatában a többlet az előirányzatban nem szerepelő államsegélyekből, valamint a konvent útján igénybe vett kölcsön összegből áll.

A kiadási rovatnál nem volt előirányzat a kereseti adó, OTI, MABI stb. járulékaira, tiszteletdíjakra. Ezen összegek részben a dologi államsegély összegéből voltak fedezve. A püspöki és kerületi irodánál mutatkozó többlet kiadást a költségvetés összeállításakor még nem ismert árak okozzák. Külön kell említeni, hogy az 1946. decemberében ajándékba kapott autó költségre szintén nem volt előirányzat. Főtés-világítás, karbantartásnál nagy többlet kimutatás mutatkozik a főtésnél, amelynek oka, hogy a kerület önállóan is beszerzett faanyagot, mivel a központi főtés bizonytalan volt s így kettős kiadás terhelte a Közpénztárt. A püspöki iroda renoválási költségnél mutatkozó 4.912.05 Ft-os többletkiadás a díszterem ostrom utáni állapotának rendbehozása valamint a püspöki iroda áttelepítésével kapcsolatos takarítási költségekből állt. A vegyes, előre nem látott kiadásoknál a püspöki lakás átengedése folytán szükséges építkezésekre volt szükség a 19.600.14 Ft-ra, mely összeg fedezetére volt felvéve a 15.000.--- Ft-os 3 év alatt visszafizetendő kölcsön. A püspöki költözködés, valamint az új lakás fenntartási költsége is előre nem látott kiadás volt 9.762.94 Ft értékben. A theologia akadémia zárószámadása részleteiben csak 1947. január 1-től 1947. szeptember 30-ig terjedő időre szól, mivel október 1-ével átadatott a vagyon- és pénzkezelés az önálló theol. igazgatótanácsnak. Ezen részletes elszámolás tehát az esztendő 3/4-ed évét tartalmazza s ezért csak a negyedik negyed hozzáillesztése után lenne tárgyalható. Ettől függetlenül kell megemlítenem a vegyes rovatban a birtok utáni kiadást 8.500.--- Ft összegben, mely a 100 hold pontos felmérése (1.500.--- Ft) valamint egy istálló építéséből állott (7.000.--- Ft).

A kőbányai háznál a kiadásban a renoválással kapcsolatban kifizetett 9.219.--- Ft, mely összeggel a ház tetőzete, valamint a külső falak teljesen rendbe hozattak. A többi kiadási többlet az előírt közüzemi, illetve elkerülhetetlen javítási költségekből állt.
A Madas Károly alapnál az épületek állagának megóvása miatt kellett a 12.931.65 Ft-ot a birtok jövedelmének terhére előlegezni.

Az értékpapír állományra vonatkozólag tisztelettel bejelentem, hogy az 1947. évi XXX. tc. 9.§-ának illetve 5247/1947. PM rendelet végrehajtása értelmében az egyházkerület letétjében volt értékpapírok közül 144 db. Pesti Hazai Tkp. rv., 39 db. Hitelbank rv., 83 drb. Kereskedelmi Bank rv., 75 db. Nemzeti Bank rv., 30 db. Leszámítoló Bank rv. és 15 db. Angol-Magyar Bank rv. az Államkincstár rendelkezésére bocsátottuk s a részvényekről a Pénzintézeti Központ által kiállított elismervényeket a kerület letétjéhez csatolták.

Tisztelettel kérem a jelentés tudomásul vételét és jóváhagyását.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és az 1947. évi zárszámadást jóváhagyja.

96. jkvsz

Számszék jelenti, hogy az egyházmegyék 1947. évi záró számadásai és az 1949. évi költségvetései beérkeztek, kivéve a kecskeméti és a pesti egyházmegye 1947. évi zárószámadásait.

A beérkezett zárszámadások és költségvetések felülvizsgáltattak és azok rendben levőknek találtattak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és felhívja a fentemlített két egyházmegyét, hogy az 1947. évi zárszámadásaikat soronkívül terjesszék fel.

97. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 9/3. közgyűlési határozatában kéri az Egyetemes Konventet, értesítse az egyházkerületet, hogy a megye gyülekezeteinek lélekszáma nem 98.212, hanem csak 97.604, mely a Közalapi járulék alapjául is szolgál.

A kiigazítás kérésének indoka az, hogy a dunamelléki egyházkerület a kecskeméti egyházmegyét eddig a nagyobb lélekszám alapján terhelte.

Az egyházkerület ezideig a konvent útján rendelkezésre bocsátott 1941. évi népszámlálás alapján vetette ki a járulékokat, s azt a kecskeméti egyházmegye nem észrevételezte. De különben is az 1947. évi egyházkerületi közgyűlés 94. számú határozata kimondotta, hogy az egyházmegyék lélekszáma a legközelebbi népszámlálás eredményének közzétételéig maradjon változatlan. Számszék javasolja az ügynek a Konventhez való felterjesztését azzal, hogy a kitőzött népszámlálás miatt a kérdés jelenleg már nem időszerő.

(H) Közgyűlés a javaslatot határozattá emeli.

98. jkvsz

Számszék előterjeszti az 1949. évre szóló alábbi költségvetés tervezeteit:

I. Közpénztár

Szükséglet	1948-ra előir.	1949-re előir.	
1. Személyi járandóság:			
a) püspök fizetése IV. fo. 2. fok		12.252.---	
b) dr. Ravasz László ny. püspök nyugdíja		19.332.---	
c) alkalmazottak illetménye az állam által térített összeg			
d) kereseti adó, OTI, MABI	10.200.---	10.200.---	
e) tiszteletdíjak:			
- lelkészi főjegyző	600.---	600.---	
- 3 lelkészi jegyző	900.---	900.---	
- pénztárnok	300.---	300.---	
- levéltáros	300.---	300.---	
f) útiszámlák	1.400.---	3.100.---	
Összesen:			46.984.---
2. Dologi kiadás:			
a) Püspöki és ker. iroda:			
- irodai felszerelés és apró kiadás	600.---	600.---	
- irodai portó és távirat	5.000.---	5.000.---	
- nyomda-számla	1.200.---	3.200.---	
- telefon, távirat	4.800.---	7.200.---	
- ügyész készkiadásai		400.---	
- autótartás költsége	18.000.---	30.000.---	
- leltár-beszerzés	500.---	500.---	
- újság, folyóirat		500.---	
- újévi ajándék	150.---	150.---	
- folyószámla utáni költség		1.000.---	
Összesen:			48.950.---
b) Ker. hiv. lap és kgyi jkv.			
- hivatalos lap (nem jelenik meg)			
- ker. jegyzőkönyv	2.500.---	6.000.---	
Összesen:			6.000.---
c) Főtés, világítás, karbantartás			

- főtés	8.000.---	12.000.---	
- villany, gáz	6.000.---	6.000.---	
- vízdíj	1.000.---	1.200.---	
- csatornázási ill.	1.000.---	1.100.---	
- szemétfuvarozás	300.---	600.---	
- takarítási eszközök	700.---	1.000.---	
Összesen:			123.834.---
3. Iskolafenntartás:			
Theol. akad. fenntartásához hozzájárulás	6.000.---	6.000.---	
Középfokú iskolákkal kapcsolatos kiadások	2.400.---	500.---	
Összesen:			6.500.---
4. Segélyek:			
Közig. áll. s. egyházmegyéknek	32.400.---	21.600.---	
Missziói áll. s. egyházmegyéknek		32.400.---	
Missziói célra e. ker. útján	66.000.---	51.500.---	
egyeseknek elnökség útján	3.000.---	3.000.---	
Összesen:			108.500.---
5. Vegyes:			
15.000 Ft-os kölcsön 1/3-os II. tőkerészlete	5.000.---	5.000.---	
U. ezen kölcsön kamata	1.032.---	600.---	
Előre nem látott kiadás	2.047.57	1.200.---	
Összesen:			6.800.---
Összesen:			245.634.---

Fedezet:

1. Államsegély alkalmazottak fizetésére az állam által térített összeg			
2. Közigazgatási államsegély	92.400.---	72.000.---	
3. Missziói segély	66.216.---	83.900.---	
4. Ker. jkv. és hiv. lap költségeihez hozzájárulás	2.500.---	10.000.---	
5. Középfokú iskolák központi járuléka	8.200.---	1.000.---	
6. Zsoltárjárulék	6.000.---	3.000.---	
7. Tankönyvjárulék	4.000.---	4.000.---	
8. Püspöki vizitáció repr. költségeihez térítés		10.000.---	
9. Egyházmegyék járuléka a ker. költségvetéshez	8.283.57	60.530.---	
10. Vegyes	410.---	1.204.---	
Összesen:			245.634.---

II. Theológiai Akadémia

Szükséglet

I. Személyi kiadások:	
1. Professzorok és altisztek illetményei a folyósítandó államsegély szerint	
2. Tiszteletdíjak:	
- igazgató tiszteletdíja á 100.--- Ft.	1.200.---
- vagyonkezelő tiszteletdíja á 250.--- Ft.	3.000.---
- orvos tiszteletdíja	400.---
- Ráday-könyvtáros tiszteletdíja	576.---

	Összesen:		5.176.---
3.	Theologusok konviktusi segélye 60 személy á havi 100.--- Ft.	60.000.---	
	Összesen:		60.000.---
4.	Évvégi ösztön- és segélydíjak	2.500.---	
	Vizsgadíjak	2.800.---	
	Összesen:		5.300.---
5.	Orsz. Nyugdíjint. járulék	5.000.---	
	Betegsegélyező járulék	5.000.---	
	Összesen:		10.000.---
II.	Dologi kiadások:		
1.	Irodai költségekre	2.400.---	
2.	Évkönyv, nyomtatványok	2.000.---	
3.	Folyóiratok, par. könyvtár	600.---	
4.	Ráday Könyvtár karbantartás	1.000.---	
5.	Ráday Könyvtár könyvbeszerzés	1.000.---	
6.	Szemináriumok évi átalánya	2.800.---	
7.	Telefon	2.400.---	
8.	Főtés	12.000.---	
9.	Villany, víz, gáz	6.500.---	
10.	Csatornázás, kémény, szemétfuvarozás	2.300.---	
11.	Arcképes igazolvány megtérítés	240.---	
12.	Az Akadémia helyiségeinek karbantartása	5.000.---	
13.	Takarít., takarító eszközök	800.---	
14.	Vegyes és előre nem látható dol. kiad.	1.000.---	
	Összesen:		40.040.---
15.	Seregélyesi birtok után visszatérítés bérlőnek	9.600.---	
16.	Földadó	3.430.---	
17.	Illetékegyenérték	1.400.---	
	Összesen:		14.430.---
	Összesen:		134.946.---
	Fedezet:		
1.	Államsegély professzorok és altisztek fizetésére kiutalás szerint		
2.	Seregélyesi birtok haszonbére	9.600.---	
3.	Baracskai birtok haszonbére	2.000.---	
4.	Iváncsai birtok haszonbére	2.800.---	
	Összesen:		14.400.---
5.	Ráday Könyvtár illeték hallgatóktól	576.---	
6.	Ráday Könyvtár kiadás különbözet kerülettől	2.000.---	
7.	Theologusoktól tandíj stb. címén	5.000.---	
8.	Vizsgadíjakból	1.500.---	
	Összesen:		9.076.---
9.	Várható államsegély dologi kiadásokra	20.000.---	
	Összesen:		20.000.---
10.	Theologus napokból gyűjtés	30.000.---	
	Összesen:		30.000.---
11.	Egyházmegyék hozzájárulásából	61.470.---	
	Összesen:		61.470.---
	Összesen:		134.946.---

Kőbányai ház

Szükséglet:

- Adó	4.592.40
- Épület-hozzájárulási díj	432.---
- Vagyonadó	289.20
- OTI	204.---
- Villany	250.---
- Vízdíj	800.---
- Csatornázási illeték	600.---
- Kéményseprés	185.---
- Tőzbiztosítás	40.---
- Felszerelés, javítás	1.400.---
- 1947. évi tartozás törlesztésére	700.---
- Vegyes	47.80
Összesen:	9.640.40

Fedezet:

18 bérlőtől lakbér összesen	9.640.40

Madas Károly alap

Szükséglet:

- Vagyonadó	320.---
- 1947. évi tatarozás 12.931.65 Ft-ból fennálló 7.190.65 Ft törlesztésére	3.460.---
Összesen:	3.780.---

Fedezet:

70 q rozs haszonbér összesen	3.780.---

Egyházkerületi közgyűlés a benyújtott 1949. évi költségvetéseket jóváhagyja. A kerületi közpénztárnál mutatkozó 60.530.--- Ft. és a theol. akadémia költségvetésénél levő 61.470.--- Ft. összesen évi 122.000.--- Ft. hiánynak az év első három hónapra eső részét a régi kulcs arányában a következőképpen osztja szét az egyházmegyékre:

Egyházmegye	Lélekszám	Lélekfillér	1949. évi kivetés	1/4-ed rész
Budapest	157.935	23.5	37.114.72 Ft.	9.278.68 Ft.
Felsőbaranya	29.608	12.6	3.730.60 Ft.	932.65 Ft.
Kecskemét	98.912	23.5	23.244.32 Ft.	5.811.08 Ft.
Külsősomogy	23.882	12.6	3.009.13 Ft.	752.28 Ft.
Pest	57.778	21.5	12.422.27 Ft.	3.105.57 Ft.
Pestkörnyék	77.251	21.5	16.608.96 Ft.	4.152.24 Ft.
Solt	58.970	23.5	13.857.95 Ft.	3.464.48 Ft.
Tolna	32.914	16.5	5.463.72 Ft.	1.365.93 Ft.
Vértesalja	39.748	16.5	6.598.16 Ft.	1.649.54 Ft.

Az év többi részére eső összesen 91.537.38 Ft. szétosztási kulcs újabb aránylagos megállapítására az esperesi és gondnoki értekezletet kéri fel, mely a kulcs megállapításának eredményét az e. ker. tanács elé terjeszti. ennek megtörténte után utasítja a számvevőt, hogy az egyházmegyéket haladéktalanul értesítse az új kulcs alapján megállapított részösszegekről.

99. jkvsz

Az egyházkerületi és a kezelése alatt álló ingatlanokról vagyonkezelő az alábbiakat jelenti:

Sári birtok (Madas Károly alap). Az ingatlan területe 50 kat. hold. Kat. tiszta jövedelme 388.16 K. Haszonbérbe adatott 1947. április 1-től 1957. szept. 30-ig kat. holdanként 140 kg rozs haszonbérért. Adót és közterheket bérlők ifj. Mráz Lénárd és Buncsák Pál fizetik. F. évi szept. 30-ig a haszonbér pontosan befolyt. Adók rendezve vannak.

A 9.000/1948. sz. Korm. rend. alapján Sári község földbérlő bizottsága 2109 kig/1948. számú véghatározatával f. évi szeptember 27-én értesítette a kerületet, hogy az ingatlant teljes egészében előhaszonbérleti jog terheli. Ezen véghatározatot az Északpest Vármegyei Földhivatal megyei földbérlő fellebbezési bizottsága 996/1948. Hbr. sz. véghatározatával módosította oly értelemben, hogy 25 kat. holdat meghagyott a két régi bérlőnek és a kishaszonbérlet céljaira megtartott 25 kat. hold ingatlan haszonbérére vonatkozólag az eddig érvényben levő irányhaszonbér érvényes. Az épületekre vonatkozólag helyi túlkapások voltak s ebben az ügyész úr fellebbezést nyújtott be. Az ingatlan számadásán jelenleg 7.190.65 Ft. tartozás mutatkozik az 1947. évi építkezésekből kifolyólag. Évi illetékegyenérték 306.52, míg a vagyonadó összege 320 forint.

Seregélyesi, baracskai és iváncsai birtokok kezelésre átadattak a Theol. Igazgatótanácsnak 1947. szeptember 1-én, a Theol. Akadémia önállósításával kapcsolatos rendelkezések értelmében.

Mezőszilas. Irtáspuszta, püspöki javadalmi birtok 100 kat. hold. Kat. tiszta jövedelme 1.445 K. 10 fill. Az ingatlant a bérlő levele szerint a 9.000/1948. Korm. sz. rendelet szerint kishaszonbérletre igénybe vették. Hivatalos értesítés még nem érkezett. Haszonbérre 1948/49. évre 110 kg búza és közterhek.

Mezőszilas ház beltelekkel, bérlő Lukács Ferenc. Az oldal épületben mozija volt a bérlőnek s arról értesített, hogy államosították. Az épület tetőzete rendbe hozatott a folyó évben, melyhez a kerület 2.000 Ft-tal járult hozzá.

Kőbányai ház. A házbér pontosan befolyik. Adó stb. rendben fizetve. Szétosztható jövedelme a tatarozási költség miatt ez évben nem volt.

Kaszay hagyaték. A házak 1948 évi jövedelméről és kiadásairól az elszámolást bekértem, ezidáig nem érkezett meg. A hajósi ingatlanról ugyanez a helyzet.

Kérem jelentésem tudomásul vételét és jóváhagyását.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

100. jkvsz

A közgyűlés tárgysorozata letárgyaltatván, az elnökség az ülést Püspök Úr imádsága és a 138. dicséret 1. versének eléneklése után bezárja.

Kmf.

[Réthey Ferenc]
egyházmegyei gondnok
világi elnök

[Bereczky Albert]
püspök
lelkészi elnök

[Muraközy Gyula?!]
egyházkerületi főjegyző

---ooo---